ปีที่ 4 ฉบับที่ 4: กรกฎาคม-กันยายน 2565

ISSN: 2697-5238 (ONLINE)
ISSN: 1686-0748 (PRINT)

วารสาร ความร่วมมือกับต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ

THE BULLETIN ON INTERNATIONAL COOPERATION OF THE MINISTRY OF EDUCATION

การแปล

สะพานที่เชื่อมวัฒนธรรมและความเข้าใจ

HAPPENING

PERSPECTIVE

UNESCO COURIER

WORLD HERITAGE INSIGHT

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
www.bic.moe.go.th

SCAN ME

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก ดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2628 5646 ต่อ 122-124 โทรสาร. 0 2281 0953
www.bic.moe.go.th

วารสาร
ความร่วมมือ
กับต่างประเทศ

จากบรรณาธิการ

ในโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งต่อเชื่อมโยงไปอย่างไร้พรมแดนนั้น การแปลถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคนต่างชาติต่างภาษาสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว การเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลข่าวสารจึงมีความจำเป็นมาก โดยอุปสรรคที่สำคัญนั้นคือภาษา เพราะความรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันล้วนต้องใช้ภาษาเป็นสื่อ มิฉะนั้นอาจเกิดการกระทบกระทั่งขัดแย้งกันจนเกิดปัญหาลุกลามได้ การแปลที่ถูกต้องและการเลือกใช้คำที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมจากภาษาต้นฉบับที่ได้รับการร้อยเรียงเป็นภาษาฉบับแปลได้เป็นอย่างดี ประโยชน์สำคัญของการแปลคือ ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชนต่างภาษาและวัฒนธรรม อีกทั้งยังช่วยรักษาภาษาและวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชนชาติมิให้เสื่อมสูญอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้เอง การแปลจึงมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงความแตกต่างและช่วยธำรงรักษาความเป็นพหุภาษาของโลกไว้ การส่งเสริมสภาวะพหุภาษาในชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลกนับเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นั่นก็เพื่อเหตุผลที่ว่าทุก ๆ คนจะสามารถสื่อสารและนึกคิดเป็นภาษาของตนเองได้ ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเป้าหมายที่มีความท้าทายในการทำงานขององค์การยูเนสโกซึ่งเป็นองค์กรหลักในผลักดันการดำเนินงานภายใต้ทศวรรษสากลของภาษาพื้นเมือง (2022-2032) หรือ International Decade of Indigenous Languages (2022-2032) เนื่องจากภาษาพื้นเมืองหลายภาษากำลังอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกลายเป็นภาษาที่สาบสูญ โดยได้มีการประมาณการว่าภาษาต่าง ๆ ที่มีการพูดกันอยู่ในทุกวันนี้นั้นจะกลายเป็นภาษาที่สาบสูญหรืออยู่ในภาวะใกล้สาบสูญอย่างยิ่งภายในปี 2100

วารสารความร่วมมือกับต่างประเทศฯ ฉบับนี้ กองบรรณาธิการจึงขอนำเสนอเรื่องราวที่คัดสรรมาแปลจากวารสารยูเนสโก คูริเย ฉบับประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน 2565 ซึ่งมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับการแปลในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยประเด็นท้าทายต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพเพื่อสื่อความหมายของคำที่ไม่มีในภาษาอื่น นักแปลจำเป็นต้องมีคุณลักษณะเหมือนผู้เขียนงานต้นฉบับหรือไม่ อุปสรรคของการแปลอารมณ์ขันจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง หรืออนาคตของอาชีพนักแปลที่จะสั่นคลอนหรือไม่เมื่อเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ก้าวเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น รวมถึงบทความประจำฉบับเกี่ยวกับมรดกโลกเรื่อง “กลุ่มโบสถ์ไม้ในหมู่บ้าน: มรดกโลกของประเทศโปแลนด์” ได้เช่นเคย นอกจากนี้ภายในฉบับท่านยังสามารถติดตามอ่านความร่วมมือด้านการศึกษากับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการที่น่าสนใจ กิจกรรมความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายด้านสันติภาพเพื่อคัดเลือกยุวทูตสันติภาพ เพื่อสันติสุขแห่งมวลมนุษยชาติ ตอนที่ 1 ที่สอดรับกับ “วันสันติภาพสากล (International Day of Peace)” ซึ่งตรงกับวันที่ 21 กันยายนของทุกปี และติดตามตอนที่ 2 ต่อในฉบับหน้ากับบทความชุดพิเศษเกี่ยวกับสันติภาพผ่านแนวคิดและมุมมองของผู้แทนองค์กรศาสนา นักวิชาการ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญมากมายหลายท่าน

กองบรรณาธิการหวังว่าบทความในวารสารความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการฉบับนี้จะช่วยสร้างความเพลิดเพลิน รวมถึงเป็นแหล่งข้อมูลที่จุดประกายและถึงสร้างองค์ความรู้ให้แก่ท่านผู้อ่านได้ตามสมควร ทั้งนี้ ท่านยังสามารถติดตามอ่านวารสารความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการทั้งฉบับปัจจุบันและย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ www.bic.moe.go.th แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

วารสารความร่วมมือกับต่างประเทศ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2565

Happening

1 **การพลิกโฉมการศึกษา วาระสำคัญเพื่อฟื้นฟูความเสียหายภายหลังโควิด-19 และเร่งรัดการบรรลุเป้าหมาย SDG 4**
โดย พนิดา ทวีลาภ
ภัสศรี ศิริประภา

5 **ยุวทูตสันติภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก**
โดย ฐิติ ฟอกสันเทียะ
พิมพ์วรัชญ์ เมืองนิล

Perspective

13 **บทบรรยายเรื่อง "ภาพรวมนโยบายของประเทศไทยด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญา"**
โดย สาวิตรี สุวรรณสถิตย์

21 **การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน: หัวใจสำคัญในการปลดล็อกสู่ SDG4-การศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทุกคน**
โดย ชฎารัตน์ สิงหเดชากุล

26 **ภาษาพื้นเมือง: ประตูสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก**
โดย ฐิติ ฟอกสันเทียะ

32 **เตรียมความพร้อมสอบชิงทุนรัฐบาลประเทศมุสลิม**
โดย ปาตีฮะห์ ดอเลาะ
จิตรลดา จันทร์แหยม

37 **เกาะติดความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐ**
โดย กุสุมา นวพันธ์พิมล

วารสารความร่วมมือกับต่างประเทศ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 ประจำเดือนกรกฎาคม-กันยายน 2565

Unesco Courier

41 **นักแปลต้องเหมือนนักเขียนต้นฉบับที่พวกเขาแปลไหม?**
แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

43 **วาดภาพเพื่อแปลความหมายของคำที่เม็กซิโก**
แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

46 **บาร์บารา กัสแซ็ง: "เราต้องต่อต้านการโลกาภิวัฒน์ภาษาอันหลากหลาย"**
แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

48 **ดง กีโชเต้: จากภาษาสเปนแท้สู่จีนกลางแล้วแปลกลับไปอีก**
แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

50 **อารมณ์ขัน: โจทย์ขนานแท้ของนักแปล**
แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

52 **"ที่องค์การสหประชาชาติ ภาษาไม่ควรเป็นอุปสรรค"**
แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

53 **เบื้องหลัง: การจัดทำคำบรรยาย**
แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

55 **นักแปลใกล้จะสูญพันธุ์หรือไม่?**
แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

57 **แนวปะการัง: จดหมายเหตุสภาวะโลกอันเปราะบาง**
แปลโดย จงจิต อนันต์คูศรี

69 **น้ำบาดาล: จะเป็นวิถีเยียวยาวิกฤตการณ์น้ำได้หรือไม่?**
แปลโดย จงจิต อนันต์คูศรี

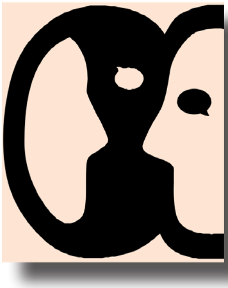

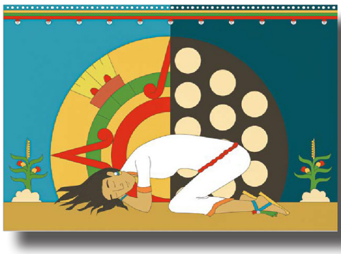

World Heritage Insight

73 **กลุ่มโบสถ์ไม้ในหมู่บ้าน: มรดกโลกของประเทศโปแลนด์**
โดย สาวิตรี สุวรรณสถิตย์

การพลิกโฉมการศึกษา

วาระสำคัญระดับโลกเพื่อฟื้นฟูความเสียหายภายหลังโควิด-19 และเร่งรัดการบรรลุเป้าหมาย SDG 4

โดย พนิดา ทวีลาภ [1]
ภัสศรี ศิริประภา [2]

การฟื้นฟูการศึกษากลายเป็นวาระเร่งด่วนระดับโลกเมื่อนานาประเทศได้เผชิญกับความเสียหายจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) เป็นเวลาเกือบ 3 ปี นับตั้งแต่มีการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 ก่อให้เกิดวิกฤติทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั่วโลก ทั้งการหยุดชะงักทางการศึกษา การสูญเสียการเรียนรู้ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การหลุดออกนอกระบบการศึกษา ล้วนส่งผลให้เด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง สูญเสียโอกาสในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต

สหประชาชาติ หรือยูเอ็น (United Nations: UN) ในฐานะที่เป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ และเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 จึงเล็งเห็นแล้วว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะเป็นตัวฉุดรั้งให้การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาให้ถดถอยและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ เลขาธิการสหประชาชาติจึงได้กระตุ้นให้ประมุขแห่งรัฐ/หัวหน้ารัฐบาล และรัฐบาลของประเทศสมาชิกมีความตื่นตัวในการที่จะฟื้นฟูความเสียหายทางการศึกษาภายหลังโควิด-19 โดยกำหนดจัดการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (Transforming Education Summit: TES) เพื่อเร่งรัดการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา (SDG4) โดยมีผลสัมฤทธิ์ของการประชุมที่คาดหวังในประเด็น 1) ความมุ่งมั่น (Commitment) ในระดับประเทศและระดับโลกเพื่อพลิกโฉม (transform) การศึกษา 2) การเพิ่มการมีส่วนร่วมของสาธารณะในด้านการศึกษา และ 3) เอกสารสรุปผลของประธาน (Chair's summary) เพื่อสรุปผลการหารือตลอดกระบวนการเตรียมการและในการประชุม TES เพื่อใช้ประกอบการติดตามและเป็นข้อมูลให้กับการดำเนินงานของ SDG4 Education 2030 High-level Steering Committee และการเตรียมการประชุม Summit of the Future of Education ค.ศ. 2030 ต่อไป

[1] นักวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการ
[2] ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ

ในกระบวนการเตรียมการประชุม TES ประกอบด้วยการดำเนินงานใน 3 Work streams ได้แก่

Work stream 1

การหารือระดับประเทศ (National Consultations) เพื่อประโยชน์ในการจัดทำความมุ่งมั่นระดับชาติเพื่อพลิกโฉมการศึกษา (National Statement of Commitment to Transform Education)

Work stream 2

กำหนดหัวข้อการดำเนินงาน (Action Tracks) ในประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การศึกษาที่ครอบคลุม เท่าเทียม ปลอดภัย และการมีสุขภาพดี 2) การเรียนรู้และทักษะชีวิต การทำงาน และการพัฒนาที่ยั่งยืน 3) ครูและการพัฒนาวิชาชีพครู 4) การเรียนรู้ดิจิทัลและการปรับเปลี่ยน และ 5) งบประมาณด้านการศึกษา

Work stream 3

การมีส่วนร่วมกับภาคสาธารณะ (Public engagement)

ในส่วนของกระบวนการเตรียมการประชุม TES ของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการหารือระดับประเทศ (National Consulations) โดยจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการพลิกโฉมการศึกษา เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565 มีผู้เข้าร่วมการประชุมแบบพบหน้า ณ โรงแรมปรินซ์พาเลซ กรุงเทพฯ และผ่านระบบการประชุมออนไลน์ จำนวนประมาณ 240 คน ประกอบด้วย ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา เยาวชน นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ (ส่วนกลางและภูมิภาค) ผู้ปกครอง องค์กร/สมาคม องค์การระหว่างประเทศ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม สถาบันการเงิน กลุ่มเยาวชน LGBTQ และสื่อมวลชน โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นางสาวตรีนุช เทียนทอง เป็นประธานเปิดการประชุม พร้อมด้วยผู้แทนจากหน่วยงานภายใต้สหประชาชาติที่มีภารกิจด้านการศึกษา อาทิ ยูเนสโก และยูนิเซฟ โดยนายชิเกรุ อาโอยากิ ผู้อำนวยการสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ และนางคยองซัน คิม ผู้แทนองค์การยูนิเซฟประเทศไทย เป็นผู้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมการประชุมและกล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของการจัดประชุม TES ด้วย

สำหรับกิจกรรมของการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เน้นไปที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และระดมความคิดเห็น โดยมีทั้งการอภิปรายกลุ่มใหญ่ โดยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน 5 Action Tracks อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และสำนักงบประมาณ การอภิปรายกลุ่มย่อยที่เป็นเวทีสำหรับระดมความคิดจากผู้เข้าร่วมประชุมที่มีความหลากหลาย และการนำเสนอผลลัพธ์ของการอภิปรายในแต่ละหัวข้อ ทั้งประเด็นปัญหา แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะการดำเนินงาน เพื่อประโยชน์ในการนำไปปรับใช้สำหรับนโยบายฟื้นฟูการศึกษาต่อไป

การระดมความคิดเห็นที่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน เป็นก้าวสำคัญที่จะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา เพราะสามารถรับรู้ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง รัฐบาล และเอกชน การมองอนาคตในหลากหลายแง่มุม เพื่อที่จะปรับแนวทางการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างตรงจุด ตลอดจนสร้างคนที่มีทักษะชีวิตและการทำงานที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ ได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการลดผลกระทบจากวิกฤติในด้านต่าง ๆ และช่วยส่งเสริมการพัฒนาของประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะจากผลลัพธ์ของการประชุมที่น่าสนใจ อาทิ การสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนได้กลับเข้าเรียนด้วยมาตรการที่ตรงจุด สร้างเสริมการเรียนรู้ทางเลือกที่ยืดหยุ่นและความสมดุลของแผนการเรียนรู้ พร้อมกับสร้างหลักประกันด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนและครู กระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันสร้างระบบการศึกษาที่สอดรับกับแนวโน้มในปัจจุบันของโลก ส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลก และการเสริมสร้างทักษะของศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน พัฒนาทักษะให้ทันกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และนวัตกรรมที่เกิดขึ้น รวมถึงการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการมีงานทำ การส่งเสริมครูให้สามารถใช้ทักษะและสมรรถนะด้านการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเชิงนวัตกรรมเพื่อจัดการกับสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนที่หลากหลาย การมุ่งเน้นการเข้าถึงการศึกษาออนไลน์อย่างครอบคลุม เสมอภาค และไร้ค่าใช้จ่ายผ่านแพล็ตฟอร์มที่เปิดให้เข้าถึงโดยทั่วไป และการส่งเสริมความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา เป็นต้น

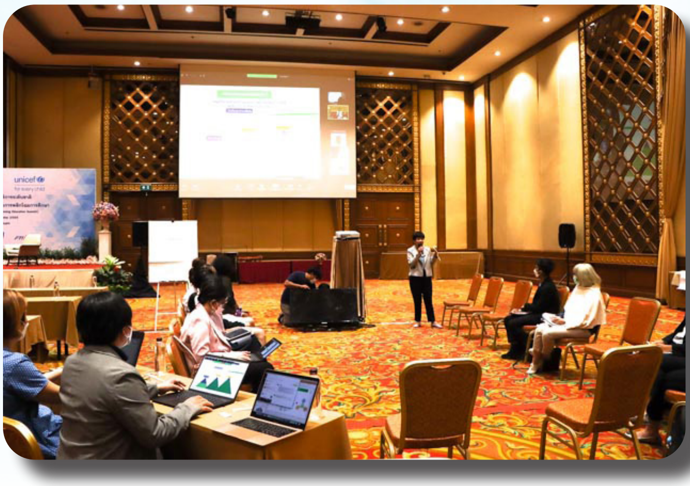

แน่นอนว่า การดำเนินงานเพื่อพลิกโฉมการศึกษาจะต้องไม่หยุดแค่การหารือ แต่ต้องมีการขับเคลื่อนและนำผลลัพธ์จากการหารือระดับประเทศไปใช้ประโยชน์และดำเนินการให้เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดส่งผลลัพธ์การหารือดังกล่าวให้กับสหประชาชาติเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา ที่กำหนดจัดขึ้นในวันที่ 19 กันยายน 2565 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งนำข้อมูลดังกล่าวไปประกอบการจัดทำคำมั่นระดับชาติโดยรัฐบาลไทยว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา (National Statement of the Royal Thai Government on Transforming Education) เสนอต่อสหประชาชาติ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการประชุมระดับผู้นำว่าด้วยการพลิกโฉมการศึกษา โดยกระบวนการดำเนินงานดังที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในเวทีระดับโลกที่แสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

เครดิตภาพจาก: มูลนิธิปฏิจจสมุปบาท

ยุวทูตสันติภาพ
เพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทย ให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก

โดย ฐิติ ฟอกสันเทียะ [1]
พิมพ์วรัชญ์ เมืองนิล [2]

“ยุวทูตสันติภาพ เพื่อสันติสุขแห่งมวลมนุษยชาติ”
Youth Ambassador for Peace of Mankind
“ยอมรับความแตกต่าง พบสันติสุขจากภายในสู่สันติสุขอันยั่งยืน”
Acceptance, Contentment and Everlasting Peace

จากการจัดอันดับตามดัชนีสันติภาพโลก 2564 (Global Peace Index 2021) โดยสถาบันเศรษฐศาสตร์และสันติภาพ (Institute for Economics and Peace – IEP) พบว่าประเทศไทยมีระดับ “สันติภาพ” อยู่ในอันดับที่ 113 จาก 163 ประเทศและเขตแดนทั่วโลก

โดยที่พระครูใบฎีกาอำนาจ โอภาโส ประธานมูลนิธิปฏิจจสมุปบาทและประธานสงฆ์วัดเพื่อพระนิพพาน ณ เมือง Dillich ประเทศเยอรมนี มีความตั้งใจที่จะผลักดันให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับต้น ๆ ของประเทศที่มีสันติภาพในโลกให้ได้ เนื่องจากประเทศไทยมีความรู้เรื่องสันติภาพอย่างถูกวิธีที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงเก็บรักษาไว้กว่า 700 ปี จึงเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรนำความรู้เรื่องสันติภาพอย่างถูกต้องมาประกาศเกริกก้องให้มนุษยชาติได้รับรู้ด้วยการช่วยกันสร้างให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก ซึ่งจะสามารถจุดประกายแรงบันดาลใจอันยิ่งใหญ่ที่ท้าทายเป้าหมายในการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมนุษยโลก โดยกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่ต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องสันติภาพในลำดับแรก ๆ ก็คือ เยาวชน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการจึงร่วมมือกับมูลนิธิปฏิจจสมุปบาทในการดำเนินโครงการยุวทูตสันติภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก โดยมุ่งหวังให้เป็นเวทีของเยาวชนในการแสดงออก แสดงความสามารถและทักษะในเชิงวาทศิลป์และวรรณศิลป์ เพื่อสะท้อนความคิดเห็นของตนอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ของตนให้แก่เยาวชนอื่น ๆ และผู้เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์สันติภาพ อันจะเป็นการช่วยส่งเสริมบทบาทของเยาวชนในด้านสันติภาพและเป็นส่วนช่วยในการขจัดความขัดแย้ง ความรุนแรงและสร้างทางเลือกที่สร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา รวมถึงเป็นการเสริมสร้างทักษะและเตรียมความพร้อมในการเป็นยุวทูตสันติภาพในระดับนานาชาติ

[1] นักวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการ
[2] ผู้อำนวยการกลุ่มสารสนเทศต่างประเทศ

กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มประชาสัมพันธ์โครงการฯ ตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม 2565 โดยประกาศเชิญชวนนักเรียนในสังกัดระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สมัครเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องสันติภาพภายในบุคคลและสันติภาพของโลกเชิงปฏิบัติการ พัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียนให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้แก่ ทักษะการวาดภาพ ทักษะการผลิตและถ่ายทำภาพยนตร์สั้น ทักษะการถ่ายทอดแนวความคิดเป็นภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ พร้อมเรียนรู้ทักษะ NFT และการสร้างรายได้จากแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยมีนักเรียนสมัครเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการภายใต้โครงการฯ จำนวน 202 คน ทั้งนี้ ภายหลังจากการฝึกอบรม ฯ แล้ว นักเรียนจึงได้จัดทำผลงานตามเงื่อนไขที่กำหนดของแต่ละทักษะกิจกรรม เพื่อส่งเข้าแข่งขันต่อไป

Drawing

ม. 1-3

การนำเสนอผลงาน
ภาพวาด

ประเภทเดี่ยว

Presentation

ม. 3-4

การนำเสนอแนวคิด
เป็นภาษาอังกฤษ

ประเภทเดี่ยว

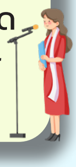

Short Film

ปวช.

การนำเสนอผลงาน
ภาพยนตร์สั้น

ประเภทเดี่ยว /ประเภททีม

นายสุภัทร จำปาทอง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานในพิธีเปิดโครงการยุวทูตสันติภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลกและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักเรียน ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ที่ 23 กรกฎาคม 2565 ในรูปแบบออนไลน์

ในโอกาสนี้ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวขอบคุณพระครูใบฎีกาอำนาจ โอภาโส ประธานมูลนิธิปฏิจจสมุปบาทและประธานสงฆ์วัดเพื่อพระนิพพาน ณ เมืองดิลลิช ประเทศเยอรมนี ถึงข้อริเริ่มให้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อหวังจุดประกายแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมนุษยโลก โดยมี “เยาวชน” เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในลำดับแรก ๆ ที่ต้องได้รับการสนับสนุนให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องสันติภาพ

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงความสำคัญของสันติภาพว่า สันติภาพและความมั่นคงเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นหลักประกันที่ทำให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี นอกจากนี้ ปัจจัยด้านสันติภาพยังส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตและเศรษฐกิจของประชาชนในประเทศโดยตรง ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ก็ได้มีการกำหนดให้การทำให้ประเทศมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักโดยใช้ดัชนี GPI หรือ Global Peace Index เป็นเครื่องมือในการประเมินระดับความสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักของชาติเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านสันติภาพ จึงได้ให้การสนับสนุนการจัดโครงการฯ โดยมุ่งหวังว่าโครงการฯ จะสามารถสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่เยาวชนเพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอาใจใส่ต่อสังคม เข้าใจความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม สามารถอยู่กับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึงช่วยเสริมสร้าง พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสันติภาพภายในบุคคลและสันติภาพของโลกด้วย กระทรวงศึกษาธิการคาดหวังว่ากิจกรรมโครงการในลักษณะดังกล่าวนี้จะช่วยส่งเสริมให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และกลายเป็นผู้สื่อสารความคิดด้านสันติภาพอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งในระยะยาวจะสามารถขยายผลสู่การเปลี่ยนแปลงภายในตัวบุคคล ชุมชนไปจนถึงระดับประเทศในอนาคต

***การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักเรียน** ระหว่างวันที่ 23-24 และ 31 กรกฎาคม 2565* ในรูปแบบ*ออนไลน์* ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ได้แก่

1) การให้ความรู้เกี่ยวกับสันติภาพในบริบทของพุทธศาสนา คริสต์ศาสนาและศาสนาอิสลาม

เครดิตภาพ: มูลนิธิปฏิจสมุปบาท

2) การแบ่งกลุ่มฝึกอบรมทักษะ 3 ทักษะ ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดเป็นภาษาอังกฤษ การนำเสนอผลงานภาพยนตร์สั้น และการนำเสนอผลงานภาพวาด

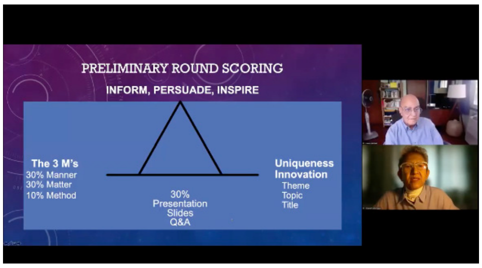

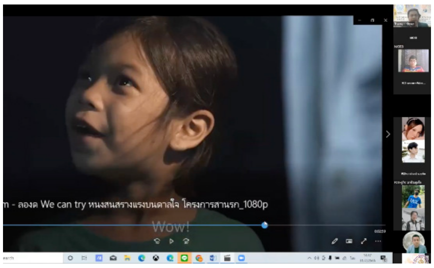

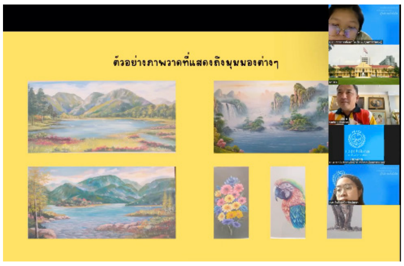

3) การอบรมให้ความรู้พื้นฐาน NFT เพื่อเสริมศักยภาพด้านการสื่อสารสันติภาพในโลก 3.0 และวิธีการลงผลงานของผู้เข้าแข่งขันในแพลตฟอร์ม NFTGT

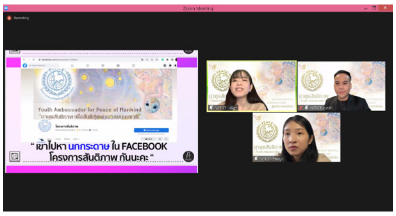

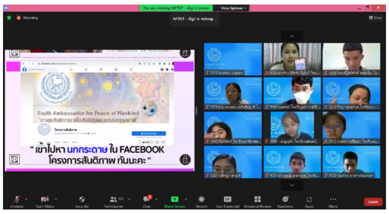

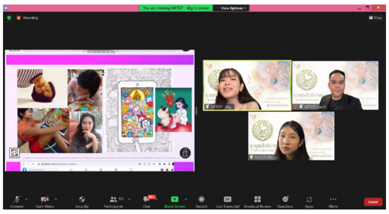

วันที่ 30 สิงหาคม 2565 การแข่งขันรอบคัดเลือก *(ออนไลน์)*
โดยคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกเยาวชนไทยเป็นยุวทูตสันติภาพของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้โครงการยุวทูตสันติภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก ได้พิจารณาคัดเลือกผลงานทั้ง 3 ทักษะกิจกรรม ที่นักเรียนส่งเข้าแข่งขันในรูปแบบคลิปวีดีโอ

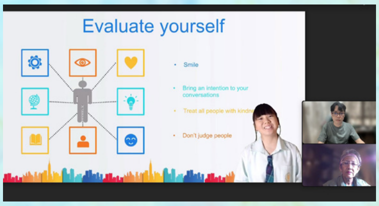

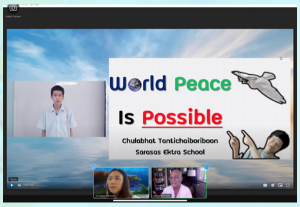

วันที่ 3 และ 4 กันยายน 2565 เป็นการแข่งขันรอบรองชนะเลิศ *(ออนไลน์)*
ในรูปแบบออนไลน์ผ่านระบบ ZOOM โดยให้ผู้เข้าแข่งขันที่ผ่านรอบคัดเลือกใน 3 ทักษะกิจกรรมนำเสนอผลงานของตนเองพร้อมแนวคิดซึ่งคณะกรรมการได้คัดเลือกผลงานนักเรียน เพื่อคัดเลือกให้เข้าแข่งขันขวัญใจมหาชน (Poular Vote) และคัดเลือกผู้เข้าแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศ

ระหว่างวันที่ 9 – 20 กันยายน 2565 **เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่จึงมีการจัดกิจกรรมคัดเลือกขวัญใจมหาชน** โดยประชาสัมพันธ์ในสื่อหลากหลายช่องทาง ได้แก่ Youtube, Facebook และ Tiktok เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมโหวตผลงานของเยาวชนเป็นยุวทูตสันติภาพขวัญใจมหาชน

วันที่ 25 กันยายน 2565 **ณ โรงแรมมณฑียร ริเวอร์ไซด์ กรุงเทพ นายปรีดี ภูสีน้ำ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ** ได้รับมอบหมายจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานในการเปิด "การแข่งขันการนำเสนอแนวคิดเป็นภาษาอังกฤษ การนำเสนอผลงานภาพยนตร์สั้น และการนำเสนอผลงานภาพวาด ภายใต้โครงการยุวทูตสันติภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสันติภาพโลก รอบชิงชนะเลิศ" โดยได้กล่าวต้อนรับและขอบคุณทุกภาคส่วนและภาคีเครือข่ายด้านสันติภาพที่ได้ร่วมมือกันจัดโครงการในครั้งนี้ขึ้น เพราะเป็นโอกาสที่จะมีกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสันติภาพให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี พร้อมแสดงความยินดีกับผู้ได้รับเลือกเข้าร่วมการแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศของ 3 กิจกรรมในวันนี้ทั้ง 20 คน รวมถึงผู้ได้รับรางวัลขวัญใจมหาชน ซึ่งนักเรียนทุกคนที่ได้รับเลือกมาเข้าร่วมโครงการนี้นั้นถือได้ว่าได้ก้าวเข้าสู่เส้นทางของการเป็นยุวทูตสันติภาพ เป็นเมล็ดพันธุ์แห่งความหวังของกระทรวงศึกษาธิการและประเทศชาติ ซึ่งจะช่วยรณรงค์และสร้างจิตสำนึกแห่งสันติภาพให้กับนักเรียนในสถานศึกษาและสังคมในวงกว้าง รวมถึงต่างประเทศด้วย

กระทรวงศึกษาธิการคาดหวังว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในทั้งเรื่องสันติภาพภายในบุคคลและสันติภาพโลก ได้มีพื้นที่ในการแสดงออกและมีส่วนร่วมในการสื่อสารเรื่องสันติภาพ ได้ฝึกฝนและประยุกต์ใช้ทักษะทางวาทศิลป์และวรรณศิลป์เพื่อสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานที่ช่วยส่งเสริมสันติภาพในสังคมทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมถึงยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางการใช้สื่อบนพื้นที่ออนไลน์เพื่อสร้างรายได้อีกด้วย

ภายหลังจากการแข่งขันแล้ว ในช่วง ***"Message to Youth Ambassador for Peace of Mankind"*** ได้รับ เกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะตัวแทนระหว่างประเทศ ตัวแทนจาก 3 ศาสนา ส่งถึงยุวทูตสันติภาพ ประกอบด้วย

ดร. เสรี นนทสูติ
สมาชิกคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมแห่งคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ

ศ.ดร. จรัล มะลูลีม
กีรตยาจารย์
แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บาทหลวงจิตตพล ปลั่งกลาง
ผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมฤดีวิเทศศึกษาและนักจิตปรึกษาประจำสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ธนา เตรัตนชัย
วิทยากรด้านการสื่อสารเจรจาต่อรอง บริษัทเนโกชิเอชั่นพลัส และวิทยากรอบรมทักษะการพัฒนาประสิทธิภาพสมองด้วยสติและวิปัสสนาจารย์ มูลนิธิปฎิจจสมุปบาท

โอกาสนี้ พระครูใบฎีกาอำนาจ โอภาโสได้ให้โอวาทแก่ยุวทูตสันติภาพ พร้อมขอบคุณกระทรวงศึกษาธิการ ภาคีเครือข่าย และทีมงาน มีใจความดังนี้

"วันนี้เป็นวันแห่งความสุขมาก วันที่แสงสว่างแห่งความดีงามทั้งมวลนำให้ได้มาพบกัน หลวงพ่อรู้สึกมีความสุขมากตั้งแต่วินาทีแรกที่รู้ว่าทางกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดประตูดอกไม้อย่างความเข้าใจเรื่องสันติภาพ เพื่อให้เยาวชนได้ช่วยกันหาวิธีสื่อสาร ดีใจและมีความสุขเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อได้เห็นผลงานของเยาวชนที่ทุ่มเทเพื่อจะสื่อสารเรื่องสันติภาพไปสู่สายธารของมนุษยชาติให้โชนแสงงามอันสว่างไสว หลวงพ่อขอขอบคุณแทนโลกที่พวกเราทุกคนได้เกิดมาเป็นของขวัญของโลกได้ทำหน้าที่อย่างงดงามยิ่งใหญ่ พร้อมกันนี้ขอขอบคุณกระทรวงศึกษาธิการและภาคีเครือข่าย และอีกหลายองค์กรที่ทุ่มเทเพื่อเด็ก ๆ เยาวชนได้แสดงความสามารถและเปิดรัศมีภาพแห่งใจที่มีสันติสุขอยู่ก่อนแล้ว

แท้จริงแล้วสันติภาพนี้ไม่เคยจากไปและก็ไม่ได้กลับมา มีอยู่แล้วตลอดเวลาในทุก ๆ คน ถ้าเราเข้าใจและเห็นเหมือนกันได้ว่า สันติภาพก็คือความไม่โลภเป็นสุขอย่างยิ่ง หมายถึงความไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น ความไม่โกรธก็เป็นสุขอย่างยิ่ง คือไม่มีการทำร้ายกันด้วย กาย วาจา ใจ หรือความไม่หลงที่จะมีมานะข่มเหงกัน ก็เป็นสุขอย่างยิ่ง

ดังนั้นสันติภาพแบบนี้มีอยู่ในใจแล้วตลอดเวลา เมื่อเด็ก ๆ เกิดมาลืมตาดูโลกทุก ๆ คน ไม่เคยมีความโลภที่จะอยากได้ของใครมาก่อน ไม่เคยมีใครที่จะโกรธเกลียดใครมาก่อน ไม่เคยมีใครที่จะคิดมีมานะข่มเหงใครเบียดเบียนใคร สันติภาพแบบนี้ประจักษ์ได้ในใจแม้แต่ในขณะนี้ เพียงแต่ว่าถูกบดบังชั่วคราวจากความโลภซึ่งไม่ได้ถาวรอะไร หรือความไม่เป็นดังใจบ้างซึ่งก็ไม่ได้ถาวรอะไร เหมือนพระจันทร์ก็ยังคงอยู่ตรงนั้นเหมือนเดิม เพียงแต่หมู่เมฆมาบังชั่วคราว และพวกเราก็รู้ดีอยู่แก่ใจว่าพระจันทร์ก็ยังอยู่ตรงนั้น หมู่เมฆก็ทำหน้าที่ของหมู่เมฆและก็จากไปตามกาลเวลา ส่วนพระจันทร์ก็ยังคงสว่างงดงามสดใสอยู่ตรงนั้น ธรรมชาติใจแห่งสันติสุขภายในที่ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ยังคงอยู่ที่เดิมไม่ได้หายไปไหน ความโลภ โกรธ หลง อาจจะโชยผ่านเข้ามาวาบนึงและก็จางหายไป สันติภาพยังคงอยู่เหมือนเดิม อาจจะเห็นได้ชั่วคราว ถึงความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงที่มีความสุข การเห็นชั่วคราวแค่วาบนึงก็ทำให้รู้จักแล้วว่า ทุกชีวิตมีสันติสุขอยู่ในใจเสมอภาค สติสัมปชัญญะ ความรู้สึกตัวนี้จะแผ่ขยายความเข้าใจไปสู่ในวงกว้างที่ทำให้ความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงแผ่ขยายพื้นที่ในจิตใจ มากขึ้น ๆ จนกลายเป็นสันติภาพถาวร จึงต้องขอขอบคุณเด็ก ๆ ทุกคน เยาวชนทุก ๆ ท่านที่ได้ช่วยกันหาวิธีสื่อสาร โชนแสงงามแห่งสันติสุข สันติภาพนี้ออกมาในหลาย ๆ รูปแบบและจะยังคงงอกงามแผ่ขยายออกไปสู่ในโลกกว้างในระดับอนารยประเทศต่อไปเรื่อย ๆ

สุดท้ายนี้หลวงพ่อก็ยังมีความสุขที่ยังมั่นใจว่าทีมงานทุก ๆ ท่านที่ได้ทุ่มเทมาอย่างท่วมท้นได้รับผลลัพธ์แห่งความสุขภายใน ซึ่งทุกคนรู้อยู่แก่ใจแล้วว่า ความสุขนี้เป็นสิ่งที่งดงามมาก เป็นจุดประกายและเป็นโชนแสงงามแรกที่จะแผ่ขยายออกไปเป็นสวนดอกไม้แห่งสันติสุขทั่วโลกกว้างขึ้น ๆ เมื่อผู้ที่เข้าใจและเห็นสันติภาพสันติสุขในใจนี้แล้ว เราไม่ได้รอสิ่งที่จะเกิดขึ้นข้างนอกเพราะเรารู้อยู่แล้วว่าสันติภาพนี้มีอยู่แล้วตลอดเวลาในใจ และทุกคนที่ได้ส่งผลงานสื่อสารเรื่องสันติภาพนี้ ก็ยังคงเป็นทูตสันติภาพอยู่ในทุก ๆ ที่ ทุกย่างก้าว เมื่อเข้าใจสันติภาพนี้ ก็จะสามารถแบ่งปันไปยังคนรอบข้างรวมถึงทีมงานทุก ๆ ท่านที่ได้เข้าใจเห็นว่าสันติภาพคือความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง ทุกท่านก็เป็นทูตสันติภาพได้อยู่ทุกขณะ ทุกย่างก้าวที่ท่านแทรกตัวเข้าไปอยู่ในแต่ละชุมชน แต่ละองค์กร และจะขยายรัศมีภาพแห่งสันติสุขนี้ไปสู่สายธารมนุษยชาติได้อย่างแน่นอนและยั่งยืนหลวงพ่อหวังและเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าโครงการเรื่องสันติภาพนี้จะเป็นโครงการที่ยั่งยืน แผ่ขยาย เติบโตโดยมีเยาวชนที่พยายามสร้างสื่อแห่งสันติภาพ เติบโตขึ้นทุกวันมีผู้ใหญ่ใจดีที่เป็นกัลยาณมิตรที่คอยโอบประคองเปิดโอกาสที่จะให้เด็ก ๆ เยาวชนเหล่านี้ได้เชื่อมสัมพันธ์กับเยาวชนทั่วโลก และโครงการนี้จะเติบโตอย่างยั่งยืนไปสู่เวทีใหญ่ สวนดอกไม้แห่งสันติสุขและสันติภาพนี้จะแผ่ขยายออกไปด้วยสื่อหลาย ๆ รูปแบบในทั่ว ๆ โลก ในท้ายที่สุดขอขอบคุณจากใจจริงที่กระทรวงศึกษาธิการได้จุดพลุแห่งแสงสว่างประกายนี้ให้แก่เยาวชน และเชื่อมั่นอย่างสูงส่งว่าโครงการนี้จะเป็นโครงการที่ยั่งยืนเติบโต ทุกคนเป็นทูตสันติภาพอยู่แล้วในทุก ๆ ขณะที่สามารถแบ่งปันสันติสุขในใจนี้ไปสู่สายธารมนุษยชาติให้มีความสุขด้วยกันทุกท่าน ทุกคน เทอญ"

ในพิธีปิดโครงการฯ และมอบรางวัล

นายกันติพจน์ สิริภักดิสกุล กรรมการที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช) ได้ให้เกียรติมอบรางวัลแก่ผู้ชนะเลิศการแข่งขันทั้ง 3 กิจกรรมและผู้ได้รับรางวัลขวัญใจมหาชน พร้อมด้วยนายปรีดี ภูสีน้ำ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ นายสมใจ วิเศษทักษิณ ผู้ช่วยปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นายสมทรง งามวงษ์ ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป. นางสาวรุ่งทิพย์ สุขศรีถาวร ผู้แทนภาคีเครือข่ายด้านสันติภาพ นางสาวเมธินี พิริยเลิศศักดิ์ กรรมการบริษัทภัตตาคารฮั่วเซ่งฮง จำกัด นายธนากร กมลเปรมปิยะกุล We oneness และผู้แทนหน่วยงานภาคีร่วมมอบรางวัลต่าง ๆ แก่ผู้เข้าแข่งขัน

ผู้ชนะเลิศใน 3 กิจกรรมการแข่งขันและผู้ได้รับเลือกเป็น Popular Vote

จะเป็นยุวทูตสันติภาพของกระทรวงศึกษาธิการ ไปศึกษาดูงานและเข้าร่วมกิจกรรมด้านสันติภาพ ณ ประเทศเยอรมนีและประเทศใกล้เคียงในยุโรปในปี 2566 พร้อมรับโล่ประกาศเกียรติคุณและเงินรางวัล นอกจากนี้ยังมีเงินรางวัลสำหรับรองชนะเลิศลำดับ 1, 2 และรางวัลชมเชยอีกด้วย มีผลการแข่งขันในแต่ละประเภทดังนี้

การแข่งขันการนำเสนอแนวคิดเป็นภาษาอังกฤษ (Presentation)

ผู้ชนะเลิศ	น.ส. ภิงค์กันย์ ฤกษ์พัฒนาพิพัฒน์	โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา
รองชนะเลิศลำดับที่ 1	นายจุลภัทร ตันติไชยบริบูรณ์	โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา
รองชนะเลิศลำดับที่ 2	น.ส. พิชญ์ธิดา พรพิพัฒน์กุล	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
รางวัลชมเชย	ด.ญ. กุลภรณ์ ภัทรพงษ์บวร	โรงเรียนสาธิตพัฒนา ฝ่ายมัธยม
รางวัลชมเชย	นายบุญทานต์เกียรติ ทวีสันติกุล	โรงเรียนนานาชาติคิงส์คอลเลจกรุงเทพ

การแข่งขันการนำเสนอผลงานภาพยนตร์สั้น (Short Film)

ผู้ชนะเลิศ	นายวรัญญู ชัยวิเศษ นายอนุพงษ์ ดวงพิชัย	วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี
รองชนะเลิศลำดับที่ 1	น.ส.ชิดชนก ตรีรส นายพีรเดช เลิศทวีเดช นายเสฎฐวุฒิ บุตตะโยธี	วิทยาลัยอาชีวศึกษาสันติราษฎร์ในพระอุปถัมภ์ฯ
รองชนะเลิศลำดับที่ 2	นายภูวิช ปาณะศรี	วิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต
รางวัลชมเชย	นายศักดิ์ดา จังอินทร์	วิทยาลัยการอาชีพพนมทวน
รางวัลชมเชย	นายไทแท้ นนทะศรี นายกฤษฎากร อินต๊ะวงศ์ นายธีรภัทร ไกรศรี	วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ

การแข่งขันการนำเสนอผลงานภาพวาด (Drawing)

ผู้ชนะเลิศ	ด.ญ. ปุญญิศา สดใส	โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
รองชนะเลิศลำดับที่ 1	น.ส. ณัฏฐณิชา เฮืองฮุง	โรงเรียนค้อวิทยาคม
รองชนะเลิศลำดับที่ 2	ด.ช. กฤตพิชญ์ อนุสุนัย	โรงเรียนสุไหงโก-ลก
รางวัลชมเชย	ด.ญ. อนุชรดี ชาติพุดซา	โรงเรียนสุรนารีวิทยา
รางวัลชมเชย	ด.ญ. ปิ่นปินัทธ์ อิ่มอุดม	โรงเรียนสาธิตพัฒนา ฝ่ายมัธยม

รางวัลขวัญใจมหาชน

ผู้รับรางวัล	เด็กชายอุกกฤศฎ์ เดวกาดาร์	โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา

โครงการดังกล่าวได้ดำเนินจนบรรลุผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายด้านสันติภาพ ซึ่งนอกจากมูลนิธิปฏิจจสมุปบาทแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังได้รับการสนับสนุนจากยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มูลนิธิโพชฌงค์ สมาคมศูนย์ข่าวเยาวชนไทย (Thai Youth New Center - TYN) โครงการขับเคลื่อนสังคมแห่งการตื่นรู้สู่หนึ่งเดียวกัน (We Oneness) บริษัทเอ็นเอฟทีจีที จำกัด (NFTGT CO., LTD) มูลนิธิสหธรรมิกชน บริษัทหยงหยงกัมปะนี จำกัด และมหาวิทยาลัยรังสิต อีกด้วย

we oneness

TYN ThaiYouthNewsCenter ศูนย์ข่าวเยาวชนไทย

BOJJHANGA FOUNDATION มูลนิธิโพชฌงค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

โปรดติดตามตอนที่ 2 ต่อในฉบับหน้ากับบทความชุดพิเศษเกี่ยวกับสันติภาพผ่านแนวคิดและมุมมองของผู้แทนองค์กรศาสนา นักวิชาการ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญมากมายหลายท่านใน "วารสารความร่วมมือกับต่างประเทศ" ฉบับเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2565

บทบรรยายเรื่อง "ภาพรวมนโยบายของประเทศไทย ด้านการจัดการมรดกภูมิปัญญา"

โดย สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ [1]

บทเกริ่นนำ

นโยบายของประเทศไทยด้านการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม มีวิวัฒนาการและปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยถ้ามองย้อนไปตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ เป็นยุคฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมหลังเสียกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากมรดกวัฒนธรรม ของสยามในยุคนั้นเกือบทุกประเภทถูกทำลายย่อยยับ ต้องฟื้นฟูบูรณะและสร้างใหม่ให้ "ดีดังเดิม"

มองต่อมาถึงยุคปฏิรูปบ้านเมืองในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีนโยบายเปิดประเทศและปรับระบบการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางของประเทศในซีกโลกตะวันตกที่ได้แผ่อิทธิพลเข้ามาในเอเซียด้วย ได้ส่งผลต่อนโยบายด้านวัฒนธรรมของไทยหลายประการ

จนถึงในสมัยรัชกาลที่ 7 ได้มีการตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ และได้รับโอนคลังสะสมซึ่งแต่เดิมเก็บรักษาอยู่ในพระราชวังเพื่อให้หน่วยราชการที่ตั้งขึ้นใหม่นั้นดูแลรักษาและเปิดให้ประชาชนเข้าชมได้

ต่อมาเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองก็มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทุกด้าน รวมทั้งในด้านวัฒนธรรมก็มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในหลายช่วง เช่นในบางช่วง ก็มีการตั้งกระทรวงวัฒนธรรมและออกระเบียบวัฒนธรรมไทยสำหรับคนไทยทั้งประเทศ แต่ภายหลังต่อมาก็มีการยุบกระทรวงวัฒนธรรมให้ไปรวมกับงานด้านศาสนาและการศึกษา เป็นต้น

ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสากลโดยเฉพาะจากการเป็นสมาชิกและร่วมมือกับองค์การยูเนสโก ซึ่งเป็นการร่วมมือในระดับพหุภาคีกับกลุ่มประเทศหลายภูมิภาคทั่วโลก

การที่ได้เกริ่นนำมาเช่นนี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่านโยบายทางวัฒนธรรมของไทยนั้นตอบสนองสถานการณ์ในระดับชาติและนานาชาติมาโดยตลอด อีกทั้งไม่เคยหยุดนิ่งหรือแช่แข็งอยู่ในยุคใดยุคหนึ่ง แต่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะทางสังคมและการเมืองการปกครองเป็นระยะ ๆ ด้วย

ในการบรรยายครั้งนี้ [2] **จะขอแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ**

- เป็นเรื่องภาพรวมของงานวัฒนธรรมภายใต้ความร่วมมือกับยูเนสโกในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่หลังสงครามโลกจนถึงปัจจุบัน
- เป็นภาพรวมของนโยบายของประเทศไทยในเรื่องมรดกวัฒนธรรมตามกรอบและแนวทางของพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2559
- เป็นการวิเคราะห์ความสำเร็จและข้อท้าทายจากการดำเนินการของไทยตามกรอบนโยบายของพรบ. พ.ศ. 2559

[1] กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรมและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมรดกโลก

[2] บรรยายและร่วมอภิปรายในการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการฟื้นฟูมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง จัดโดยยูเนสโกกรุงเทพร่วมกับสถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 21 มีนาคม พ.ศ. 2565 เวลา 10.00-16.00 น. ณ ห้องประชุมจั๊คส์ อัมโยต์ ชั้น 4 อาคารวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ภาพรวมของงานวัฒนธรรมภายใต้ความร่วมมือกับยูเนสโกในยุคต่าง ๆ

ยูเนสโกมีวิวัฒนาการในด้านงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวัฒนธรรมที่ยาวนานถึง 70 ปี ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนไปในหลายยุค ดังจะเห็นจากอนุสัญญาทางวัฒนธรรมของยูเนสโกที่ได้ประกาศออกมาในยุคต่าง ๆ ซึ่งสะท้อนสถานการณ์ในสังคมโลกในแต่ละช่วงด้วย

1.1 "ยุคหลังสงครามโลก"

ภาพ 1: กรุงลอนดอนหลังสงครามโลก ครั้งที่ 2

1.1.1) หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยูเนสโกได้กำเนิดขึ้นจากเถ้าธุลีสงคราม (ภาพ 1) ชื่อย่อของยูเนสโก (UN <E/S/C> O) บ่งบอกถึงภาระหน้าที่ด้าน E--Education, S-- Sciences, และ C-- Culture ดังที่ระบุไว้ในธรรมนูญของสหประชาชาติว่า "เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม" (United Nations Charter, 16 November 1945, article 57) และดังที่เน้นย้ำอยู่ในคติธรรมของยูเนสโกว่า "เพื่อจรรโลงสันติภาพถาวรในจิตใจของมนุษย์" (UNESCO motto: Since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defenses of peace must be constructed.) ในเดือนพฤศจิกายน 1945 มีประเทศร่วมก่อตั้ง 44 ประเทศมาประชุมกันที่กรุงลอนดอน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของอังกฤษ ได้อ่านร่างธรรมนูญยูเนสโกที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมแล้ว (ภาพ 2) ต่อมาใน ปี 1946 จึงมี 20 ประเทศให้การรับรองธรรมนูญยูเนสโก ทำให้องค์กรนี้เริ่มทำงานได้

ภาพ 2: การอ่านธรรมนูญของยูเนสโก

1.1.2) ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติธันวาคม พ.ศ. 2489 (1946) ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะหลังสงครามไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศแพ้สงคราม จนกระทั่งมีการตั้งรัฐบาลใหม่มาจากกลุ่มเสรีไทยที่ได้โต้แย้งคัดค้านการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นในสงครามมาตั้งแต่ต้น 3 ปีต่อมาไทยก็ได้เข้าเป็นสมาชิกยูเนสโก (1 มกราคม 2492 หรือ ค.ศ. 1949) นับเป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ 49 ในการนี้ คณะรัฐมนตรีไทยได้แต่งตั้งคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (National Commission for UNESCO) เพื่อให้เป็นไปตามกฎบัตรของยูเนสโก โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นฝ่ายเลขาธิการ และเป็นหน่วยงานตั้งงบประมาณประจำปีเป็นค่าบำรุงสมาชิกยูเนสโกจนถึงปัจจุบัน

1.1.3) ยูเนสโกมีสมาชิกเพิ่มขึ้นตามลำดับ ตามสภาวะการเติบโตของสังคมโลก ดังนั้นนโยบายและแนวทางการดำเนินการจึงปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของสมาชิกด้วย

(-จากปี 1950 มีสมาชิก 59 ประเทศ
-ปี 1955 มี 74 ประเทศ ปี 1960 มี 99 ประเทศ
-ปี 1965 มี 120 ประเทศ ปี 1970 มี 125 ประเทศ
-ปี 1975 มี 136 ประเทศ ปี 1980 มี 153 ประเทศ
-ปี 1990 มี 159 ประเทศ ปี 1995 มี 184 ประเทศ
-ปี 2019 มีสมาชิก 193 ประเทศ กับอีก 11 สมาชิกสมทบ)

1.2 ยุค “สมบัติทางวัฒนธรรม”

1.2.1) ในยุคนี้ ยูเนสโกได้มีการประกาศ อนุสัญญากรุงเฮก ในปี ค.ศ. 1954 (Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict) มี its two Protocols (1954 and 1999) ศัพท์ที่ใช้คือ “สมบัติวัฒนธรรม” สะท้อนประสบการณ์และความหวั่นกลัวของประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมาตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 จึงมุ่งมั่นที่จะคุ้มครองทรัพย์สินทางวัฒนธรรมไม่ให้ถูกทำลายในยามเกิดสงคราม โดยเน้นสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ (movable and immovable properties) อนุสัญญานี้ระบุให้การทำบัญชีทรัพย์สินวัฒนธรรมที่ต้องการจะปกป้องรักษา เกิดแนวคิดเรื่อง “การทำเครื่องหมาย” แสดงไว้เหมือนกาชาดสากล เพื่อป้องกันการทำลายสถานที่ทางวัฒนธรรม ในยามปะทะกันทางอาวุธ

1.2.2) ไทยได้เป็นภาคีอนุสัญญานี้ โดยกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ดำเนินการ แต่ไทยไม่ได้เป็นภาคีของ protocols ทั้งสองครั้งของอนุสัญญานี้ อนุสัญญานี้เงียบหายไปนานเมื่อเหตุปะทะกันทางอาวุธจางหายไป แต่พอมีการขัดแย้งกันถึงขั้นใช้อาวุธครั้งใด อนุสัญญาฉบับนี้ก็ถูกปลุกขึ้นมาทุกครั้ง เช่นในกรณีล่าสุดที่มีการบุกยูเครนในปี ค.ศ. 2022 ผู้แทนในยูเนสโกหลายประเทศก็เสนอให้นำหลักการในการทำเครื่องหมาย “บลูชีลด์” ตามอนุสัญญานี้มาใช้แก้ปัญหา

1.3 ยุค “อัตลักษณ์วัฒนธรรม” (Cultural Identity) กับ “มิติวัฒนธรรมในการพัฒนา” (Cultural Dimension in Development)

1.3.1) ในช่วงปี 1960 เป็นต้นมา ประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของตะวันตกได้รับเอกราชจำนวนมากได้เข้ามาเป็นภาคีสมาชิกของสหประชาชาติ (ยูเอ็น) และสมาชิกยูเนสโกด้วยทำให้เพิ่มสมาชิกมากรวดเร็ว ..จาก 60 ประเทศ... เป็น 120 ประเทศ

- สำหรับประเทศที่ได้อิสรภาพใหม่นั้น มีความผูกใจในอัตลักษณ์วัฒนธรรม (cultural identity) ของประเทศตน ซึ่งถูกกลืนหายไปในช่วงเป็นอาณานิคม คำว่าอัตลักษณ์วัฒนธรรมจึงมีความหมายมากพิเศษในช่วงนี้
- ขณะเดียวกัน การลักลอบค้าขายสมบัติวัฒนธรรมที่นำมาจากแหล่งที่ถูกครอบครองหรือถูกทำลายเพราะสงครามและความยากจนก็เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการลักลอบค้าขายในตลาดมืดก็มากขึ้นด้วย

1.3.2) ในยุค 1960 -1970 สหประชาชาติเริ่มทศวรรษแห่งการพัฒนา มีการส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศสมาชิก ช่วงนี้เมืองไทยเริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะแรก พ.ศ. 2504 (1961) – 2506) และระยะที่สอง พ.ศ. 2507 – 2509 (1966) ซึ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นเน้นการสร้างงาน การเพิ่มรายได้ ดังคำขวัญในช่วงหนึ่งว่า “งานคือเงิน เงินคืองานบันดาลสุข”

1.3.3) ในช่วงนี้ยูเนสโกเริ่มเสนอแนวคิดเรื่อง “มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนา” ซึ่งความคิดนี้ได้ขยายความสำคัญมากขึ้นในทศวรรษต่อ ๆ มาในช่วงนี้มีกรณีที่ยูเนสโกได้รับการร้องขอจากอิจิปต์และซูดาน ให้ช่วยระดมสรรพกำลังกู้ชีวิตมรดกวิหาร Abu Simbel ของ Ramses II อายุ 3,200 ปี ซึ่งจะต้องจมอยู่ใต้น้ำเนื่องจากการสร้างเขื่อนอัสวาน

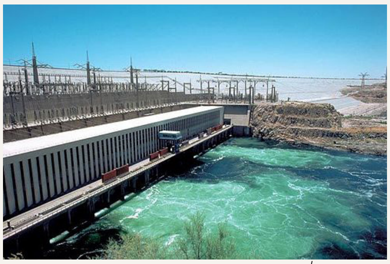

ภาพเขื่อนอัสวาน

นับเป็นโครงการนานาชาติทางวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่มาก เริ่มตั้งแต่ปี 1965 โครงการนี้พิสูจน์ว่าสมบัติวัฒนธรรม เป็นทรัพยากรทั้งทางสังคมวัฒนธรรมและทางเศรษฐกิจด้วย มีทั้งคุณค่าและมูลค่า เมื่อบูรณะเสร็จแล้วก็มีผลกระทบที่ดีมากต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอิจิปต์และซูดาน

1.4 ยุค “การพัฒนาทางวัฒนธรรม”

1.4.1) ค.ศ. 1970 ยูเนสโกได้จัดประชุมนานาชาติที่เวนิส เรื่องการบริหารด้านต่าง ๆ ของวัฒนธรรม (Institutional, Administrative and Financial Aspects of Culture) เป็นการประชุมที่ก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องการพัฒนาทางวัฒนธรรม (cultural development) และมิติด้านวัฒนธรรมในการพัฒนา (cultural dimension of development) ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมที่แพร่ไปอย่างกว้างขวางเป็นครั้งแรก

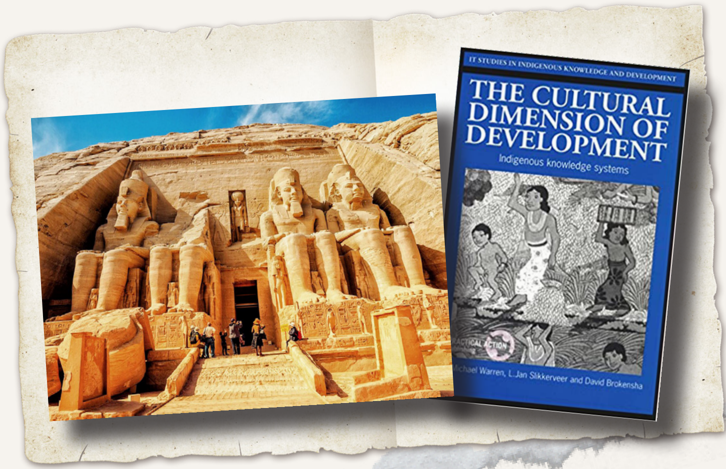

1.4.2) แต่ช่วงนี้ "สมบัติวัฒนธรรม" ที่เคลื่อนที่ได้กลายเป็นสินค้าที่นักสะสมแสวงหาก็ยังเป็นปัญหาสำคัญ ดังนั้นในปลายปี 1970 ได้เกิดอนุสัญญายูเนสโกเพื่อป้องกันการลักลอบนำเข้าออกทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Illicit Trafficking of Cultural Property) ซึ่งศัพท์ที่ใช้ก็ยังเน้นโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่ถูกเคลื่อนย้ายออกมาค้าขายกันใน "ตลาดมืด" ทั้งในตลาดท้องถิ่นและตลาดนานาชาติ ในการดำเนินการตามอนุสัญญา 1970 นี้ ยูเนสโกต้องร่วมมือกับองค์การตำรวจสากล Interpol จึงจะได้ผลเชิงควบคุมอาชญากรรมและอนุสัญญานี้ก็เสนอมาตรการขอเรียกคืนสมบัติวัฒนธรรมกลับสู่เจ้าของเดิม (Restitution to state of cultural origin) โดยในปี 1976 มีการตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญนานาชาติช่วยเป็นผู้ไกล่เกลี่ย (ICPCRP) และต่อมาคณะกรรมการชุดนี้ได้ปรับขึ้นเป็นคณะกรรมการถาวรตามมติที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกในปี 1978 การทำงานด้านไกล่เกลี่ยเพื่อขอส่งคืนสมบัติวัฒนธรรมแก่ประเทศเจ้าของเดิมนั้นไม่สู้จะมีผลตามเป้าหมายของอนุสัญญามากเท่าที่ควรจะเป็นกรณีที่โด่งดังและยืดเยื้อยาวนานมากที่สุดคือกรณีที่กรีซเรียกคืนหินอ่อนแกะสลักก้อนใหญ่ที่ถูกอังกฤษนำออกจากวิหารพาร์เธนอนในกรีซ ที่เรียกว่า the Elgin Marble (ตามชื่อของเอกอัครราชทูตอังกฤษประจำตุรกีผู้นำหินอ่อนสลักก้อนนี้ออกมาจากกรีซในต้นศตวรรษที่ 19) ในกรณีนี้ รัฐมนตรีวัฒนธรรมของกรีซ (อดีตดาราภาพยนต์ ชื่อ Melina Mercouri แสดงภาพยนต์ของฮอลลีวู้ด เรื่อง Never in a Sunday ค.ศ. 1960) ได้กล่าวปราศรัยในที่ประชุมใหญ่สมัยสามัญของยูเนสโกเรียกร้องให้อังกฤษส่งคืนหิน "เอลจิน มาร์เบิล" (Elgin Marble) ซึ่งตั้งแสดงอยู่ที่ British Museum มาตั้งแต่ ค.ศ. 1816 ให้แก่กรีซซึ่งเป็นเจ้าของเดิม (ซึ่งขณะนั้นผู้เขียนได้เป็นผู้แทนไทยคนหนึ่งในที่ประชุมและได้ฟังคำปราศรัยเรียกร้องครั้งนั้นด้วย) อังกฤษได้ชี้แจงต่อโลกสาธารณะว่ารัฐบาลอังกฤษไม่สามารถแทรกแซงบังคับพิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนให้ส่งคืนสมบัติของพิพิธภัณฑ์ได้ นอกจากนี้การส่งคืนสมบัติวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่เปราะบางและมีคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลนั้น ต้องคำนึงถึงความสามารถของประเทศเจ้าของเดิมที่จะดูแลรักษาสมบัตินั้นให้อยู่ในสภาพยั่งยืนถาวรเพื่อประโยชน์ของโลกและอนุชนของโลกในอนาคตด้วย เรื่องนี้เป็นเหตุการณ์ที่ศึกโครมมากทั้งในระดับการเมืองของอังกฤษเองและในสังคมนานาชาติ โดยได้พิจารณาในคณะกรรมการ ICPCRP ซึ่งคณะกรรมการมาตั้งแต่ปี 1984 ในที่สุดมีการออมชอมกันชั่วคราวในปี 1991 โดยอังกฤษสนับสนุนให้สร้างพิพิธภัณฑ์อะโครโปลิสขึ้นในกรีซ และมอบสมบัติบางชิ้นไปจัดแสดง อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ก็เพิ่งจะถูกนำขึ้นพิจารณาในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติในปี 2021 และที่ประชุมสหประชาชาติก็ได้มีมติ A/76/L.17 มีประเทศสนับสนุน100ประเทศ ให้ส่งคืนสมบัติวัฒนธรรมดังกล่าวให้แก่กรีซ

1.4.3) ประเทศไทยไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญา 1970 แต่ได้ใช้การเจรจาไมตรีระดับทวิภาคีในการส่งคืนสมบัติวัฒนธรรมที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านคืนให้แก่เจ้าของเดิม เช่น ได้ส่งคืนโบราณวัตถุให้แก่ประเทศกัมพูชาแล้วหลายชิ้นเป็นต้น และยังได้ขอรับคืนสมบัติวัฒนธรรมที่ถูกนำออกไปจากประเทศไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่นทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ของพนมรุ้งและเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีบ้านเชียงบางชิ้นจากพิพิธภัณฑ์ในอเมริกา เป็นต้น

1.5 ยุค "มรดกโลก"

1.5.1) กรณีโครงการนานาชาติที่ "อะบู ซิมเบล" ประสบความสำเร็จมาก ทำให้วงการวัฒนธรรมนานาชาติมีกำลังใจที่จะรวมตัวกันเพื่อร่าง "อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก" ขึ้นให้เป็นมาตรการสากล (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage เรียกย่อ ๆ ว่า World Heritage Convention - อนุสัญญามรดกโลก) ซึ่งประกาศรับรองในที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกในปี ค.ศ. 1972 อนุสัญญานี้เป็นครั้งแรกที่มีการใช้ศัพท์ว่า "มรดกวัฒนธรรม" (แทนที่จะใช้คำว่า "สมบัติวัฒนธรรม") ไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นครั้งแรกที่นำ "มรดกวัฒนธรรมกับมรดกธรรมชาติ" มาอยู่ในอนุสัญญาฉบับเดียวกัน โดยเน้น "แหล่งมรดกทางกายภาพ" จับต้องมองเห็นได้ที่มี "คุณค่าโดดเด่นสากล" ตามเกณฑ์ที่กำหนด เน้น "การอนุรักษ์ตามหลักวิชา" และเน้น "การบริหารจัดการ" เพื่อป้องกันการทำลายเสื่อมคุณค่ามีการจัดระบบขึ้น "บัญชีมรดกโลก" เป็นครั้งแรกที่ดึงดูดความสนใจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยปัจจุบันมีการขึ้นบัญชีมรดกโลกจากประเทศต่าง ๆ แล้วมากกว่า 1000 แห่ง แม้ว่าการขึ้นบัญชีมรดกโลกดังกล่าวจะต้องมีการจัดทำแฟ้มเอกสารที่ละเอียดและยุ่งยากตามระเบียบเพื่อพิสูจน์ "คุณค่าอันโดดเด่นเป็นสากล" ให้ครบถ้วนตามเกณฑ์ และเมื่อขึ้นบัญชีแล้วแต่หากมีการบริหารจัดการไม่เหมาะสมในอนาคตทำให้เสื่อมคุณค่าก็มีการถอดถอนออกจากบัญชีมรดกโลกได้ด้วย

1.5.2) ไทยเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญามรดกโลกเมื่อวันที่ 17 กันยายน พุทธศักราช 2530 (17/09/1987) โดย THAI NATCOM (สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก) เป็นหน่วยงานกลางเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันพิจารณา (โดยผู้บรรยายในขณะนั้น ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นรองเลขาธิการ THAI NATCOM ได้เชิญอาจารย์นิจ หิญชีระนันท์ มาทำหน้าที่เป็นประธาน มีอาจารย์พัทยา สายหู เป็นกรรมการที่ปรึกษาและมีคุณจุไรรัตน์ แสงบุญนำ เจ้าหน้าที่กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเลขานุการ) ที่ประชุมได้พิจารณาเนื้อหาของอนุสัญญา และนัยที่เกี่ยวกับหน่วยงานที่มีประโยชน์ได้เสียจากอนุสัญญานี้ในประเทศไทย ตลอดจนได้จัดทำรายการเบื้องต้น (Tentative List) ว่าด้วยมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สำคัญของไทย และนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลเอกมานะ รัตนโกเศศ) เพื่อขอให้นำเรื่องเสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญามรดกโลกนี้ และได้ขอตั้งงบประมาณประจำเป็นค่าบำรุงสมาชิกอนุสัญญานี้ด้วย

1.5.3) หลังอนุสัญญามรดกโลกประกาศออกมาแล้วในปี 1973 ประเทศโบลีเวียได้เสนอให้ยูเนสโกออกตราสาร (Protocol) เพิ่มต่อท้ายอนุสัญญาสากลเรื่องลิขสิทธิ์ (Universal Copyright Convention) เพื่อให้คุ้มครองทรัพย์สินวัฒนธรรมประเภทคติชน (folklore) ซึ่งมรดกดังกล่าวไม่รวมไว้ในอนุสัญญา 1972 แต่มีประเทศสมาชิกจำนวนหนึ่งไม่สนับสนุน จึงไม่มีผล

1.6 ยุค "นโยบายด้านวัฒนธรรม"

1.6.1) ใน ค.ศ. 1982 มีประชุมระดับโลกเรื่องนโยบายวัฒนธรรม (Cultural Policies) ที่นครเม็กซิโก ประเทศเม็กซิโก (Mondiacult World Conference on Cultural Policies) โดยก่อนหน้านั้นได้จัดประชุมปรึกษาหารือในระดับภูมิภาคทุกภูมิภาคทั่วโลกเพื่อเตรียมความพร้อมระดับโลกที่ประชุมระดับโลกที่เม็กซิโกมีข้อเรียกร้องสำคัญข้อหนึ่งคือขอให้ประเทศพัฒนาแล้วยอมรับความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (intangible cultural heritage) และขอให้รวมเข้าไปอยู่ใน "นิยามของวัฒนธรรมและมรดกวัฒนธรรม" ด้วย ในช่วงเวลาเดียวกันนี้เป็นช่วงที่วงการระหว่างประเทศเริ่มต้นพูดถึง "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" (Sustainable Development) มากขึ้น อันเป็นอิทธิพลมาจากแนวคิดว่า "ทุกคนในโลกมีชะตาชีวิตร่วมกันทั้งโลก" (Our Common Future) ซึ่งเป็นชื่อของรายงานการศึกษานานาชาติ (The Brundtland Report 1987, World Commission on Environment and Development) ที่นางบรันด์ทแลนด์ อดีตนายรัฐมนตรีสวีเดน ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานโดยได้จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวางทั่วทุกภูมิภาคเป็นเวลา 2 ปี ก่อนจะทำรายงานเสนอสหประชาชาติ รายงานนี้เชื่อมโยงปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจเช่นความยากจนในประเทศที่กำลังพัฒนาด้วย

1.6.2) การปรับระบบบริหารวัฒนธรรมของไทยในช่วงนั้น งานวัฒนธรรมของไทยในช่วงที่มีการประชุมนโยบายทางวัฒนธรรมที่เม็กซิโกในปี 1982 นั้น ยังรวมอยู่กับงานของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโก (THAI NATCOM) ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เป็นแกนกลางประสานการส่งคณะผู้แทนจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปร่วมประชุมนโยบายวัฒนธรรมที่เม็กซิโก หลังการประชุม คณะผู้แทนไทยมีอาจารย์สมาน แสงมะลิ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน (และมีผู้เขียนกับคุณจุไรรัตน์ แสงบุญนำ จาก THAI NATCOM เป็นฝ่ายเลขานุการ) ได้กลับมาจัดประชุมปรึกษาหารือในระดับชาติในสาระสำคัญของมติของการประชุมนโยบายวัฒนธรรมที่เม็กซิโกด้วย ซึ่งนำไปสู่การสถาปนาสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2522 (ค.ศ. 1989) เป็นหน่วยงานเทียบเท่ากรมภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลงานด้านนโยบายทางวัฒนธรรม และส่งเสริมการวิจัยด้านวัฒนธรรม เพื่อให้วัฒนธรรมเป็นมิติหนึ่งของการพัฒนาด้วย

1.7 ยุค "มรดกวัฒนธรรมที่ไม่ใช่กายภาพ" (Non-Physical Heritage) หรือมรดกที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)

หลังการประกาศอนุสัญญามรดกโลก 1972 เรื่อยมาวงการวัฒนธรรมนานาชาติก็เริ่มอภิปรายถึงความสำคัญของวัฒนธรรมในลักษณะที่ไม่ใช่กายภาพ ซึ่งเป็นแนวคิด "ฝาแฝด" กับมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติตามนัยของอนุสัญญา 1972 แต่คลอดออกมาก็ช้ากว่ากันถึง 30 ปี แม้แนวคิดดังกล่าวจะ "ปฏิสนธิ" พร้อม ๆ กัน แต่เรื่องของวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ก็มีความยุ่งยากหลายอย่างตั้งแต่ "เริ่มตั้งท้อง ยังไม่คลอด" เช่นมีการถกเถียงกันนานเรื่อง "ชื่อ" หรือคำศัพท์ที่จะใช้เรียกมรดกวัฒนธรรมประเภทนี้

1.7.1) เดิมทั่วโลกใช้คำว่า Folklore ซึ่งไทยเรียกว่า "วัฒนธรรมพื้นบ้าน" บ้าง หรือ "วัฒนธรรมคติชน"บ้าง ต่อมาในปี ค.ศ. 1982 ยูเนสโกได้ตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลรักษาคติชนพื้นบ้าน ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ด้านกายภาพ (Committee of Experts on the Safeguarding of Folklore; "Section for the Non-Physical Heritage") ซึ่งนำไปสู่การประกาศข้อเสนอแนะเรื่อง "วัฒนธรรมตามประเพณีและคติชนพื้นบ้าน ปี 1989" (The Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore) ซึ่งประกาศรับรองโดยที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกปี 1989

1.7.2) ในช่วงนั้น คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยยูเนสโกของไทย (THAI NATCOM) ได้ตื่นตัวและจัดโครงการ-กิจกรรมระดับชาติและระดับภูมิภาค เรื่อง "วัฒนธรรมพื้นบ้าน" โดยได้ตั้งคณะอนุกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ขึ้นชุดหนึ่งมี หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล เป็นประธานและมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเช่น อาจารย์พัทยา สายหู อาจารย์นิจ หิญชีระนันทน์ อาจารย์สายสุรี จุติกุล อาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และอาจารย์ดร. กิ่งแก้ว อัตถากร เป็นต้น (และมีผู้บรรยายเป็นเลขานุการ) เพื่อทำงานร่วมกับยูเนสโกในเรื่องนี้

THAI NATCOM ได้จัดประชุมหารือในระดับชาติ ระดับอาเซียนและระดับเอเซียเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้านหลายครั้ง ในช่วงนี้นักวิชาการวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคใต้ที่ได้เข้าร่วมประชุมสัมมนาด้วยเช่นอาจารย์สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และนักวิชาการในจังหวัดสงขลา ได้แสดงความสนใจมากเป็นพิเศษ ได้ระดมแรงร่วมมือแข็งขันกับอาจารย์ของมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ระดมกำลังกันเก็บข้อมูลคติชนวิทยาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) ได้รับงบประมาณในแผนพัฒนาสังคมเศรษฐกิจระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สงขลา) ขึ้น ต่อมาจึงตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยาและสถาบันทักษิณคดีศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2523 ข้อมูลและภาพถ่ายเกี่ยวกับโนราที่เก็บอยู่ที่นี่ได้ใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการเสนอ "โนรา" ขึ้นบัญชีระดับชาติและในการเสนอไปขอขึ้นบัญชีเป็นมรดก ICH ประเภท Representative list ของยูเนสโกด้วย

ที่มา: สถาบันคึกฤทธิ์

1.7.3) ศัพท์ใหม่ "Intangible Cultural Heritage" เนื่องจากวงการนานาชาติมีปัญหาเรื่องคำศัพท์ ดังนั้นเพื่อจะตกลงกันในนิยามเรื่องศัพท์ที่ยอมรับกันได้กว้างขวาง ยูเนสโกจึงจัดประชุมนักวิชาการนานาชาติที่สถาบัน Smithsonian ในอเมริกาในปี 1999 การประชุมนานาชาติครั้งนั้นมีชื่อการประชุมว่า "A Global Assessment of the 1989 Recommendation on the Safeguarding of Traditional Culture and Folklore: Local Empowerment and International Cooperation" ที่ประชุมครั้งนั้น มีมติรับรองคำศัพท์ "Intangible Cultural Heritage" มาใช้แทนคำว่า Traditional Culture and Folklore ในระดับนานาชาติ และจึงเป็นที่มาของชื่ออนุสัญญา 2003

1.7.4) ในปี 2002 มีการประชุมโต๊ะกลมสำหรับรัฐมนตรีวัฒนธรรมระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญของอนุสัญญา ICH เป็นรอบสุดท้าย ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมด้วย

1.7.5) ในที่สุด เมื่อเดือนตุลาคม 2003 ที่ประชุมสมัยสามัญยูเนสโกประกาศรับรอง "อนุสัญญาว่าด้วยมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้" (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage) เรียกสั้น ๆ ว่า ICH Convention หรือ อนุสัญญา 2003 อนุสัญญานี้เปิดมิติทางนโยบายและกฎหมายการบริหารด้านวัฒนธรรมในแนวใหม่

สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่องโลกาภิวัฒน์ (globalization) ในช่วงนั้นและสอดรับกับแนวคิดเรื่องสิทธิทางสังคมวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966) ซึ่งเผยแพร่กว้างขวางมากขึ้นในช่วง 1990 และในช่วงต่อ ๆ มา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม > (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity 2001) ต่อมาพัฒนากลายเป็นอนุสัญญา 2005 ที่สำคัญคือเป็นอนุสัญญาที่ประเทศที่กำลังพัฒนาเน้นว่า ICH ช่วยอุดช่องว่างสำคัญที่ถูกมองข้ามไปในอนุสัญญามรดกโลก 1972

1.7.6) ความซับซ้อนของ อนุสัญญา 2003
อย่างไรก็ตามอนุสัญญา 2003 ก็ยังมีความยุ่งยากอยู่ ต้องประชุมกันหลายรอบ ยาวนานหลายสิบปี กว่าจะลงตัว

1.7.6.1) ความซับซ้อนของ “คำศัพท์” และ “แนวคิด ICH”

1.7.6.2) อนุสัญญา 2003 มีอารัมภบทพจน์ที่ยาวและสำคัญแต่สลับซับซ้อนมาก เชื่อมโยงกับกระแสโลกาภิวัฒน์และกฎหมายนานาชาติที่เกี่ยวข้องหลายด้านที่นักวัฒนธรรมในประเทศกำลังพัฒนาอาจไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้

นอกจากนี้ยังมีจุดเน้นเพิ่มในเรื่องบทบาทสำคัญของ “ชุมชน” โดยเฉพาะชุมชนเผ่าดั้งเดิม (communities, in particular indigenous communities) กลุ่มคน (groups) และในบางกรณี “ปัจเจกบุคคล” (in some cases, individuals) ในการผลิต ดูแลรักษามรดกวัฒนธรรม ICH รวมทั้งในการสร้างสรรค์ใหม่ด้วย ซึ่งส่งผลวัฒนธรรม ICH มีความมั่งคั่งหลากหลายและส่งเสริมการสร้างสรรค์ของมนุษย์

1.7.6.3) อนุสัญญา ICH 2003 ได้เลียนรูปแบบการทำงานของอนุสัญญามรดกโลก 1972 เนื่องจากอนุสัญญามรดกโลกเป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เพราะมีขึ้นบัญชีมรดกโลกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีการตั้งคณะกรรมการมรดกโลกนานาชาติ และจัดตั้งศูนย์มรดกโลกขึ้นมา

1.7.7) วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ และการแบ่งกลุ่ม ICH ในอนุสัญญา 2003

1.7.7.1) วัตถุประสงค์มี 4 ข้อ คือ (1) เพื่อดูแลรักษา (ไม่ใช่อนุรักษ์) มรดก ICH (2) เพื่อให้มีความยอมรับความสำคัญของ ICH ของชุมชน> กลุ่มคน และปัจเจกบุคคลต่าง ๆ (3) เพื่อสร้างความตระหนักรับรู้และการยอมรับมรดก ICH ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ และ (4) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือนานาชาติในเรื่องนี้ (ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจาก Article 1 ของอนุสัญญา ICH 2003)

1.7.7.2) นิยามศัพท์ ICH ปรากฏใน Article 2 ย่อหน้า 1 ของอนุสัญญา ICH 2003

เขียนไว้ยาวและซับซ้อนว่า

1. The “intangible cultural heritage” means the <practices, representations, expressions, knowledge, skills – as well as the instruments, objects, artefacts and cultural spaces associated therewith that communities, groups and, in some cases, individuals recognize as part of their cultural heritage>. This intangible cultural heritage, transmitted from generation to generation, is constantly recreated by communities and groups in response to their environment, their interaction with nature and their history, and provides them with a sense of identity and continuity,thus promoting respect for cultural diversity and human creativity."

1.7.7.3) ได้แบ่งลักษณะของ ICH เป็น 5 กลุ่ม (domain) ดังนี้

(a) oral traditions and expressions, including language as a vehicle of the intangible cultural heritage;
(b) performing arts;
(c) social practices, rituals and festive events;
(d) knowledge and practices concerning nature and the universe;
(e) traditional craftsmanship.

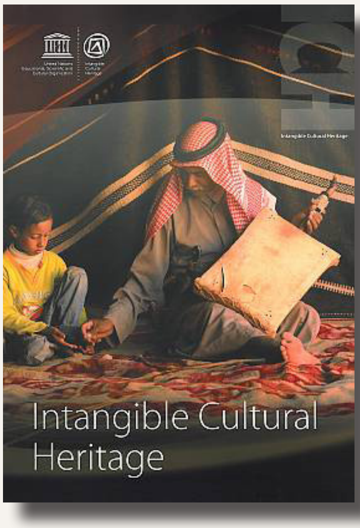

1.7.7.4) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของภาคีสมาชิกไว้ หลายข้อ

(a) take the necessary measures to ensure the <safeguarding> of the intangible cultural heritage present in its territory;
(b) among the safeguarding measures referred to in Article 2, paragraph 3, identify and define the various elements of the intangible cultural heritage present in its territory, with the participation of communities, groups and relevant non-governmental organizations.

1.7.7.5) กำหนดหน้าที่สำคัญคือการทำทะเบียนหรือบัญชีรายการมรดก ICH ในประเทศของตนไว้ เป็นมาตรการในการดูแลรักษา ปรากฏใน Article 12 ดังนี้

1. To ensure identification with a view to safeguarding, each State Party shall draw up, in a manner geared to its own situation, one or more inventories of the intangible cultural heritage present in its territory. These inventories shall be regularly updated.
2. When each State Party periodically submits its report to the Committee, in accordance with Article 29, it shall provide relevant information on such inventories.

1.7.8) กำหนดมาตรการ สำหรับการดูแลรักษา และส่งเสริมไว้ใน Article 13

To ensure the safeguarding, development and promotion of the intangible cultural heritage present in its territory, each State Party shall endeavour to:

(a) adopt a general <policy> aimed at promoting the function of the intangible cultural heritage in society, and at integrating the safeguarding of such heritage into planning programmes;

(b) designate or <establish one or more competent bodies> for the safeguarding of the intangible cultural heritage present in its territory;

(c) <foster scientific, technical and artistic studies, > as well as research methodologies, with a view to effective safeguarding of the intangible cultural heritage, in particular the intangible cultural heritage in danger;

(d) adopt <appropriate legal, technical, administrative and financial measures>aimed at:

(i) fostering the creation or strengthening of <institutions for <training in the management >of the intangible cultural heritage and the transmission of such heritage through forums and spaces intended for the performance or expression thereof;

(ii) ensuring <access to the intangible cultural heritage while respecting >customary practices governing access to specific aspects of such heritage;

(iii) establishing <documentation institutions >for the intangible cultural heritage and facilitating access to them.

1.7.9) กำหนดหน้าที่ด้านการศึกษา วิจัยและการเพิ่มสมรรถนะไว้ใน <Article 14 – <Education, awareness-raising and capacity-building>

Each State Party shall endeavour, by all appropriate means, to:

(a) ensure recognition of, respect for, and enhancement of the intangible cultural heritage in society, in particular through:

(i) educational, awareness-raising and information programmes, aimed at the general public, in particular young people;

(ii) specific educational and training programmes within the communities and groups concerned;

(iii) capacity-building activities for the safeguarding of the intangible cultural heritage, in particular management and scientific research; and

(iv) non-formal means of transmitting knowledge;

(b) keep the public informed of the dangers threatening such heritage, and of the activities carried out in pursuance of this Convention;

(c) promote education for the protection of natural spaces and places of memory whose existence is necessary for expressing the intangible cultural heritage.

1.7.10) อนุสัญญา 2003 ระบุความสำคัญของ "การมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มบุคคล หรือปัจเจกบุคคล" ในการบริหารจัดการ ICH ไว้ใน Article 15 – Participation of communities, groups and individuals ดังนี้

"Within the framework of its safeguarding activities of the intangible cultural heritage, each State Party shall endeavour to ensure the widest possible participation of communities, groups and, where appropriate, individuals that create, maintain and transmit such heritage, and to involve them actively in its management."

1.7.11) โดยสรุป นับว่าเป็นอนุสัญญา 2003 มีรายละเอียดและข้อกำหนดที่ละเอียด ยากและซับซ้อนมาก แต่ทั้งนี้เป็นสิ่งที่ประเทศสมาชิกในกลุ่มที่กำลังพัฒนาจากทุกภูมิภาคให้ความสำคัญตามนัยของอนุสัญญานี้ แม้จะมีประเด็นต่าง ๆ ที่ยุ่งยากและในการปฏิบัติจริงอาจจะมีปัญหาอยู่มากมายก็ตาม

สำหรับการบรรยายตอนที่ 2 และตอนที่ 3 สามารถติดตามได้ในวารสารความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการในฉบับต่อไป

© UNICEF/NYHQ2008-0559/Naing

การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุภาษา โดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน:

หัวใจสำคัญในการปลดล็อกสู่ SDG4 – การศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อทุกคน

โดย ชฎารัตน์ สิงหเดชากุล [1]

เป้าหมาย SDG4 การศึกษาที่มีคุณภาพ – สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เราอาศัยอยู่ในโลกที่มีการใช้หลากหลายภาษา ผู้คนใช้ภาษาที่แตกต่างกันสำหรับเรื่องที่แตกต่างกัน นี่คือวิถีชีวิตปกติของพวกเขา อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาส่วนใหญ่ได้ละเลยความเป็นจริงในเรื่องความหลากหลายของภาษานี้

- ภาษาที่มีการใช้กันอยู่และเป็นที่รู้จักในปัจจุบันมีจำนวน 7,097 ภาษา
- ประชาชนจำนวน 2.3 พันล้านคน (40%) ขาดการเข้าถึงการศึกษาในภาษาของตนเอง
- เด็ก ๆ ส่วนใหญ่เติบโตในบริบทที่มีการพูดมากกว่า 1 ภาษา

การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการศึกษามีการตอบสนองและสะท้อนลักษณะของสังคมที่ใช้ภาษาที่มีความหลากหลายออกมาเท่านั้น เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ต้องการโอกาสในการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตและความต้องการของพวกเขาผ่านทางภาษาของพวกเขาเอง

เป้าหมาย SDG4 ถือเป็นพื้นฐานของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายอื่น ๆ ดังนั้น หากปราศจากการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐานแล้ว เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอื่น ๆ อีก 16 เป้าหมายก็จะยังคงไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้

การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (Mother tongue-based multilingual education - MTB-MLE) = การจัดการศึกษาที่เริ่มสอนในภาษาซึ่งผู้เรียนพูดได้คล่องที่สุด แล้วจึงค่อย ๆ สอดแทรกการเรียนการสอนภาษาอื่น ๆ เข้าไปในภายหลัง

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE : ช่วยทำให้เกิดความเท่าเทียม

ในขณะที่ความก้าวหน้าไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาหลายเป้าหมายยังดำเนินต่อไป มีความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าคนบางกลุ่มถูกทิ้งไว้ข้างหลัง มีหลายกรณีที่กลุ่มคนเหล่านี้ถูกทิ้งไว้อย่างโดดเดี่ยว ซึ่งบางครั้งก็เป็นความโดดเดี่ยวในทางกายภาพ แต่บ่อยครั้งที่เป็นการถูกโดดเดี่ยวในทางสังคมและทางการเมือง โดยมีสาเหตุจากภาษาที่พวกเขาพูด การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE จึงมุ่งเป้าที่จะจัดการกับความท้าทายนี้ โดยจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ทุกคน ซึ่งทุกภาคส่วนของชุมชนจะสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองผ่านการศึกษาในแนวทางดังกล่าว

[1] อดีตผู้ตรวจราชการ กระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุภาษาโดยใช้ภาษาแม่เป็นฐาน (MTB-MLE) คืออะไร?

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE เกี่ยวข้องมากกว่าเพียงการเปลี่ยนภาษาในหนังสือเรียน การสอบ หรือภาษาที่ครูใช้ในชั้นเรียน โดยการจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE นั้นคือการกำหนดวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้เสียใหม่ เพื่อให้การเรียนรู้มุ่งให้ความสำคัญกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะทางสังคมที่กว้างขวางขึ้น ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE ยังเป็นการท้าทายอำนาจของครูที่ครอบงำสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนแบบเดิม เพื่อที่นักเรียนจะสามารถควบคุมการเรียนของตนเองโดยใช้วิธีที่พวกเขาเห็นว่ามีความสำคัญ

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE กำหนดให้ใช้ภาษาแม่เป็นภาษาที่ใช้สอนในชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวก็ไม่ได้จำกัดการเข้าถึงภาษาประจำชาติหรือภาษาอื่นที่มีการใช้ในระดับสากล ตรงกันข้าม การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE นั้นเป็นการเตรียมเด็กให้เรียนภาษาเหล่านี้ได้อย่างดีและเหมาะสม การเริ่มเรียนในภาษาที่เด็กเข้าใจมากที่สุดจะทำให้พวกเขามีพื้นฐานที่เข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้พวกเขาสามารถเปลี่ยนผ่านไปสู่การเรียนรู้ภาษาประจำชาติหรือภาษาสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพในเวลาที่เหมาะสม

วิธีที่การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE มีส่วนช่วย SDG4

ต้องพูดภาษานั้นได้ก่อนที่จะเรียนอ่านหรือเขียนในภาษานั้น ๆ (เป้าประสงค์ที่ 4.1, 4.4, 4.6)
คนเราเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการพูด แต่เราต้องเรียนรู้เพื่อที่จะอ่านออก ความสามารถในการพูดภาษาเป็นสิ่งที่ใช้ทำนายการอ่านออกเขียนได้ในภาษานั้นได้อย่างน่าเชื่อถือที่สุด เยาวชนและผู้ใหญ่จำนวนมากซึ่งพลาดโอกาสในการเรียนอ่านหรือเขียนจะสามารถประสบความสำเร็จได้หากได้รับโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในภาษาที่พวกเขารู้ดีที่สุดเท่านั้น

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพจะสามารถทำได้โดยใช้ภาษาแรกของเด็กเท่านั้น (เป้าประสงค์ที่ 4.2, 4.5, 4.7)
วัยเด็กตอนต้นเป็นช่วงแห่งการพัฒนาที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เด็กในช่วงนี้เรียนได้ดีที่สุดในภาษาที่พวกเขารู้อยู่แล้ว เรากำลังลงทุนกับโอกาสในการพัฒนาอนาคตของเด็กแต่ละคนด้วยการให้โอกาสในการเรียนรู้ในภาษาที่เด็กใช้ที่บ้าน

ครูผู้สอนที่มีความสามารถในการสื่อสารได้หลายภาษา และได้รับการฝึกอบรมรวมถึงการสนับสนุนเป็นอย่างดีช่วยให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น (เป้าประสงค์ที่ 4.1, 4.5, 4.c)
การอบรมที่มีความครอบคลุมและนโยบายการจัดการที่ทำให้องค์ประกอบของครูมีความหลากหลายเป็นความจำเป็นเร่งด่วนในระบบการศึกษาส่วนใหญ่ ครูที่ร่วมมือกับนักการศึกษาในท้องถิ่นและผู้อาวุโสในชุมชนจะสามารถเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของผู้เรียนได้ดีกว่า ซึ่งจะนำไปสู่ผลการเรียนที่มีความสอดคล้องและดีขึ้น ในกรณีที่ครูมาจากชุมชนซึ่งไม่ถูกครอบงำทางภาษาและวัฒนธรรม ครูจะเป็นแบบอย่างในเชิงบวกที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนได้ด้วย ในขณะเดียวกัน การใช้ภาษาที่เด็กใช้ที่บ้านจะทำให้ผู้ปกครองและสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กได้ดีกว่า

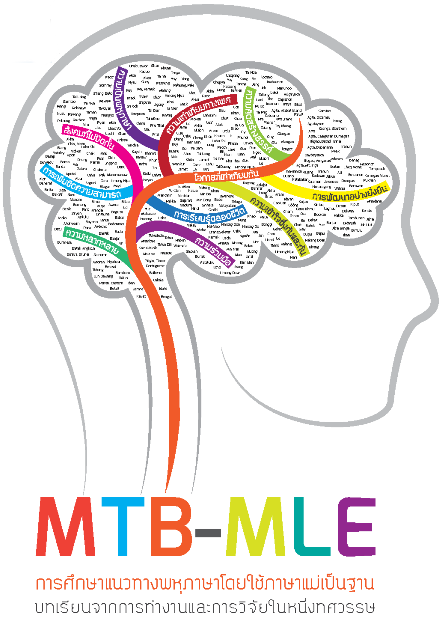

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (เป้าประสงค์ที่ 4.2, 4.4)
การเรียนในภาษาที่ผู้เรียนใช้ที่บ้านเป็นการวางรากฐานที่แข็งแกร่ง ซึ่งจะสามารถต่อยอดการเรียนภาษารวมถึงช่วยสร้างเสริมทักษะอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี การเรียนที่ว่านี้จะช่วยเตรียมความพร้อมและเพิ่มโอกาสในการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงสร้างทักษะด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาที่มีความจำเป็นในการทำงานให้แก่ผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การใช้ภาษาของผู้เรียนเองในการเรียนการสอนจะเป็นการเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนสามารถเข้ามามีส่วนในการพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ และกลายเป็นผู้มีส่วนร่วมที่มีความตื่นตัวและมีความต้องการที่จะหลุดพ้นจากวงจรของความยากจน

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE ช่วยแก้ไขความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กหญิงและสตรีมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของพวกเขาเองอย่างเต็มที่ (เป้าประสงค์ที่ 4.1, 4.3, 4.5, 4.6)
ในระดับโลก จำนวนของประชากรที่ไม่รู้หนังสือซึ่งมีการกระจายตัวแบบไม่เป็นสัดส่วนก็คือเด็กหญิงและสตรี ในที่ซึ่งการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่ได้ใช้ภาษาที่ผู้เรียนใช้ที่บ้านนั้นสถานการณ์ยิ่งมีความรุนแรงมากขึ้น มีความเป็นได้ที่เด็กหญิงจะเข้าเรียนในโรงเรียนน้อยกว่าเด็กชายถึง 30-50% ซึ่งหากทั้งเด็กหญิงและเด็กชายได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองในชั้นเรียนซึ่งจัดการเรียนการสอนด้วยภาษาของพวกเขาเอง พวกเขาก็จะสามารถเริ่มให้คำนิยามเกี่ยวกับบทบาทและบรรทัดฐานของพวกเขาในวัฒนธรรมของตนเองเสียใหม่

การเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษานำไปสู่สันติภาพ ความปรองดองในสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน (เป้าประสงค์ที่ 4.5, 4.7)
สันติภาพ ความปรองดองในสังคม และความเป็นพลเมืองโลกจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้คนมีความมั่นใจในตัวตนของตนเอง และมีโอกาสในการร่วมหาทางแก้ไขปัญหาของพวกเขาเอง นโยบายและแนวปฏิบัติซึ่งให้การยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับระบบสังคมและระบบนิเวศที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืน และการผนวกรวมระบบองค์ความรู้ในท้องถิ่นเข้ากับวิธีดำเนินการใหม่ ๆ ผ่านความเป็นหุ้นส่วนที่มั่นคงจะนำไปสู่การปกป้องดูแลโลกของเราที่ได้ผลดียิ่งขึ้น

การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่สามารถปฏิบัติได้จริงและมีความคุ้มค่า ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าอย่างมีนัยสำคัญสู่เป้าหมาย SDG4 โครงการนำร่องในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่ประสบความสำเร็จหลายโครงการยังคงมีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ให้การเคารพและส่งเสริมความหลากหลายของชุมชน

เป้าประสงค์ภายใต้เป้าหมาย SDG4

SDG 4.1

สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนสำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และไม่มีค่าใช้จ่าย นำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.2

สร้างหลักประกันว่าเด็กชายและเด็กหญิงทุกคนเข้าถึงการพัฒนา การดูแล และการจัดการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อม สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.3

สร้างหลักประกันให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาที่มีคุณภาพ ในราคาที่สามารถจ่ายได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.4

เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางเทคนิคและอาชีพ สำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.5

ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมือง และเด็กในสถานการณ์เปราะบาง เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี พ.ศ. 2573

ตัวชี้วัดประเด็นหลักที่ 4.5.18

- ร้อยละของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งภาษาแรกหรือภาษาที่ใช้ที่บ้านเป็นภาษา ในการเรียนการสอน

SDG 4.6

สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนสูง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.7

สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการศึกษา สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรม แห่งความสงบสุขและการไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก การชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการที่วัฒนธรรมมีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี พ.ศ. 2573

SDG 4.c

เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิ รวมถึงการดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี พ.ศ. 2573

ประโยชน์ในเชิงการเปลี่ยนแปลง
และองค์รวมของการจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE

สำหรับในระดับบุคคล การจัดการศึกษาแบบ MTB-MLE จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็น
นักคิดและผู้ตัดสินใจที่มีวิจารณญาณ
...ซึ่งใช้ภาษาและประสบการณ์ของตนเองเป็นแหล่งทรัพยากรในการเข้าถึงโอกาสอื่น ๆ

ผู้แบ่งปันที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้มีส่วนร่วมที่มีความตื่นตัว
...ซึ่งใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วมในการพูดคุยหารือได้อย่างมั่นใจ

ผู้มีส่วนร่วมที่มีความคิดสร้างสรรค์และให้ความร่วมมือ
...ซึ่งใช้ทักษะเฉพาะตัวของตนเองเคียงบ่าเคียงไหล่ร่วมกับผู้อื่น

ผู้ที่เรียนรู้ และเชื่อมต่อประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปตลอดชีวิต
...ซึ่งมองเห็นโอกาสใหม่ ๆ ในทุก ๆ เรื่อง รวมถึงโอกาสใหม่ ๆ ในวัฒนธรรมและภูมิหลังของตนเอง

ผู้ที่มีความมุ่งมั่น และมีความหลงใหล
...ซึ่งมีส่วนร่วมและมีความปรารถนาที่จะเห็นความก้าวหน้าและสร้างความแตกต่าง

ผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความหวัง และมีความละเอียดอ่อน
...ซึ่งพัฒนาตัวตนที่แข็งแกร่งและประสบความสำเร็จ มีความหวังและความฝันสำหรับอนาคตของตนเอง รวมถึงมีความเห็นอกเห็นใจผู้คนรอบตัว

ผู้ที่คว้าโอกาส และผู้สร้างสันติภาพ
...ซึ่งมีความพร้อมที่จะก้าวออกมาเพื่อเดินตามหนทางของตนเอง แต่ก็แสวงหาจุดเชื่อมต่อกับบุคคลอื่นด้วย

สำหรับสังคมในภาพรวม ปัจเจกบุคคลที่ประสบความสำเร็จจะสร้างชุมชนที่เข้มแข็งซึ่ง...

...ช่วยดูแลโลกของเรา (โลก)
"สิ่งแวดล้อมคือบ้านที่เราอาศัยอยู่ร่วมกัน"

...ช่วยเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม (ความเจริญรุ่งเรือง)
"เราทุกคนสามารถประสบความสำเร็จได้เมื่อทุกคนได้มีส่วนร่วม"

...เห็นคุณค่าของความหลากหลาย (สันติภาพ)
"สายใยที่เชื่อมโยงเราไว้นั้นยิ่งใหญ่กว่าความแตกต่างของเรามาก"

...มีการทำงานร่วมกัน (ความเป็นหุ้นส่วน)
"การรวมทักษะและทรัพยากรของเราสามารถนำไปสู่วิธีแก้ปัญหาที่ดีกว่า"

ประสบการณ์ที่เป็นเอกเทศของเราสามารถสร้างเอกลักษณ์ที่มีร่วมกันได้!

แปลและเรียบเรียงจาก "Mother tongue-based multilingual education: the key to unlocking SDG 4: quality Education for All" และ "MTB-MLE: mother tongue-based multilingual education; lessons learned from a decade of research and practice"

- Asia Multilingual Education Working Group. *"Mother tongue-based multilingual education: the key to unlocking SDG 4: quality Education for All"* 2017, UNESCO.
- Asia Multilingual Education Working Group. *"MTB-MLE: mother tongue-based multilingual education; lessons learned from a decade of research and practice"* 2014, UNESCO.

ภาษาพื้นเมือง:
ประตูสู่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก

โดย ฐิติ ฟอกสันเทียะ [1]

ภาษานั้นไม่สามารถแยกออกจากวิถีชีวิตของเรา ความนึกคิดของเรา ความรู้สึกของเรา ความยินดีรวมถึงสิ่งต่าง ๆ อีกมากมาย เราแสดงออกให้เห็นคนอื่นเห็นว่าเราเป็นใครก็โดยผ่านทางภาษาของเรา ถ้าหากภาษาของเราสูญหายไป รากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งหมดของชุมชนผู้ที่พูดภาษาก็จะต้องตกอยู่ในความเสี่ยง มาเรีย เวอร์จิเนีย ฮาวา ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับภาษาราปานุย

เมื่อก้าวเข้าสู่ทศวรรษสากลของภาษาพื้นเมืองซึ่งเริ่มขึ้นในปี 2565 มีภาษาเป็นจำนวนมากทั่วโลกที่กำลังตกอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการกลายเป็นภาษาที่สาบสูญหรือภาษาที่ตายแล้วและไม่มีคนพูดอีกต่อไป ภาษาเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นภาษาพื้นเมือง รายงานการศึกษาที่ตีพิมพ์ในเดือนธันวาคม 2564 โดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย (ANU) ได้ชี้ให้เห็นถึงสัญญาณเตือนเกี่ยวกับอนาคตของความหลากหลายทางภาษาของโลกว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของภาษากว่า 7,000 ภาษาทั่วโลกที่เป็นที่รู้จักและทำการศึกษาโดยนักภาษาศาสตร์กำลังเสี่ยงต่อการกลายเป็นภาษาที่สาบสูญ ในจำนวนนี้มี 6,000 กว่าภาษาที่เป็นภาษาพื้นเมือง และกว่า 1,500 ภาษาเป็นภาษาที่มีความเสี่ยงสูงมากที่จะกลายเป็นภาษาที่สาบสูญในอนาคตอันใกล้ สืบเนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าว องค์การยูเนสโกได้เปิดตัวเว็บไซต์ UNESCO Atlas of Languages เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2564 โดยเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับตรวจสอบและเฝ้าติดตามความหลากหลายทางภาษาทั่วโลกแบบออนไลน์ที่มีความครอบคลุม โดยจะใช้ตัวชี้วัดในหลากหลายมิติติดตามภาษามีภาวะเสี่ยงและจะช่วยส่งเสริมภาวะพหุภาษาในโลก

ทศวรรษสากลของภาษาพื้นเมือง IDIL 2022-2032

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (Resolution A/RES/74/135) ได้ประกาศให้ปี 2565-2575 เป็นทศวรรษสากลของภาษาพื้นเมือง (IDIL 2022-2032) เพื่อดึงความสนใจทั่วโลกเกี่ยวกับสถานการณ์วิกฤตของภาษาพื้นเมืองจำนวนมากและเพื่อระดมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทรัพยากรเพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริม

การประกาศทศวรรษสากลเป็นผลสำคัญของปีภาษาพื้นเมืองสากลประจำปี 2019 ซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เป็นผู้นำความพยายามระดับโลก องค์การจะยังคงทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานของสหประชาชาติในการดำเนินการตามทศวรรษสากล โดยร่วมมือกับกระทรวงเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (UNDESA) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ

ทศวรรษสากลมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างหลักประกันว่าชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิที่จะรักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมภาษาของพวกเขา และนำความหลากหลายทางภาษาศาสตร์และแง่มุมพหุภาษานิยมมาผสมผสานเข้ากับความพยายามในการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นโอกาสพิเศษในการทำงานร่วมกันในด้านการพัฒนานโยบายและกระตุ้นการเจรจาทั่วโลกด้วยจิตวิญญาณที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเพื่อนำไปใช้ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการส่งเสริมภาษาพื้นเมืองทั่วโลก

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ International Decade แพลตฟอร์มออนไลน์ของ IDIL 2022-2032 มีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนระดับโลกสำหรับภาษาพื้นเมือง อำนวยความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมและเหตุการณ์ที่จัดขึ้นทั่วโลก ส่งเสริมทรัพยากรและเครื่องมือที่เกี่ยวข้อง รายงาน และติดตามความคืบหน้า และสร้างโอกาสใหม่สำหรับการแลกเปลี่ยนและการเจรจาระหว่างเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง

[1] นักวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการ

การรักษาภาษาพื้นเมือง - เป็นแหล่งเก็บความหลากหลายและเป็นองค์ประกอบสำคัญของอัตลักษณ์ส่วนรวมและส่วนบุคคล - ยืนหยัดเป็นความจำเป็นทางจริยธรรมที่แยกไม่ออกจากการเคารพในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล เมื่อภาษาพื้นเมืองสูญหาย ไม่เพียงแต่ความรู้ที่สะสมโดยชุมชนผู้พูดภาษานั้นจะหายไปเท่านั้น แต่ยังทำให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชีวภาพของโลกตกอยู่ในอันตรายด้วย การปกป้องความหลากหลายของภาษามีความสำคัญต่อการปกป้องทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชีวภาพ ดังที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมขององค์การยูเนสโก พ.ศ. 2544 ซึ่งยกระดับความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้อยู่ในระดับ “มรดกร่วมกันของมนุษยชาติ” “มีความจำเป็นต่อมนุษยชาติเทียบเท่ากับที่ความหลากหลายทางชีวภาพมีความจำเป็นต่อธรรมชาติ” ผ่านภาษาของพวกเขาที่ผู้คนส่งผ่านคุณค่าทางวัฒนธรรมไปยังลูก ๆ ของพวกเขาและใช้สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มที่

แยกออกจากภาษาพื้นเมืองไม่ได้ วัฒนธรรมของชนพื้นเมือง - ซึ่งรวบรวมความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างวัฒนธรรมและธรรมชาติ - ถูกคุกคามอย่างเท่าเทียมกันด้วยการสูญพันธุ์ตามที่เสนอโดยการประชุมสามัญแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นชนเผ่าพื้นเมือง (UN Permanent Forum on Indigenous Issues) การเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบได้รับความเดือดร้อนจากชุมชนพื้นเมืองจำนวนมากในประวัติศาสตร์พร้อมกับการดำเนินการตามนโยบายที่ส่งเสริมการดูดกลืนทางวัฒนธรรมและการศึกษาในบางประเทศได้ขัดขวางการปกป้องวัฒนธรรมและภาษาของพวกเขา การกีดกันชายขอบทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนพื้นเมือง - 6.2% ของประชากรโลก แต่ 15% ของคนจนสุดโต่ง - รวมถึงการเข้าถึงการศึกษาที่ไม่สม่ำเสมอและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาหลายภาษาได้ขัดขวางการแพร่ระบาดและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องของชุดของความรู้และการแสดงออกทางวัฒนธรรม สะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันนี้ 47% ของชนเผ่าพื้นเมืองทั้งหมดที่มีงานทำไม่มีการศึกษา เทียบกับ 17% ของชาวพื้นเมืองที่ไม่ใช่ชนพื้นเมือง ในทำนองเดียวกัน การสูญเสียการเข้าถึงที่ดิน ดินแดน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบที่ไม่เพียงพอของการเป็นเจ้าของร่วมและการใช้ที่ดินของชนพื้นเมือง - ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชนพื้นเมือง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและของมนุษย์ ช่องว่างที่สำคัญในอายุขัย - ซึ่งต่ำกว่า 20 ปีสำหรับชนพื้นเมืองทั่วโลก - เป็นพยานเพิ่มเติมถึงความเสี่ยงของการสูญพันธุ์ทางวัฒนธรรม - สถานการณ์ที่เป็นตัวอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการเสียชีวิตของผู้สูงอายุพื้นเมืองจำนวนมากเนื่องจากการระบาดใหญ่ของโควิด-19 ในช่วงสองปีที่ผ่านมา โดยนำความรู้ที่พวกเขาไม่สามารถส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้

เครดิตภาพจาก: UNESCO

องค์ความรู้และค่านิยมที่ถ่ายทอดโดยภาษาและวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้โลกอยู่บนเส้นทางที่ยั่งยืนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของความรู้ของชนพื้นเมืองในการดำเนินการด้านสภาพอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความมั่นคงด้านอาหาร การจัดการที่ดินและน้ำ และสุขภาพทั่วโลกไม่มีข้อโต้แย้งว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเมื่อเราเข้าสู่ทศวรรษสุดท้ายของการดำเนินการเพื่อดำเนินการตามวาระ 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน Francisco Cali Tzay ผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของชนพื้นเมืองแห่งสหประชาชาติกล่าวในงานเปิดตัวเว็บไซต์แผนที่ของ UNESCO Atlas เมื่อเร็ว ๆ นี้ว่า “ภาษาพื้นเมืองมีบทบาทสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ของชนพื้นเมืองกับธรรมชาติ รักษาดินแดนของชนพื้นเมือง ส่งผ่านชนเผ่าพื้นเมือง โลกทัศน์ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และขจัดความหิวโหยโดยการรักษาความสมบูรณ์ของระบบอาหารพื้นเมือง”

ลงหลักปักรากให้สิทธิทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองในนโยบายสาธารณะ

United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues

การริเริ่มเวทีการประชุมสามัญแห่งสหประชาชาติว่าด้วยประเด็นชนเผ่าพื้นเมือง (UN Permanent Forum on Indigenous Issues) ในปี 2000 ในฐานะคณะที่ปรึกษาของ UN ถือเป็นก้าวสำคัญสำหรับการยอมรับชนเผ่าพื้นเมืองและการเรียกร้องของพวกเขา โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับวัฒนธรรมและการศึกษาในหกประเด็นหลัก ที่ประชุมดังกล่าวมีเป้าหมายในการตรวจสอบปัญหาของชนพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา สุขภาพและสิทธิมนุษยชน โดยจะให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแก่สภาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนโครงการ กองทุน และหน่วยงานของสหประชาชาติ ที่ประชุมดังกล่าวได้ตีพิมพ์คำแนะนำและรายงานเกี่ยวกับวัฒนธรรมจำนวนหนึ่งในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับเอกสารและการส่งวัตถุในพิธีและร่างของผู้เสียชีวิตกลับประเทศ ความจำเป็นสำหรับกรอบทรัพย์สินทางปัญญาที่ปรับแต่งเพื่อปกป้องความรู้ของชนพื้นเมืองและเศรษฐกิจตามวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง โอกาสตลอดจนความสำคัญของความรู้ดั้งเดิมเพื่อความยืดหยุ่นและการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

วัฒนธรรมได้รับความสำคัญอย่างเห็นได้ชัดเด่นในอนุสัญญาชนเผ่าพื้นเมืองและชนเผ่าขององค์การ ILO ปี 1989 (ฉบับที่ 169) และในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง (UNDRIP) ซึ่งเป็นเครื่องมือสากลหลักที่ตีกรอบสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง UNDRIP ได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในปี 2550 ตามการแต่งตั้งผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในปี 2544 โดยคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน UNDRIP เป็นคำแถลงที่ครอบคลุมมากที่สุดเกี่ยวกับสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองที่เคยพัฒนามา สิทธิส่วนรวมในระดับที่ไม่เคยมีมาก่อนในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ UNDRIP ได้รับการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ เกือบ 60 ภาษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาษาพื้นเมือง

ปฏิญญาดังกล่าวได้ให้กรอบการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเรื่องสิทธิทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม สิทธิทางวัฒนธรรมรวมถึงหลักการที่ไม่เลือกปฏิบัติและการกำหนดเลือกหนทางของตนเองทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น สิทธิสำหรับชุมชนในการปฏิบัติและถ่ายทอดขนบธรรมเนียมและภาษาของพวกเขา ตลอดจนปกป้องและส่งมรดกและวัตถุ รวมถึงวัตถุบูชาและร่างของผู้เสียชีวิตกลับประเทศหากมีความจำเป็น การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเหนือความรู้ดั้งเดิมและการแสดงออกทางวัฒนธรรม สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับดูดกลืนและเข้าถึงดินแดนและแหล่งวัฒนธรรมของพวกเขา ตลอดจนสิทธิในการรักษาความร่วมมือทางวัฒนธรรมข้ามพรมแดนภายในชุมชน โดยมี 17 ข้อในจำนวน 45 ข้อของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง (UNDRIP) กล่าวถึงวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองและวิธีการปกป้องและส่งเสริมความสัมพันธ์ของชนเผ่าพื้นเมืองกับดินแดน เขตแดน และทรัพยากรของพวกเขาเป็นหัวใจสำคัญของอัตลักษณ์ ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของพวกเขา และปรากฏเป็นหัวข้อของหนังสือ The State of the World's Indigenous Peoples เล่มล่าสุด วัฒนธรรมเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นสิ่งที่แยกออกไม่ได้จากธรรมชาติและแนวปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวข้องและเป็นเสาหลักของสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง

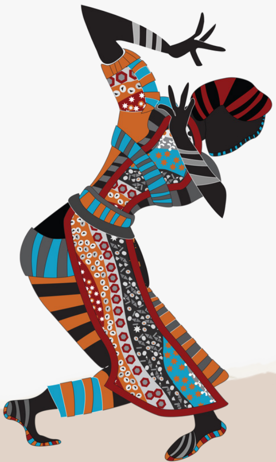

อย่างไรก็ตาม กรอบนโยบายระดับชาติไม่ได้จัดวางเครื่องมือระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบเพื่อรวมเอาสิทธิทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง ซึ่งรวมถึงแนวคิดพหุภาษา ตัวอย่างเช่น มีเพียงประมาณ 15% ของชนเผ่าพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ใน 23 ประเทศที่ได้ให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO Indigenous and Tribal Peoples (ฉบับที่ 169) ซึ่งหมายความว่าชนเผ่าพื้นเมืองส่วนใหญ่ยังคงอยู่นอกเหนือการคุ้มครองของอนุสัญญาฯ ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมีสัดส่วนของชนพื้นเมืองสูงสุด (70.5%) รองลงมาคือแอฟริกา (16.3%) ละตินอเมริกาและแคริบเบียน (11.5%) อเมริกาเหนือ (1.6%) และยุโรปและเอเชียกลาง (0.1%) ในหลายประเทศ กฎหมายและนโยบายที่กล่าวถึงวัฒนธรรมและภาษาของชนเผ่าพื้นเมืองนั้นกระจัดกระจายไปอยู่กับสถาบันหลายแห่ง ซึ่งหมายความว่าการมีส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมืองมีผลกระทบเพียงเล็กน้อยและจำกัด

ภาษาและความรู้ดั้งเดิม: การเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก

แม้จะมีความก้าวหน้าที่เพิ่มขึ้นในการตระหนักถึงสิทธิทางวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมือง การศึกษาในปี 2555 โดยผู้เชี่ยวชาญเรื่องสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง - ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญและคำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองแก่คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน แสดงความเป็นห่วงต่อ "สภาวการณ์ที่ดูคลุมเครือของภาษาของชนพื้นเมือง" เช่น การสูญเสียหรือใกล้สูญพันธุ์ของ 205 ภาษาจาก 250 ภาษาที่มีอยู่ในออสเตรเลียก่อนการตั้งถิ่นฐานของชาวยุโรปเมื่อ 300 ปีก่อน คาดว่าภาษาใดภาษาหนึ่งของโลกจะหายไปทุก ๆ 2 สัปดาห์ ซึ่งหมายความว่าโลกทัศน์ทั้งโลกและระบบความรู้ การปฏิบัติ และความรู้ทั้งระบบหายไป ภาษาของชนเผ่าพื้นเมืองมักพูดโดยคนส่วนน้อยภายในประเทศ และทั้งในอดีตและปัจจุบันอยู่ภายใต้นโยบายที่ส่งเสริมการดูดกลืนทางวัฒนธรรม บ่อยครั้งมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างวัฒนธรรมและภาษาของชนเผ่าพื้นเมืองกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตวิญญาณของพวกเขา นอกจากนี้การขยายตัวของเมืองที่เกิดจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจหรือการบังคับให้ต้องพลัดถิ่นสามารถแยกชนพื้นเมืองออกจากดินแดนที่มีการใช้ภาษาและวัฒนธรรมของพวกเขา

ทศวรรษสากลของภาษาพื้นเมืองที่นำโดยยูเนสโกเป็นโอกาสในการยกระดับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษาไปสู่ความพยายามในการพัฒนาที่ยั่งยืน หลังจากความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นระหว่างปีสากลของภาษาพื้นเมืองในปี 2562 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้เชิญยูเนสโกซึ่งมีอาณัติในการดูแลสหสาขาวิชาชีพให้เป็นผู้นำการดำเนินงานในทศวรรษนี้ โดยร่วมมือกับสหประชาชาติ โดยเฉพาะสำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชน งานขององค์กรได้รับการชี้นำโดยนโยบาย 2017 ว่าด้วยการมีส่วนร่วมกับชนพื้นเมืองที่สอดคล้องกับ UNDRIP ทศวรรษนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประกันสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภาษาของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการพัฒนานโยบายและการเจรจาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่าย แต่ยังเพื่อส่งเสริมการถ่ายทอดและการปกป้องวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง

ภาษาพื้นเมืองและความรู้ที่เกี่ยวข้องมีความเชื่อมโยงกับการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นภาษาที่เอื้อต่อแนวทางที่เป็นระบบต่อวัฒนธรรมและธรรมชาติ โลกทัศน์ของชนพื้นเมืองจำนวนมากอยู่เหนือความแตกต่างระหว่างวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม หรืออยู่นอกขอบเขตของมรดกทางวัฒนธรรม มรดกทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

โอกาสในการแสดงความคิดเห็น: ภาษาพื้นเมืองในห้องเรียนและพื้นที่ทางวัฒนธรรม

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการรักษาภาษาพื้นเมืองและความรู้ดั้งเดิม ตลอดจนเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ชนพื้นเมืองมีสิทธิได้รับสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามที่บัญญัติไว้อยู่ใน UNDRIP อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติปี 1989 และอนุสัญญาต่อต้านการเลือกปฏิบัติทางการศึกษาของยูเนสโก 1960 การพัฒนาโครงการการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมแบบ 2 ภาษาหรือคู่มือการฝึกอบรมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบและปกป้องวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง การวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสอนให้เด็ก ๆ มีความรู้เกี่ยวกับชนพื้นเมืองด้วยวิธีดั้งเดิม อนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ลดอัตราการออกจากโรงเรียน ช่วยแก้ปัญหาทางวินัย และนำไปสู่การเติบโตทางเศรษฐกิจ การศึกษาของชนพื้นเมืองใช้แนวทางแบบองค์รวมเพื่อให้แน่ใจว่าเด็ก ๆ สามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความท้าทายและความต้องการของโลกในปัจจุบัน

เครดิตภาพจาก: ผู้จัดการออนไลน์

ยูเนสโกส่งเสริมสิทธิในการศึกษาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในภาษาแม่ รวมทั้งภาษาพื้นเมือง รวมถึงการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระหว่างรุ่นผ่านการศึกษาในระบบและนอกระบบ กลไกผู้เชี่ยวชาญเรื่องสิทธิของชนเผ่าพื้นเมืองกล่าวว่าการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับชนเผ่าพื้นเมืองหมายถึง "การศึกษาที่มีทรัพยากรที่ดี มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม เคารพในมรดก และที่คำนึงถึงประวัติศาสตร์ ความมั่นคงทางวัฒนธรรมและบูรณภาพ ครอบคลุมสิทธิมนุษยชน การพัฒนาชุมชนและปัจเจกบุคคล" นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ยังถือเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการศึกษาและการเจรจา ทั้งสำหรับการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมืองอย่างแข็งขันในสถาบันทางวัฒนธรรมและการจัดแสดงสิ่งประดิษฐ์ของชนพื้นเมืองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการชื่นชมมรดกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง มีการเรียกร้องมากขึ้นให้พิพิธภัณฑ์เป็นแนวหน้าในการแก้ไขปัญหาการยักยอกมรดกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง น่าเสียดายที่พิพิธภัณฑ์หลายแห่งทั้งภาครัฐและเอกชนครอบครองและจัดแสดงมรดกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองโดยไม่ได้รับความยินยอมจากชนพื้นเมืองที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะขององค์การยูเนสโก ค.ศ. 2015 เกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมพิพิธภัณฑ์และของสะสม ความหลากหลายและบทบาทในสังคม เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกเข้าร่วมการเจรจาเกี่ยวกับการจัดการและการคืนมรดก ซึ่งการเจรจาสามารถริเริ่มได้ระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองและพิพิธภัณฑ์ที่มีการครอบครองของสะสมที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา

โดยรวมแล้ว การมีส่วนร่วมของชนเผ่าพื้นเมืองในภาควัฒนธรรมในรูปแบบที่เป็นระบบมากขึ้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างการเล่าเรื่องที่ครอบคลุมมากขึ้นและสร้างสังคมที่ครอบคลุม มีความพยายามดำเนินการเพื่อให้ชุมชนพื้นเมืองมีส่วนร่วมในการจัดการสถานที่ทางวัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ และการออกแบบและการดำเนินการตามนโยบายวัฒนธรรมในวงกว้างยิ่งขึ้น ตลอดจนรับรองการเป็นตัวแทนที่เท่าเทียมกันของวัฒนธรรมพื้นเมืองผ่านอุตสาหกรรมวัฒนธรรมกระแสหลัก

เครดิตภาพจาก: UNESCO

ผู้ปกป้องดูแลสิ่งแวดล้อมของโลกที่ไม่เคยเรียกร้องสิ่งตอบแทน

ชนพื้นเมืองเป็นแนวหน้าของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่นเดียวกับการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากความเสียหายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติส่งผลกระทบร้ายแรงต่อวิถีชีวิตของพวกเขา ทั้ง 2 ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่ต้องให้ความระมัดระวัง โดยรายงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (IPCC) ปี 2564 ระบุว่าเป็น “รหัสสีแดงสำหรับมนุษยชาติ” และรายงานแพลตฟอร์มนโยบายวิทยาศาสตร์ระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ (IPBES) ของยูเนสโกปี 2019 ส่งสัญญาณว่าสัตว์ประมาณ 1 ล้านตัวและพันธุ์พืชใกล้จะสูญพันธุ์ในเวลาอันใกล้นี้หลายสายพันธุ์อาจสูญพันธุ์ภายในไม่กี่ทศวรรษ ชนพื้นเมืองโดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่บนเกาะเล็ก ๆ ในทะเลทรายหรือในภูมิภาคอาร์กติกได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความตกลงปารีส พ.ศ. 2558 ยอมรับว่าการดำเนินการด้านสภาพอากาศต้อง “อยู่บนพื้นฐานของและชี้นำโดย [...] ความรู้เกี่ยวกับชนเผ่าพื้นเมืองและระบบความรู้ในท้องถิ่น” ในขณะที่อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2535 เรียกร้องให้รัฐภาคี “เคารพ รักษา และรักษาความรู้ นวัตกรรม และแนวปฏิบัติของชนพื้นเมืองและชุมชนท้องถิ่นที่รวบรวมวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน”

ความรู้ดั้งเดิมที่เข้าใจว่าเป็นองค์ความรู้ที่มีชีวิตซึ่งพัฒนา ยั่งยืน และส่งต่อภายในชุมชน ก่อให้เกิดส่วนสำคัญของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชนพื้นเมือง ครอบคลุมความรู้ ทักษะ นวัตกรรมและการปฏิบัติ ตลอดจนการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึงการเต้นรำ เพลง งานฝีมือ การออกแบบ พิธีการ นิทาน ตัวอย่างเช่น นักอภิบาล Fulani เร่ร่อนในภูมิภาค Sahel ของ Chad สังเกตสภาพอากาศและพืชดอกเพื่อทำนายฝนและรู้ว่าจะย้ายไปที่ใดพร้อมกับฝูงสัตว์ ในขณะที่เกษตรกรพื้นเมือง Andean ประสบความสำเร็จในการคาดการณ์ฤดูฝนที่จะมาถึงและสภาพเอลนีโญโดยสังเกต กระจุกดาวลูกไก่ ชนเผ่าพื้นเมืองมักจะอยู่ในตำแหน่งที่ดีกว่าวิทยาศาสตร์ดั้งเดิมในการสังเกตและทำความเข้าใจระบบนิเวศและให้ข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพในท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ชนเผ่าพื้นเมืองเป็นเจ้าของ ครอบครองหรือใช้พื้นที่ผิวหนึ่งในสี่ของโลก และคาดว่าอย่างน้อย 1.65 พันล้านชนเผ่าพื้นเมืองและสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นอาศัยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญ ซึ่งเป็นที่ตั้งของ 80% ของความหลากหลายทางชีวภาพที่เหลืออยู่ในโลก ชนเผ่าพื้นเมืองยังมีส่วนร่วมในการจัดการที่ดินด้วย

ความรู้ดั้งเดิมยังก่อให้เกิดความยืดหยุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงด้านอาหารของชุมชนพื้นเมืองเมื่อเผชิญกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ดังที่บันทึกไว้ในการศึกษาปี 2012 ของ UNESCO Weathering Uncertainty: Traditional Knowledge for Climate Change Assessment and Adaptation รายงานนี้แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในท้องถิ่นและชาวพื้นเมืองในโบลิเวีย จีน และเคนยา ที่ดูแลพืชผลต่าง ๆ มาเป็นเวลาหลายศตวรรษสามารถเปลี่ยนไปใช้พันธุ์ต้านทานลม ศัตรูพืช และภัยแล้งได้มากขึ้นเมื่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเริ่มส่งผลกระทบต่อผลผลิตของพวกเขา ในขณะที่องค์การอนามัยโลก (WHO) และการศึกษาด้านสุขภาพระหว่างประเทศก็กำลังตระหนักถึงการดูแลสุขภาพแบบดั้งเดิมและการมีส่วนร่วมของ SDG 3 (สุขภาพ) มากขึ้น ในช่วงที่มีการระบาดใหญ่ชุมชนพื้นเมือง ซึ่งจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงศูนย์สุขภาพ ได้จัดการกับอาการของโควิด-19 ด้วยยาแผนโบราณ

การรักษาความปลอดภัยกรอบทรัพย์สินทางปัญญาทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวมยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการหลีกเลี่ยงการใช้ความรู้ของชนพื้นเมืองในทางที่ผิดหรือนำไปใช้ในทางที่ผิด ดังที่ได้รับการยืนยันจากบันทึกที่เพิ่มขึ้นของการแสวงหาประโยชน์จากความรู้ดังกล่าวโดยไม่ได้รับความยินยอมหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้เป็นเจ้าของององค์ความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการท่องเที่ยว แฟชั่น อุตสาหกรรมอาหารหรือยา ปัญหานี้ได้รับการบัญญัติไว้ใน UNDRIP แล้ว ซึ่งระบุว่าชนเผ่าพื้นเมืองมีสิทธิที่จะรักษา ควบคุม ปกป้อง และพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของตนเหนือมรดกทางวัฒนธรรม ความรู้ดั้งเดิม และการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ชนเผ่าพื้นเมืองเป็นแหล่งความรู้ แนวปฏิบัติ โลกทัศน์ ภูมิปัญญาและมรดก จะมีบทบาทพื้นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืนในฐานะผู้พิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ แต่พวกเขาสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อสิทธิ์ของพวกเขาได้รับการคุ้มครอง

การคุ้มครองและส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมของชนเผ่าพื้นเมืองต้องการให้รัฐมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และยอมรับพวกเขาในรัฐธรรมนูญ กฎหมายและนโยบาย ในระดับชาติ การกำหนดนโยบายวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์และร่วมกับชนเผ่าพื้นเมืองต้องใช้แนวทางที่ครอบคลุมและหลายชั้นซึ่งครอบคลุมมิติต่าง ๆ ตั้งแต่การอนุรักษ์และการใช้ภาษาพื้นเมืองไปจนถึงการปกป้องแนวทางปฏิบัติที่เป็นมรดกที่มีชีวิต การคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง (รวมถึงดินแดนและสิ่งประดิษฐ์) เพื่อส่งเสริมการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง ในขณะที่บางภูมิภาคมีความคืบหน้า โดยตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ภายในประเทศ รวมถึงการประสานกรอบกฎหมายและสถาบันเข้าด้วยกัน แต่ในด้านนโยบายยังคงล้าหลังในการจัดการข้อกังวลด้านนโยบายอย่างเพียงพอเกี่ยวกับการปกป้องวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง ซึ่งเป็นอันตรายต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ชุมชนเหล่านี้ แนวทางการมีส่วนร่วมควรได้รับการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการกำหนดตนเองทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมแนวปฏิบัติของชนพื้นเมือง ระเบียบการและมาตรฐานทางจริยธรรมไว้ในกลไกการปกป้องมรดก การสนับสนุนสินค้าคงคลังแบบมีส่วนร่วมของมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนความร่วมมือข้ามพรมแดนภายในชุมชนเดียวกัน

มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ของชนพื้นเมืองข้ามรุ่นควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบและเครื่องมือทางการศึกษาที่เป็นระบบมากขึ้น มีการพยายามนำภาษาและความรู้ของชนพื้นเมืองมาสู่หลักสูตรของโรงเรียน เช่นเดียวกับการย้ายการเรียนรู้กลับคืนสู่ชุมชนซึ่งเป็นการตอกย้ำถึงความสำคัญของการถ่ายทอด การรวมความรู้ของชนเผ่าพื้นเมือง โลกทัศน์และวัฒนธรรมแบบองค์รวมอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนานโยบาย การศึกษา โครงการ โครงการ และแนวปฏิบัติ และส่งเสริมมุมมองของพวกเขาจะให้โอกาสการเรียนรู้ที่มีความหมายที่เข้าถึงได้เท่าเทียมกันและเหมาะสมสำหรับชาวพื้นเมืองทุกคนตามที่ได้รับการสนับสนุนในรายงานการศึกษาอนาคตของยูเนสโกที่เปิดตัวเมื่อเร็ว ๆ นี้ เราควรให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มสำคัญที่มีความสำคัญต่อการเผยแพร่องค์ความรู้ โดยเฉพาะสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ

ชนพื้นเมืองได้แสดงความกังวลเกี่ยวกับกลไกทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศที่มีอยู่ว่าไม่เพียงพอต่อการปกป้องความรู้ของชนพื้นเมืองและการแสดงออกทางวัฒนธรรมจากการค้าขายมากเกินไป การใช้ในทางที่ผิดและการจัดสรร รวมทั้งในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ข้อกังวลที่ระบุรวมถึงข้อเท็จจริงที่ว่าระบบทรัพย์สินทางปัญญามุ่งเน้นไปที่การปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลมากกว่าส่วนรวม การมองว่าทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิ่งที่แปลกแยก และไม่สอดคล้องกับกฎหมายและนโยบายจารีตประเพณีของชนเผ่าพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของพวกเขา มุมมองที่กว้างขึ้นเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสามารถช่วยให้สามารถปกป้องวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองจากการยักยอกทรัพย์และทำให้ชุมชนสามารถควบคุมและได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการแสวงประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ควรมีการวางกรอบอนุสัญญาวัฒนธรรมของยูเนสโกเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการยอมรับอย่างมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมและภาษาพื้นเมืองภายในกรอบกฎหมายและนโยบายระดับชาติ ตามคำแนะนำในการสัมมนาผ่านเว็บเกี่ยวกับนโยบายวัฒนธรรมและชนพื้นเมืองที่จัดโดยยูเนสโกเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 อนุสัญญาด้านวัฒนธรรมควรจัดให้มีเวทีเพื่อส่งเสริมการเจรจาระหว่างประเทศสมาชิกและชนพื้นเมืองตามตัวอย่างของที่ประชุมฟอรัมชนพื้นเมืองนานาชาติว่าด้วยมรดกโลกที่จัดตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2561 บทบัญญัติเฉพาะที่เน้นการมีส่วนร่วมของชนพื้นเมืองดังที่ได้มีการแนะนำไปแล้วในอนุสัญญายูเนสโกปี พ.ศ. 2515 และ พ.ศ. 2546 อาจมีความเข้มแข็งขึ้นในอนุสัญญาอื่น ๆ ผลกระทบของอนุสัญญาวัฒนธรรมที่มีต่อชนพื้นเมืองและวัฒนธรรมควรได้รับการประเมินเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับพลัดถิ่น การปรึกษาหารืออย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วม

ทศวรรษภาษาพื้นเมืองสากลยังเป็นโอกาสที่ส่งเสริมงานของยูเนสโกเพื่อสนับสนุนสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง โดยเฉพาะสิทธิทางวัฒนธรรม 30 ปีหลังจากได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ คำพูดของนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนของ K'iche' Maya (กัวเตมาลา) Rigoberta Menchú ยังคงเป็นจริง: "สันติภาพไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากความยุติธรรม ความยุติธรรมไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากความเป็นธรรม ความยุติธรรมไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากการพัฒนา การพัฒนาไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากประชาธิปไตย ประชาธิปไตยไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากความเคารพในอัตลักษณ์และคุณค่าของวัฒนธรรมและประชาชน" ซึ่งรวมถึงอัตลักษณ์อันล้ำค่าและวัฒนธรรมอันรุ่มรวยของชนพื้นเมืองทั้งหมด ■

แปลและเรียบเรียงจาก "Indigenous languages: gateways to the world" และ "Indigenous languages decade"

- UNESCO. "Indigenous languages: gateways to the world" 2022, UNESCO. https://www.unesco.org/en/articles/cutting-edge-indigenous-languages-gateways-worlds-cultural-diversity
- UNESCO. "Indigenous languages decade" 2022, UNESCO. https://en.unesco.org/idil2022-2032

การเตรียมความพร้อม สอบชิงทุน รัฐบาลประเทศมุสลิม

โดย ปาตีฮะห์ ดอเลาะ [1]
จิตรลดา จันทร์แหยม [2]

ปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศต่างให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 4 : การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น การมอบทุนการศึกษาให้แก่เยาวชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพที่มีประโยชน์ต่อองค์กรและประเทศชาติจึงเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในมิติที่กว้างขึ้นและเท่าเทียมสำหรับเยาวชนชาวไทย

หากกล่าวถึง “ทุนรัฐบาลประเทศมุสลิม” คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึงทุนการศึกษาจากประเทศในภูมิภาคตะวันออกลางและแอฟริกาเหนือ เช่น ทุนรัฐบาลอียิปต์หรือทุนมหาวิทยาลัย Al – Azhar ที่มอบทุนการศึกษาเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม อาทิ หลักสูตรอัล - กุรอาน อิสลามศึกษา และนิติศาสตร์อิสลาม “ทุนรัฐบาลประเทศมุสลิม” มีทั้งในและนอกภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกา อาทิ ทุนรัฐบาลมาเลเซีย ทุนรัฐบาลอินโดนีเซีย ทุนรัฐบาลบรูไนดารุสซาลาม ทุนรัฐบาลตุรเคีย ทุนรัฐบาลปากีสถาน ทุนรัฐบาลโมร็อกโก ทุนรัฐบาลโอมาน ทุนรัฐบาลกาตาร์ ทุนรัฐบาลรัฐคูเวต และทุนรัฐบาลสหรัฐอาหรับเอมิเรต เป็นต้น สำหรับผู้ที่สนใจสมัครรับทุนจะต้องมีความรู้ความสามารถเบื้องต้นเกี่ยวกับภาษาอาหรับ หรือสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่มีหลักสูตรอิสลามศึกษา เพื่อนำวุฒิการศึกษาดังกล่าวมาใช้ประกอบการสมัครรับทุนการศึกษาจากรัฐบาลฯ นอกจากการเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ความความสามารถแล้ว ยังมีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการดำเนินการด้านนิติกรณ์เอกสารที่เป็นเอกสารสำคัญในการสมัครรับทุน เนื่องจากเอกสารดังกล่าวถือเป็นสื่อกลางการสื่อสารระหว่างผู้สมัครรับทุนและประเทศผู้ให้ทุน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมเพื่อสอบชิงทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมจึงต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภททุนการศึกษา เงื่อนไขการให้ทุน คุณสมบัติการสมัครรับทุนฯ และข้อกำหนดต่าง ๆ ของทุนการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสอบชิงทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมให้พร้อมและเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้สมัครรับทุนฯ ผู้เขียนจะนำเสนอเกร็ดความรู้และเคล็ดลับเกี่ยวกับการเตรียมสอบชิงทุนฯ จากประสบการณ์การเป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดสอบคัดเลือกทุนรัฐบาลจากประเทศมุสลิม ดังนี้

[1] นักวิเทศสัมพันธ์ ปฏิบัติการ
[2] ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือทวิภาคี

1. การวางแผนศึกษาข้อมูลรายละเอียดทุนการศึกษา

การวางแผนศึกษาข้อมูลรายละเอียดทุนการศึกษารัฐบาลประเทศมุสลิมเป็นการเตรียมความพร้อมเบื้องต้นสำหรับผู้สมัครรับทุนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจสมัครรับทุนฯ โดยริเริ่มจากการศึกข้อมูลประเภททุนการศึกษาประเทศผู้ให้ทุน เงื่อนไขการสมัครรับทุน ระยะเวลาการเปิดรับสมัคร ตลอดจนคุณสมบัติที่แหล่งทุนกำหนด ซึ่งการวางแผนศึกษาข้อมูลเหล่านี้ล่วงหน้าจะทำให้ผู้สมัครสามารถบริหารจัดการเรื่องเวลาเพื่อเตรียมเอกสารการสมัครรับทุนฯ และการเตรียมความพร้อมทักษะความรู้ทางความสามารถและทักษะทางภาษาเพื่อใช้ประกอบการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ได้ ทั้งนี้ การวางแผนศึกษาข้อมูลผู้สมัครสามารถค้นหาและติดตามรายละเอียดการสมัครรับทุนฯ จากเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยที่สนใจ หรือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบทุนดังกล่าว เช่น เว็บไซต์กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สถานเอกอัครราชทูต และสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) (https://www.bic.moe.go.th) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของหน่วยงานด้านต่างประเทศของกระทรวงศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและข้อแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับทุนการศึกษาต่อต่างประเทศที่มีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนมีเจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ที่ให้คำปรึกษา ข้อแนะนำด้านการศึกษาต่อต่างประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างดี ตัวอย่างเช่น ทุนรัฐบาลโมร็อกโกจะมีการมอบทุนการศึกษาระดับปริญญาตรี - เอก เป็นประจำทุกปี ๆ ละ 15 ทุน โดยสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สป. จะเป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ทุนการศึกษาและจัดสอบคัดเลือกผู้สมัครรับทุนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายนของทุกปี ก่อนเสนอชื่อไปยังฝ่ายโมร็อกโกดำเนินการต่อไป

สำหรับการสมัครรับทุนรัฐบาลจากประเทศมุสลิมในภูมิภาคตะวันออกกลางหรือกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับ Gulf Cooperation Council (GCC) ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ และบาห์เรน โดยประเทศเหล่านี้เป็นกลุ่มประเทศที่มีความมั่นคงทางรายได้ และเป็นประเทศที่ผู้สมัครรับทุนให้ความสนใจมาก เนื่องจากผู้รับทุนจะได้รับการยกเว้นค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน ค่าที่พัก ค่าบัตรโดยสารเครื่องบินระหว่างประเทศและภายในประเทศของผู้รับทุน ค่าใช้จ่ายรายเดือน ค่าหนังสือและอุปกรณ์การเรียน ค่าประกันสุขภาพและอุบัติเหตุ ตลอดจนค่าใช้จ่ายพิเศษสำหรับนักศึกษาต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ทุนการศึกษาจากกลุ่มประเทศเหล่านี้ยังมีจำนวนน้อยหากเปรียบเทียบกับทุนรัฐบาลจากกลุ่มประเทศแอฟริกาเหนือ ได้แก่ อียิปต์ โมร็อกโก ซูดาน ลิเบีย แอลจีเรีย ตูนิเซีย และมอริเตเนีย ที่มีการมอบทุนการศึกษาจำนวนมาก หากแต่ไม่ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในบางประการ เช่น ไม่ครอบคลุมค่าบัตรโดยสารเครื่องบินไป-กลับ ค่าเล่าเรียนในบางสาขาวิชา (กรณีเป็นสาขาอื่นนอกเหนือจากสาขาอิสลามศึกษา กฎหมายอิสลามและสาขาวิชาอุศูลุดดีน)

2. การเตรียมความพร้อมผลการเรียน ความรู้ ความสามารถ

การเตรียมความพร้อมทางด้านผลการเรียน ความรู้ความสามารถ ผู้สมัครรับทุนจะต้องมีผลการเรียนที่ดีหรือดีมาก เพื่อใช้ประกอบการสมัครรับทุนการศึกษา โดยทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมส่วนใหญ่จะมีการกำหนดผลการเรียนเฉลี่ย (GPA) อย่างน้อย 2.50 ในแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ และ 3.00 สำหรับแผนการเรียนทั่วไป นอกจากนี้ สำหรับผู้สมัครรับทุนการศึกษาที่ศึกษาในหลักสูตรอิสลามศึกษา จะต้องมีผลการเรียนมากกว่าร้อยละ 80 หรือผลการเรียนดีเยี่ยม (ممتاز) ดังนั้น การมีผลการเรียนที่เป็นเลิศก็จะส่งผลให้ผู้สมัครมีโอกาสสมัครรับทุนฯ เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สำหรับผู้สมัครรับทุนที่มีความสามารถพิเศษหรือความสามารถเฉพาะด้าน เช่น ความสามารถการท่องจำอัล-กุรอาน ความสามารถการอ่านคุตบะ (การบรรยายธรรมทางศาสนา) หรือความสามารถที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่สมัครรับทุนการศึกษา ก็สามารถระบุในเอกสารประกอบการสมัครพร้อมแนบเอกสารรับรองฯ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการสมัครรับทุนได้เช่นกัน

3. การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษา

การเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาสำหรับการสอบชิงทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมนั้น อย่างที่ทราบกันดีว่า ประเทศกลุ่มนี้นิยมใช้ภาษาอาหรับในการเรียนการสอนและการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ด้วยเหตุนี้ การเตรียมพร้อมทักษะภาษาอาหรับเบื้องต้นจึงเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับผู้สมัครรับทุนที่สนใจศึกษาต่อประเทศมุสลิม โดยผู้สนใจสามารถฝึกฝนภาษาอาหรับด้วยตนเองผ่านช่องทางออนไลน์หรือการเตรียมความพร้อมภาษาอาหรับจากศูนย์ภาษาของมหาวิทยาลัย เช่น ศูนย์ทดสอบและพัฒนาทักษะภาษาอาหรับเพื่ออิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสถาบันภาษานานาชาติ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี เป็นต้น โดยสถาบันดังกล่าวเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เปิดสอนหลักสูตรภาษาอาหรับเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนศึกษาต่อต่างประเทศ

การเตรียมความพร้อมภาษาอาหรับ ผู้สมัครรับทุนจะต้องมีทักษะภาษาหรับที่เป็นภาษาทางการและภาษาพื้นเมือง เนื่องจากภาษาอาหรับแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามลักษณะของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้น การเลือกสมัครรับทุนของแต่ละภูมิภาคจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศนั้น ๆ เช่น ภาษาอาหรับจากกลุ่มประเทศอ่าวอาหรับจะใช้ภาษาที่มีความใกล้เคียงกับภาษาทางการและภาษาอัล-กุรอาน แต่ภาษาอาหรับในกลุ่มประเทศแอฟริกาเหนือ เช่น ประเทศโมร็อกโก แอลจีเรีย จะมีการผสมผสานระหว่างภาษาอาหรับกับภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่มีจุดเชื่อมต่อระหว่างทวีปยุโรปและเอเชีย สำหรับการเตรียมพร้อมด้านภาษาหาหรับสำหรับประเทศมุสลิมอื่น ๆ นอกเหนือจากภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ การเลือกสมัครรับทุนรัฐบาลในประเทศมุสลิมในสาขาด้านภาษาอาหรับหรืออิสลามศึกษายังมีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอาหรับในชั้นเรียนอยู่ เช่น ประเทศมาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย อินเดีย และปากีสถาน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมทางภาษาที่เหมาะสมกับทุนการศึกษาและสาขาที่สนใจจึงเป็นหนึ่งในการเตรียมความพร้อมที่ดีเพื่อพิชิตทุนการศึกษาจากประเทศมุสลิม อย่างไรก็ดี การสอบชิงทุนรัฐบาลฯ ในบางสาขานั้นภาษาอังกฤษก็ยังเป็นภาษาพื้นฐานในการสมัครสอบ การเตรียมความพร้อมทักษะภาษาอังกฤษไว้ล่วงหน้าด้วยการสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ IELTS / TOFEL ก็จะเป็นประโยชน์สำหรับตัวผู้สมัครในการยื่นเอกสารสมัครรับทุน

4. การเตรียมความพร้อมทางด้านนิติกรณ์เอกสาร

สำหรับหัวข้อนี้ถือเป็นหัวใจข้อสำคัญตามที่ได้กล่าวถึงในช่วงแรกของบทความ เนื่องจากเป็นหัวข้อที่ผู้สมัครหลายท่านยังขาดความรู้ความเข้าใจในการรับรองนิติกรณ์เอกสารสำหรับศึกษาต่อต่างประเทศ การเตรียมความพร้อมเกี่ยวเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการสมัครรับทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมจำเป็นอย่างยิ่งที่เอกสารจะต้องมีการแปลภาษาที่ถูกต้องและมีการประทับตรารับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

4.1 เอกสารที่ออกในประเทศไทยและจะนำไปใช้ในต่างประเทศ หากจะให้เป็นที่ยอมรับและมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายของประเทศที่จะนำเอกสารไปใช้ ต้องผ่านการรับรองนิติกรณ์เอกสารจากส่วนราชการของกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่

1) กองสัญชาติและนิติกรณ์ กรมการกงสุล
2) หน่วยงานราชการของกรมการกงสุลที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ ฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์ สำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราวจังหวัดเชียงใหม่ อุบลราชธานี และสงขลา
3) หน่วยงานราชการของกระทรวงการต่างประเทศในต่างประเทศ ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ที่ได้รับมอบหมาย

4.2 กระบวนการนี้เรียกว่าการรับรองนิติกรณ์เอกสาร (Legalization) ตามระเบียบกระทรวงการต่างประเทศว่าด้วยการรับรองเอกสาร พ.ศ. 2539 อาจแบ่งการรับรองนิติกรณ์เอกสารเป็น 3 ประเภทคือ

1) การรับรองนิติกรณ์เอกสารแปล
2) การรับรองนิติกรณ์สำเนาเอกสาร
3) การรับรองนิติกรณ์ลายมือชื่อ

4.3 เงื่อนไขในการยื่นคำขอเพื่อรับรองนิติกรณ์เอกสาร

1) เอกสารที่นำมายื่นรับรองนิติกรณ์สำเนาถูกต้อง
   - ต้องมีเอกสารต้นฉบับที่ออกโดยหน่วยงานราชการไทยมาแสดง
   - ในกรณีที่ไม่สามารถนำต้นฉบับมาแสดง สำเนาเอกสารที่นำมายื่นต้องเป็นเอกสารที่คัดสำเนาและรับรองสำเนาถูกต้องจากส่วนงานราชการที่ออกเอกสารนั้น เว้นแต่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นอย่างอื่น
2) ในกรณีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นมากระทำการยื่นขอรับรองนิติกรณ์เอกสารแทน
   - หากผู้มอบอำนาจเป็นบุคคลสัญชาติไทยที่อยู่ในต่างประเทศ หนังสือมอบอำนาจต้องได้รับการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ที่ได้รับมอบหมายในประเทศนั้น ๆ
   - หากผู้มอบอำนาจเป็นบุคคลต่างชาติที่อยู่นอกราชอาณาจักรไทย หนังสือมอบอำนาจต้องได้รับรองจากหน่วยงานที่มีอำนาจของประเทศนั้น ๆ และสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ สำนักงานการค้าและเศรษฐกิจไทย และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ที่ได้รับมอบหมายในประเทศนั้น หรือสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลประเทศนั้นในประเทศไทย
   - หากผู้มอบอำนาจอยู่ในประเทศไทย การทำหนังสือมอบอำนาจอย่างน้อยต้องระบุเนื้อหา ดังนี้

- วัน/เดือน/ปี ที่กระทำการมอบอำนาจ
- ชื่อ - นามสกุล และที่อยู่ผู้มอบอำนาจ
- ชื่อ - นามสกุล และที่อยู่ผู้รับมอบอำนาจ
- ระบุเรื่องที่ต้องการมอบอำนาจให้ผู้อื่นมากระทำการแทน
- การลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและผู้รับมอบอำนาจ พร้อมพยาน 2 คน

สำหรับการแปลเอกสารประกอบการสมัครรับทุนการศึกษาของประเทศมุสลิมส่วนใหญ่แหล่งทุนกำหนดให้มีการแปลเอกสารประกอบการสมัครรับทุนเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาอาหรับ หรือ ภาษาฝรั่งเศส โดยเอกสารภาษาอาหรับจะต้องได้รับการรับรองการแปลจากสำนักจุฬาราชมนตรี เอกสารที่แปลเป็นภาษาอังกฤษจะต้องได้รับการรับรองจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ และเอกสารที่แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสรับรองโดยสมาคมฝรั่งเศส กรุงเทพฯ (Alliance Française Bangkok) และเมื่อรับรองการแปลทั้งหมดเรียบร้อยแล้วจะต้องนำเอกสารดังกล่าวไปประทับตรา ณ สถานเอกอัครราชทูตของแหล่งทุนในประเทศไทย ก่อนนำส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

สุดท้ายสำหรับการเตรียมความพร้อมทางด้านการยื่นขอเอกสารใบรับรองความประพฤติจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากเอกสารดังกล่าวมีระยะเวลาในการตรวจสอบประวัติประมาณ 15 วันทำการกรณีไม่พบประวัติ และ 30 วันทำการกรณีพบประวัติ ดังนั้นผู้เขียนขอแนะนำให้ผู้สมัครบริหารเวลาการยื่นขอเอกสารล่วงหน้าเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการรับผลการตรวจสอบก่อนนำมายื่นให้หน่วยงานที่เกี่ยวของดำเนินการ

5. การเตรียมความพร้อมการสอบสัมภาษณ์

การเตรียมความพร้อมในการสอบสัมภาษณ์ผู้สมัครรับทุนการศึกษาจะต้องศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประเทศผู้ให้ทุน เช่น มีจำนวนประชากรเท่าไหร่ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอะไรบ้าง มีประมุขหรือกษัตริย์ชื่ออะไร ตลอดจนข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์บ้านเมืองของประเทศผู้ให้ทุนในเวทีโลก นอกจากข้อมูลพื้นฐานของประเทศผู้ให้ทุนแล้ว ก็จะมีการทดสอบความรู้ความสามารถทางด้านภาษา และทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเพื่อศึกษาต่อในต่างประเทศ เพื่อแสดงให้คณะกรรมการเห็นว่าหากนักเรียนผ่านการสอบคัดเลือกแล้ว สามารถศึกษาต่อต่างประเทศได้และสามารถรับมือกับภาวะความกดดันจากการศึกษาที่แตกต่างจากประเทศไทย สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกได้ตลอดการรับทุนการศึกษา

สุดท้ายนี้ การเตรียมความพร้อมสอบชิงทุนรัฐบาลประเทศมุสลิมจะไม่เป็นเรื่องยากอีกต่อไป หากผู้สมัครรับทุนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุนการศึกษาที่จะสมัครรับทุน และมีการวางแผนที่ดีในเรื่องการบริหารเวลาเพื่อเตรียมความพร้อมทักษะทางภาษาและการเตรียมเอกสารประกอบการสมัครรับทุนไว้ล่วงหน้า

เกาะติดความสัมพันธ์ อาเซียน–สหรัฐ

โดย กุสุมา นวพันธ์พิมล [1]

สหรัฐอเมริกาเริ่มต้นความสัมพันธ์กับอาเซียนอย่างเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2520 ในฐานะที่เป็นประเทศยุทธศาสตร์ในการต่อสู้ในสถานการณ์สงครามเย็นฯ โดยในระยะแรกเน้นความร่วมมือด้านการพัฒนาและความมั่นคงในภูมิภาค ต่อมาจึงพัฒนาเป็นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ทั้งเรื่องการค้า การเข้าสู่ตลาดและแหล่งเงินทุน การโอนถ่ายเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งพลังงาน ความมั่นคงทางทะเล และความมั่นคงทางอาหาร ในช่วงปี 2533–2535 ได้มุ่งเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในเรื่องของการค้าและการลงทุน การโอนถ่ายเทคโนโลยี และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นลำดับแรกและปัจจุบันความสัมพันธ์อาเซียน–สหรัฐฯ ได้ขยายขอบเขตครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ การเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจและการค้า สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงความร่วมมือเพื่อการพัฒนา

ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งสิบประเทศที่รวมตัวกันจึงเป็นภูมิภาคที่เปี่ยมพลวัตที่สุดภูมิภาคหนึ่งของโลก ด้วยจำนวนประชากร 650 ล้านคนและอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เฉลี่ยร้อยละ 5 มูลค่าเกือบ 3 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ อีกทั้งประชากรในวัยหนุ่มสาวที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี อาเซียนและสหรัฐอเมริกาได้ร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความเจริญรุ่งเรืองในหลากหลายมิติ ในปี 2558 ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับอาเซียนได้ยกระดับเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ โดยทั้งสองฝ่ายเล็งเห็นว่า หลักการที่เชิดชูไว้ในมุมมองของอาเซียนต่อแนวคิดอินโด–แปซิฟิก (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific) อันได้แก่ การมีส่วนร่วม การเปิดกว้าง การเป็นภูมิภาคซึ่งยึดถือหลักนิติธรรม ธรรมาภิบาล และการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ หลักการเหล่านี้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสหรัฐฯ ว่าด้วยภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้าง ตลอดจนแนวทางดำเนินการในภูมิภาคของพันธมิตร หุ้นส่วน และมิตรประเทศของสหรัฐฯ อาเซียนจึงเป็นจุดหมายปลายทางการลงทุนอันดับ 1 ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคอินโด–แปซิฟิก การลงทุนของสหรัฐฯ ในอาเซียน (ปริมาณการลงทุนรวมสะสม 329,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) นั้นมากกว่าปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) หรือ FDI ของสหรัฐฯ ในจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี และอินเดียรวมกัน

[1] ผู้อำนวยการกลุ่มความร่วมมือระดับภูมิภาค

เมื่อวันที่ 12 – 13 พฤษภาคม 2565 ได้มีการประชุมสุดยอดอาเซียน – สหรัฐ ฯ สมัยพิเศษ ณ กรุงวอชิงตัน ซึ่งสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองวาระครบรอบ 45 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-สหรัฐฯ มีนายกรัฐมนตรี ผู้นำ/ผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียน และเลขาธิการอาเซียน รวมถึงนายกรัฐมนตรีของไทย ได้เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ด้วย และได้ร่วมหารือกับฝ่ายสหรัฐ ฯ ได้แก่ ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี ประธานสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกรัฐสภา รัฐมนตรี และผู้แทนระดับสูงจากบริษัทชั้นนำของสหรัฐฯ อาทิ Boeing Chevron และ Google โดยได้มีการหารือถึงแนวทางในการขับเคลื่อนความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม และเป็นผลประโยชน์ร่วมกันในอนาคต เพื่อมุ่งสู่การเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์รอบด้าน (Comprehensive Strategic Partnership) ครอบคลุมหลายมิติและเป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคและทุกภาคส่วน

ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียน-สหรัฐ ฯ ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ และการแข่งขันของมหาอำนาจมีความรุนแรงมากขึ้น อาเซียนจึงได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของบทบาทที่สร้างสรรค์ของสหรัฐ ฯ ในภูมิภาค ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ ความเจริญรุ่งเรือง และความสามารถของภูมิภาคในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ซึ่งประเทศไทยได้เสนอให้สหรัฐ ฯ ทำงานร่วมกับอาเซียนและผู้เล่นที่สำคัญอื่นๆ ในภูมิภาค ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมบนพื้นฐานของหลักการภายใต้มุมมองอาเซียนต่ออินโด - แปซิฟิก เพื่อสร้างบรรยากาศของความร่วมมือและความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน ที่จะเอื้อให้ทุกประเทศสามารถฟื้นตัวจากผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด – 19 นำไปสู่ภาวะปกติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในขณะที่สหรัฐฯ ยังคงยืนยันถึงความสำคัญของอาเซียนและความมุ่งมั่นของสหรัฐฯ ในการส่งเสริมความเป็นแกนกลางของอาเซียน (ASEAN centrality) ในการดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก ของสหรัฐฯ ที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างภูมิภาคที่เสรี เปิดกว้าง มีเสถียรภาพ มั่งคั่ง เข้มแข็ง และปลอดภัย บนพื้นฐานของกฎกติกาและค่านิยมร่วมกัน อาทิ ธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชน

ในภาพของการฟื้นฟูด้านเศรษฐกิจ อาเซียนได้เน้นย้ำความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล การพัฒนาทุนมนุษย์ และการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน โดยประเทศไทยได้ผลักดันความร่วมมือด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการพัฒนาศักยภาพกำลังคนในภูมิภาคด้านนี้ ทั้งในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และรายย่อย ธุรกิจดิจิทัลสตาร์ทอัพ ตลอดจนเน้นย้ำศักยภาพของไทยและอาเซียนในการเป็นหุ้นส่วนสำคัญของห่วงโซ่อุปทานของสหรัฐ ฯ โดยเฉพาะในสาขายานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมการแพทย์ และเวชภัณฑ์ เทคโนโลยีชีวภาพ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เซมิคอนดักเตอร์ และกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง โดยทั้งภาครัฐและเอกชนของสหรัฐฯ ได้แสดงความพร้อมที่จะสนับสนุนอาเซียนในการเสริมสร้างความร่วมมือเหล่านี้ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้ระบุถึงวิสัยทัศน์ที่จะสร้างระบบเศรษฐกิจโลกที่ตั้งอยู่บนมาตรฐานสูง ผ่านข้อริเริ่ม Indo-Pacific Economic Framework (IPEF)

ประเด็นความสัมพันธ์ในภูมิภาคและระหว่างประเทศ ทั้งอาเซียนและสหรัฐ ฯ ได้ย้ำถึงความสำคัญของการรักษาสันติภาพ เสถียรภาพ ความปลอดภัย และเสรีภาพในการเดินเรือและการบินผ่านทะเลจีนใต้ อย่างไรก็ตามก็ยังมีประเด็นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนในด้านการแข่งขันที่มีความรับผิดชอบ มีมาตรการรองรับเพื่อควบคุมวิกฤตและลดความเสี่ยงจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ในส่วนของสถานการณ์ในเมียนมาทางสหรัฐฯ ก็ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามฉันทามติของผู้นำอาเซียน แต่ยังคงมาตรการคว่ำบาตรต่อเมียนมาร่วมกับพันธมิตร ส่วนสถานการณ์ในยูเครน สหรัฐก็ยังคงประณามการรุกรานยูเครนของทางฝ่ายรัสเซีย โดยเห็นว่าเป็นการก่อสงครามที่โหดร้าย ปราศจากการยั่วยุ และละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงาน และห่วงโซ่อุปทานอาหารของโลก และยังคงเรียกร้องให้อาเซียนถอยห่างจากการมีปฏิสัมพันธ์กับรัสเซีย ในขณะที่ประเทศไทยยังคงย้ำถึงความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องหันมาให้ความสำคัญกับด้านมนุษยธรรมเพื่อเยียวยาผู้ที่เดือดร้อนจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ต่างๆ ทั้งวิกฤตพลังงาน ความยากจน และการขาดแคลนสินค้าอุปโภคที่จำเป็น

ในการประชุมครั้งผู้นำของทั้งอาเซียนและสหรัฐฯ ได้ร่วมกันรับรองแถลงการณ์วิสัยทัศน์ร่วม (Joint Vision Statement) เพื่อแสดงถึงเจตนารมณ์ร่วมกันในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันเพื่อมุ่งสู่ความเป็นหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์แบบรอบด้านในอนาคต ทั้งในด้านการต่อสู้กับการแพร่ระบาดของโรค การสร้างความมั่นคงทางสาธารณสุขและการฟื้นตัวร่วมกัน การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความเชื่อมที่เข้มแข็งกว่าเดิม การส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล การสร้างความเชื่อมโยงระดับประชาชน การส่งเสริมการพัฒนาในอนุภูมิภาค การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและการส่งเสริมนวัตกรรม การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรักษาสันติภาพและการสร้างความไว้วางใจในซึ่งกันและกัน พร้อมกันนี้สหรัฐฯ ได้ประกาศข้อริเริ่มใหม่จำนวน 150 ล้านดอลลาห์สหรัฐ เพื่อขยายความร่วมมือกับอาเซียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาที่ยั่งยืน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

2) การศึกษา

3) ความร่วมมือทางทะเล

4) ความมั่นคงทางสาธารณสุข

ซึ่งข้อริเริ่มทางเศรษฐกิจที่สำคัญคือ “Trade Winds Business Forum” ที่สหรัฐฯ จะนำคณะนักธุรกิจขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมาเดินทางเยือนภูมิภาคอาเซียนในปี 2566 โดยใช้ประเทศไทยเป็นฐานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการจัดตั้ง “U.S.-ASEAN Institute for Rising Leaders” ที่ Johns Hopkins School of Advanced International Studies (SAIS) สนับสนุนโดยภาคเอกชนของสหรัฐ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะทักษะด้านวิชาการ ความเป็นผู้นำ และการกำหนดนโยบาย

ในด้านการศึกษาของประเทศไทยได้ดำเนินความร่วมมือผ่านกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งมีความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาของสหรัฐฯ หลายหน่วยงาน นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาทุกระดับของไทยและสหรัฐฯ ได้ดำเนินความร่วมมือทางวิชาการกันอย่างกว้างขวาง โดยรูปแบบความร่วมมือส่วนใหญ่เป็นในลักษณะการให้ทุนการศึกษา การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนบุคลากร เป็นต้น

แหล่งที่มาข้อมูล

1. กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ
   partnership-20150611-101049-334486.pdf http://www.pandinthong.com/asean/partnership/usa.php
2. SEAN-U.S. DIALOGUE RELATIONS
   Overview-of-ASEAN-US-Dialogue-Relations-(4-Jan-2016).pdf
3. สถานทูตสหรัฐ ฯ และสถานกงสุลในประเทศไทย
   https://th.usembassy.gov/th/the-united-states-and-asean-an-enduring-partnership-th/
4. สมาคมอาเซียน ประเทศไทย
   http://www.asean-thailand.org/asean/view.php?id=265
5. กระทรวงการต่างประเทศ
   https://www.mfa.go.th/th/content/asean-us-summit?cate=5d5bcb4e15e39c306000683b

นักแปลต้องเหมือนนักเขียนต้นฉบับที่พวกเขาแปลไหม?

แปลโดย นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี

บทบาทของนักแปลคือถอดความน้ำเสียงของผู้เขียนอย่างเที่ยงธรรม แต่ผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนเช่นนี้ต้องมีบางอย่างคล้ายคลึงผู้เขียนด้วยหรือไม่? ถ้าหากใช่ต้องเหมือนเพียงใด? แม้ประเด็นนี้จะไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เมื่อไม่นานมานี้ก็กลายเป็นหัวข้ออภิปรายร้อนแรงที่กระตุ้นให้เกิดคำถามอันสลับซับซ้อนเรื่องความชอบธรรมในการแปลมากกว่าการถกเถียงระหว่างฝ่ายนิยมความเป็นสากลในการแปลกับฝ่ายที่แก้ต่างให้ความหลากหลายเสียอีก

ลอริ แซต-มาร์แตง

อาจารย์สอนวรรณกรรมศึกษาที่มหาวิทยาลัยควิเบก ในกรุงมอนทริอัล เป็นนักเขียนงานร้อยแก้ว นวนิยาย ล่ามในที่ประชุม และนักแปลวรรณกรรม เธอเพิ่งตีพิมพ์หนังสือชื่อ Un bien necessaire, éloge de la traduction littéraire (ความดีงามที่จำเป็น - สดุดีงานวรรณกรรม) (2022)

ในฐานะจุดบรรจบของ 2 ภาษาและ 2 วัฒนธรรมเป็นอย่างต่ำ การแปลกับความหลากหลายย่อมไม่อาจแยกออกจากกันได้ การแปลยังคงเป็นประสบการณ์ลึกซึ้งแห่งความเป็นอื่นแม้เมื่อตัวผู้เขียนต้นฉบับที่แปลจะมีความคล้ายคลึงกับเราในด้านวัฒนธรรมก็ตาม หลังนึกชอบใจหนังสือซึ่งนักเขียนมีความแตกต่างจากตนมากทางด้าน 'เชื้อชาติ' และวัฒนธรรม นักแปลหลายคนก็ต้องมองหาสำนักพิมพ์ที่ยินดีรับจัดพิมพ์ฉบับแปลของหนังสือเล่มนั้น นี่คือเหตุผลอย่างหนึ่งซึ่งอธิบายได้ว่าทำไมนักแปลจำนวนมากจึงไม่สบายใจกับวิวาทะเมื่อปี 2021 เรื่องการแปลบทกวีของอแมนดา กอร์แมน

ขอทบทวนข้อเท็จจริงโดยสังเขปว่าเมื่อสำนักพิมพ์เมอเลนฮอฟฟ์ สัญชาติดัชต์แถลงว่าเลือก Marieke Lucas Rijneveld นักแปลอ่อนวัยซึ่งขอไม่จำกัดเพศตัวเองและเพิ่งได้รับรางวัล International Booker Prize จากนิยายเล่มแรกที่เขียนให้สำนักพิมพ์นี้จัดพิมพ์เป็นผู้แปลบทกวี The Hill We Climb ที่อแมนดา กอร์แมนอ่านในพิธีสาบานตนเข้ารับตำแหน่งของประธานาธิบดีโจ ไบเดนแห่งสหรัฐฯ นักข่าวชื่อแจนีซ เดิล ก็ตั้งคำถามว่าเหตุใดทางสำนักพิมพ์จึงไม่เลือกใช้นักแปลที่เป็นสาวน้อยผิวดำแทน จากนั้น Rijneveld รีบประกาศขอถอนตัวจากโครงการนี้ ขณะที่คนในแวดวงวรรณกรรมซึ่งขุ่นเคืองหลายรายออกมาเรียกร้องไม่ให้จำกัดสิทธิ์ในการแปลผลงานของผู้เขียนซึ่งแตกต่างอย่างมากจากผู้แปล

การประท้วงดังกล่าวซึ่งพอคาดเดาได้และในแง่หนึ่งก็เข้าใจได้ ส่งผลให้ข้อถกเถียงในเรื่องนี้ยุติลงโดยเร็ว หากโดยส่วนตัวแล้ว ข้าพเจ้าเองเชื่อว่าคำถามนี้สลับซับซ้อนอย่างยิ่ง ไม่ว่าถ้อยคำอ้างสิทธิ์ ('ฉันมีสิทธิ์จะแปลผลงานของใครก็ตามที่อยากแปล') หรือคำกล่าวเชิงบังคับด้านอัตลักษณ์ ('เฉพาะกวีหญิงผิวดำเยาว์วัยเท่านั้นที่ควรได้แปลบทกวีของกวีหญิงผิวดำเยาว์วัยคนอื่น') ย่อมไม่ใช่บทสรุปทั้งคู่

หลายคนเห็นว่าการตั้งคำถามว่า 'ใครแปลผลงานของใครได้บ้าง?' คือการเล่นการเมืองที่ส่งผลเสียหายต่อแวดวงวรรณกรรม แต่คนเหล่านั้นก็พูดจนฟังดูเหมือนกับว่าแวดวงแปลแสนจะเป็นธรรมและกลมเกลียวกันดีหรือว่าน่าจะเคยเป็นเช่นนั้นจนกระทั่งความหลากหลายตัวร้ายโผล่เข้ามา ทว่าข้อนี้ไม่จริงเลย วงการสิ่งพิมพ์ซึ่งรวมไปถึงแวดวงการแปลเองก็มีปัญหารุมเร้าเกี่ยวกับการช่วงชิงอำนาจกัน จนอย่างน้อยกรณีอแมนดา กอร์แมนก็โดดเด่นตรงที่ช่วยดึงปัญหาเหล่านี้ให้ออกมาพ้นจากเงามืด นั่นคือปัญหาความสัมพันธ์กับเรื่องเพศสภาพ เรื่อง 'เชื้อชาติ' และชนชั้นรวมทั้งเรื่องภูมิรัฐศาสตร์

> **"การแปลจับตัวเราเอามาเขย่า มันเข้าไปปรับเปลี่ยนศูนย์กลางและรบกวนคตินิยมที่ครอบงำเราอยู่**

ภาพลวงตาเรื่องความหลากหลาย

งานแปล 'ปกใหม่' จำนวนมากมายบนแผงในร้านหนังสือชวนให้เราฝังใจผิดเพี้ยนว่ามีโอกาสได้อ่านผลงานจากทั่วโลก หากเมื่อสำรวจดูให้ถี่ถ้วนยิ่งขึ้น จะเห็นว่าอันที่จริง 'ความหลากหลาย' ของโลกใบนี้ออกจะเป็นไปในรูปแบบเดียวกันหมด คือมีอยู่เพียงไม่กี่ภาษา ไม่กี่ประเทศ และมักเป็นผลงานของนักเขียนดังระดับสากล ไม่ก็พวกที่โดดเด่นในวงการ จวบจนเมื่อไม่นานมานี้ประวัติของผลงานแปลยังคงเป็นเรื่องที่ผู้ชายผิวขาวได้รับอภิสิทธิ์เขียนและแปลผลงานให้กัน หรือไม่ก็เป็นผู้หญิงที่แปลให้

เช่นเดียวกับในอดีต การแปลในปัจจุบันยังคงพัวพันอยู่กับความสัมพันธ์แบบครอบงำระหว่างซีกโลกเหนือกับซีกโลกใต้ ระหว่าง 'เชื้อชาติ' ภาษาและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะมีอำนาจเหนือกว่ากันหรือไม่ก็ตามที โดยทั่วไปนักเขียนหญิงเชื้อชาติที่ถูกเหยียดทั่วทุกถิ่นแดนซึ่งเราหาอ่านผลงานได้จากฉบับแปลจะอยู่ในกลุ่มชั้นนำของโลกที่เขียนงานเป็นภาษาของอดีตเจ้าอาณานิคม (อังกฤษ ดัชต์ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส สเปน ฯลฯ) จัดพิมพ์ในนิวยอร์ก ลอนดอน หรือปารีส ตัวอย่าง เช่น หากเทียบกัน เมื่อมีนักเขียนหญิงชาวอินเดียหนึ่งรายซึ่งผลงานได้รับการแปลจากภาษาฮินดี มาราตี หรือมาลายาลัม ก็จะมีนักเขียนหญิงชาวอินเดียอีกหลายสิบหรืออาจเป็นหลายร้อยคนที่ผลงานถูกแปลจากภาษาอังกฤษ

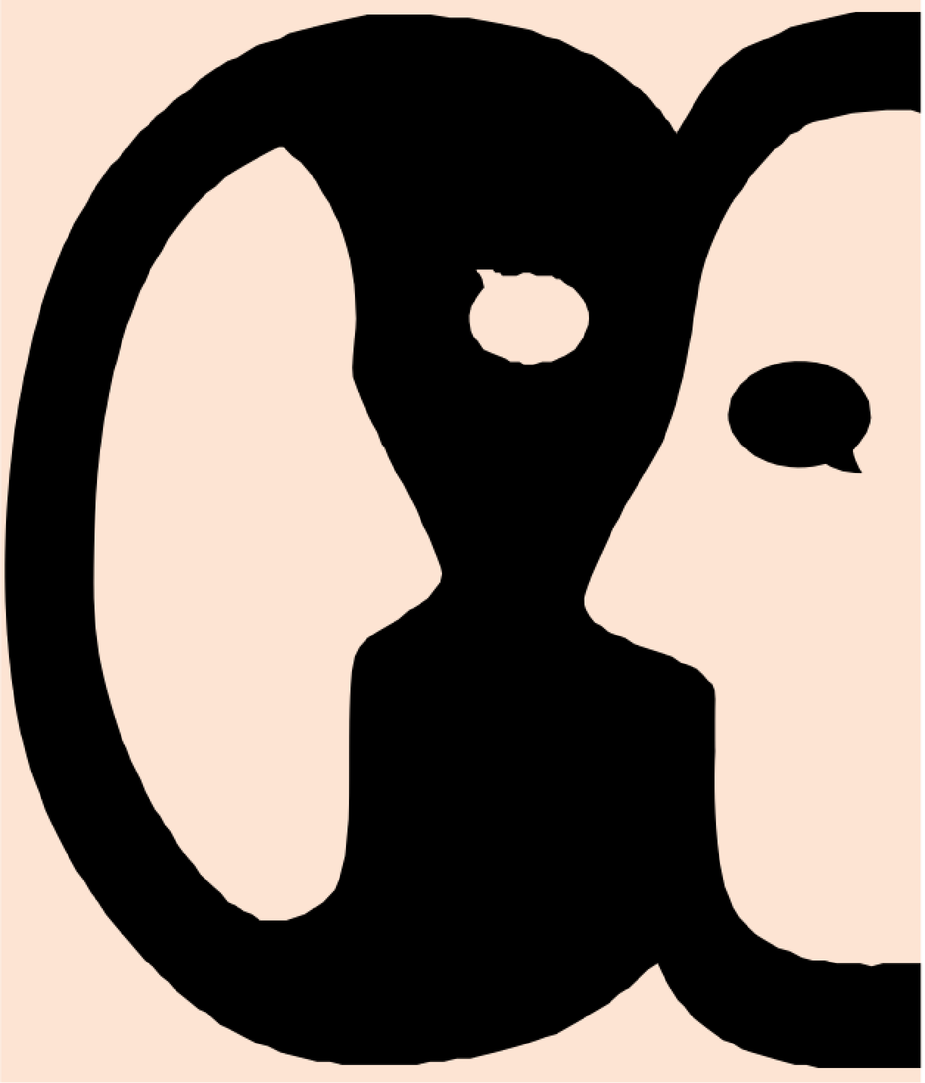

Illustration: © Agnieszka Ziemiszewska for *The UNESCO Courier*

แม้กระทั่งในหมู่ชนกลุ่มน้อย กลุ่มที่ถูกกดขี่ หรือกลุ่มชายขอบ ก็ยังพบการแบ่งลำดับชั้นอันสลับซับซ้อน เช่นว่าถึงแม้นักเขียนหญิงอเมริกันผิวดำอาจจะโดนเหยียดเชื้อชาติในประเทศตัวเอง แต่ภายนอกประเทศ เธอก็ยังได้ประโยชน์จากอำนาจของประเทศตนที่ครอบงำทั่วโลก ผลงานของพวกเธอจึงมีโอกาสได้รับการแปลและเผยแพร่ในต่างแดนมากกว่านักเขียนหญิงผิวดำซึ่งอยู่ในทวีปแอฟริกาที่สมมุติว่าเขียนงานเป็นภาษาโวลอฟ ดังนั้นกลายเป็นว่าการจะได้ต้นทุนทางวัฒนธรรมช่วยหนุนคุณจำเป็นต้องมีต้นทุนนั้นเองอยู่แล้ว

แม้จะหาสถิติที่รวบรวมไว้ได้ยาก แต่ก็พบว่าผลงานของนักเขียนชายได้รับการแปลเผยแพร่มากกว่าของนักเขียนหญิง ช่วงที่ลาตินอเมริการุ่งมากนั้นแทบไม่มีใครแปลผลงานนักเขียนหญิงเลย และชื่อเสียงของนักเขียนหญิงคนสำคัญ ๆ รุ่นหนึ่ง (คริสตินา เปริ รอสซี, ลุยซา วาเลนซุเอลา, เอเลนา การ์โร, ซิลวินา โอคัมโป) ก็ยังคงไม่เป็นที่รู้จัก ช่วงระหว่างปี 2011 – 2019 นิยายหรือบทกวีที่แปลเผยแพร่ในสหรัฐฯ เป็นผลงานของนักเขียนหญิงราว 26%

ข้าพเจ้าได้ยินการเผยแพร่ความคิดเรื่อง 'วรรณกรรมสากลชิ้นสำคัญ' (ตามความเห็นซึ่งพวกที่มีอิทธิพลครอบงำสร้างขึ้นและรักษาไว้) โดยประกาศว่าต้องเป็นงานเขียนชั้นเยี่ยมจึงสมควรแพร่กระจายไปทั่วโลก แต่ใครเป็นผู้เลือกสรรตัวต้นฉบับเล่าถ้าหากไม่ใช่พวกที่ครอบงำวงการอยู่แล้ว? สิ่งที่มักลืมกล่าวถึงในการเผยแพร่ความคิดเรื่องเสรีภาพ โดยสมบูรณ์ของนักแปลก็คือ วงการแปลถูกคนผิวขาวครอบงำอยู่มากเพียงใด ผลการวิจัยเมื่อปี 2017 ซึ่งดำเนินการโดยสมาคมนักเขียนในสหรัฐฯ พบว่า 83% ของผู้ที่กำลังทำงานแปลเป็นคนผิวขาว มีคนผิวดำหรือแอฟริกันอเมริกันอยู่เพียง 1.5%

เลิกแบ่งแยกตัวเอง

อาชีพนี้จึงต้องเปิดใจรับนักแปลรายใหม่ ๆ ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ไม่ใช่ยังคงเฝ้าสงวนรักษาไว้ให้คนผิวขาวมีการกล่าวกันไว้มากว่าบุคคลต้นแบบมีความสำคัญยิ่งต่อกลุ่มคนที่ถูกกีดกัน คือถ้าหากคน 'อย่างคุณ' ไม่เคยเขียนผลงานออกมาเลย คุณย่อมนึกภาพไม่ออกว่าตัวเองจะเป็นนักเขียนได้เช่นไร ในทำนองเดียวกัน ถ้าหากนักแปลส่วนใหญ่มีแต่คนชั้นกลางและคนผิวขาว ผู้คนซึ่งแตกต่างหลากหลายไปจากนี้จะนึกภาพตัวเองเข้าไปสู่แวดวงนั้นได้อย่างไร?

อย่างไรก็ดี แรงดึงดูดให้สนใจชิ้นงานที่จะแปลไม่ได้ขึ้นกับอัตลักษณ์ของผู้เขียนงานต้นฉบับเสมอไป อาจขึ้นกับลีลา น้ำเสียงของภาษาที่ใช้ หรือเนื้อหาสาระก็ได้ จุดเชื่อมต่อที่ลุ่มลึกอื่น ๆ ก็สร้างพลังซึ่งจำเป็นต่อการแปลได้เช่นกัน นิยายเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าเขียนได้รับการแปลเป็นฉบับภาษาอังกฤษ โดยนักแปลจากควิเบกซึ่งอ่อนวัยกว่าตัวข้าพเจ้ามาก และแปลเป็นภาษาสเปน โดยนักแปลชายชาวอาร์เจนตินาซึ่งสูงวัยกว่าเล็กน้อย ข้าพเจ้าไม่เคยคิดเลยว่าผู้แปลสองรายนี้ขาดคุณสมบัติเพราะเป็นผู้ชาย หรือว่าพวกเขาต่างจากข้าพเจ้าในแง่อื่น ๆ

อแลง มาบองกู นักเขียนชาวคองโกเชื้อสายฝรั่งเศสเคยล้อเลียนเรื่องการเลือกนักแปลเอาไว้ดังนี้ "ผมว่าแมวสีไหนไม่สำคัญ ขอให้มันจับหนูได้ก็แล้วกัน" ส่วนคนอื่น ๆ อาจจะเห็นว่าใบรับรองสายเลือดของแมวตัวนั้นสลักสำคัญ กลุ่มที่ถูกครอบงำหรือกลุ่มชายขอบหลายคนยินดีจะให้คนที่คล้าย ๆ กันแปลผลงานของตนมากกว่า ขณะที่บางรายยินดียอมรับนักแปลที่เป็นใครก็ได้

ขณะนี้ยังเป็นช่วงเพิ่งเริ่มต้น ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าเราคงได้พบนักแปลจากกลุ่มที่ภูมิหลังเป็นชนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชายขอบ แต่ในเมื่อความสามารถไม่ได้มาจากตัวแปรด้านอัตลักษณ์*เท่านั้น* เราจึงควรหลีกเลี่ยงไม่จำกัดใครไว้ในกลุ่ม 'ของเขา' ยกเว้นหากเจ้าตัวพอใจจะสังกัดตัวเองกับกลุ่มนั้นโดยเฉพาะ

สุดท้ายขอย้อนกลับไปหา 'กรณี' อแมนดา กอร์แมน ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าในกรณีซึ่งเป็นสัญลักษณ์และมีการนำเสนอทางสื่ออย่างกว้างขวางเช่นนี้ การเลือกนักแปลที่เป็นสาวน้อยผิวดำคงไม่ได้เป็นเพียงสัญลักษณ์และท่าทีทางการเมืองที่ไม่ธรรมดา หากยังเป็นท่าทีซึ่งสนับสนุนความหลากหลายด้วย ทั้งนี้มิได้หมายความว่าไม่มีคนผิวขาวคนใดสามารถจะแปลบทกวีของเธอได้ดี

เมื่อมองในภาพรวมการเลือกแปลผลงานของนักเขียนที่ไม่ค่อยมีอภิสิทธิ์ให้หลากหลายยิ่งขึ้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งด้วยเหตุผลเรื่องความเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้ได้ยินเสียงอื่น ๆ ที่เคยถูกปิดกั้นภายใต้ลัทธิอาณานิคมในอดีตซึ่งในปัจจุบันก็แทบไม่เปลี่ยนไป หากปลอมแปลงมาในรูปแบบของโลกาภิวัฒน์

เราแปล (และอ่านผลงานแปล) เพื่อไม่ให้ตัวเองตกอยู่ในภาวะ 'แบ่งแยกตัวเอง' อันจอมปลอมรุนแรงซึ่งเกิดขึ้นจากการกีดกันลบล้าง การแปลจับตัวเราเอามาเขย่าเพื่อแสดงให้เห็นว่าเราหาใช่ศูนย์กลางของโลกไม่ มันปรับเปลี่ยนศูนย์กลางและรบกวนคตินิยมที่ครอบงำเราอยู่ อย่างดีที่สุดตัวการแปล คือ ความหลากหลายในตัวเองฉะนั้นจะเป็นโลกใบเดียว หรือ โลกหลายใบก็อยู่ที่ปลายนิ้วของเราเอง ■

วาดภาพเพื่อแปลความหมายของคำที่เม็กซิโก

คาลลิรี โอโรเปซา

นักข่าวประจำเม็กซิโก

แปลโดย นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี

หนังสือ Intraducibles (คำที่ไม่อาจแปลความหมายได้หมด) ซึ่งตีพิมพ์ในปี 2021 มีภาพประกอบความหมายของคำชุดหนึ่งจากภาษาพื้นถิ่นซึ่งแปลเป็นภาษาสเปนไม่ได้

เมื่อเดือนมกราคม 2022 พนักงานโรงแรมในเมืองทูลัมซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวตากอากาศบนคาบสมุทรยูกาตันพากันชุมนุมประท้วงตามท้องถนน คนเหล่านั้นเรียกร้องสิ่งใดเล่า? พวกเขาเรียกร้องการยอมรับสิทธิทางสังคมและประท้วงกฎที่ห้ามไม่ให้พวกตนพูดภาษามายา

เหตุการณ์นี้นับเป็นเรื่องสำคัญ การมีผู้ใช้ภาษาพื้นเมือง 68 ภาษาทำให้เม็กซิโกเป็นหนึ่งในประเทศที่มีภาษาใช้หลากหลายที่สุดของโลก แต่ความหลากหลายอันอุดมนี้กำลังเสื่อมสลายส่วนหนึ่งเพราะตัวภาษาพื้นเมืองเองมีความผิดแผกแตกต่างกันมากมาย ซึ่งหมายถึงผู้พูดภาษาเดียวกันอาจไม่เข้าใจกันและกันเสมอไป ทว่าสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความเสื่อมดังกล่าวก็คืออิทธิพลครอบงำจากภาษาสเปนซึ่งใช้เล่าเรียนเขียนอ่านและใช้ในกิจทุกอย่างที่เป็นทางการ

ผลงานที่เสนอผ่านหนังสือชื่อ Intraducibles โดยเออร์มา ปิเนดา กวีชาวซาโปเท็คซึ่งพูดสำเนียงดิดซาซาและเป็นผู้แทนชนพื้นเมืองในองค์การสหประชาชาติ ก็จัดอยู่ในบริบทนี้ หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์ในปี 2021 รวบรวมและวาดภาพประกอบคำ 68 คำจาก 33 ภาษาพื้นเมืองเม็กซิกันซึ่งไม่มีคำแปลในภาษาสเปน แต่ละคำมีภาพวาดประกอบที่ช่วยให้เข้าใจอย่างกระจ่างแจ้งเกี่ยวกับลักษณะซึ่งไม่สามารถแปลได้หมดของคำนั้น ๆ

ขุดค้นความทรงจำร่วม

“Intraducibles เกิดจากการสนทนาระหว่างฉันกับกาเบรียลา ลาวาลล์ ผู้อำนวยการสถาบันการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมเม็กซิกันแห่งเมืองฮุสตันในสหรัฐฯ เราคุยกันถึงหนังสือเรื่อง Lost in translation ของเอลลา ฟรานซ์ แซนเดอรส์ ซึ่งไล่เลียงถ้อยคำในหลายภาษาที่ไม่สามารถแปลความหมายได้หมด” ปิเนดาเล่า “แล้วในภาษาพื้นเมืองก็ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และขนบธรรมเนียม ซึ่งใช้คำภาษาสเปนแค่คำเดียวถ่ายทอดความหมายได้ยากมากด้วย”

> **การมีผู้ใช้ภาษาพื้นเมือง 68 ภาษาทำให้เม็กซิโกเป็นหนึ่งในประเทศที่มีภาษาใช้หลากหลายที่สุดของโลก**

ตัวอย่าง เช่น คำว่า ndúyuu ซึ่งในภาษาซาโปเท็คหมายถึงท่าทางของร่างกายที่ใช้ยามพักผ่อน ภาพประกอบในหนังสือเล่มนี้วาดเป็นรูปคนนอนคดคู้คล้ายทารกในครรภ์ อีกตัวอย่างได้แก่คำว่า chuchumi ซึ่งในภาษาอะกาเตโกหมายถึง “เพ่งมองเข้าไปในความว่างเปล่า” คำว่า ke ndse’ ในภาษาซาติโนคือพิธีกรรมบูชาแผ่นดินซึ่งทำโดยการวางก้อนหินในแม่น้ำเพื่อให้เด็กแรกเกิดมีสุขภาพแข็งแรงหรือคำว่า watsapu ซึ่งภาษาตูตูนากูใช้เรียกแผ่นแป้งพิเศษที่ใช้ห่อตามัสไส้ถั่วดำ

หนังสือเล่มนี้ซึ่งจัดทำโดยการสนับสนุนจากสถาบันพื้นเมืองแห่งชาติของเม็กซิโก สำนักพิมพ์ซันติญานาและสำนักงานยูเนสโกประจำเม็กซิโกได้เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ภาษานั้น ๆ ขุดค้นความทรงจำร่วมกันและชวนเชิญให้สำรวจตรวจค้นภาษาของตนเพื่อหาคำที่ภาษาสเปนไม่มีคำซึ่งจะใช้สื่อความหมายได้เสมอเหมือน

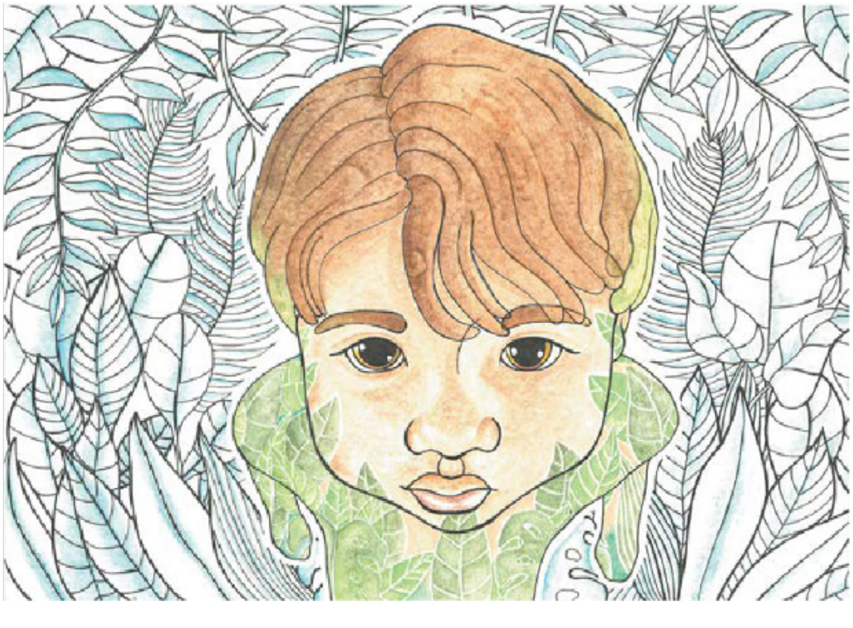

ภาพวาดประกอบคำว่า chuchumi ซึ่งในภาษาอะกาเตโกหมายถึง “เพ่งมองเข้าไปในความว่างเปล่า”

© Eugenia Jiménez Contreras

ภาพวาดประกอบคำว่า chakis คือชื่อพืชชนิดหนึ่ง ซึ่งคนพูดภาษานาวัตล์เชื่อว่าใครขึ้นมองจะเกิดผื่นคัน เว้นแต่คนนั้นจะกล่าวชื่อตัวเองแล้วตามด้วยชื่อพืชชนิดนี้ ภาพนี้มีบทกวีของเออร์มา ปิเนดาเขียนประกอบอยู่ด้วย

แนวคิดคือเพื่อให้คำซึ่งคนสูงวัยขุดค้นขึ้นมาเหล่านี้ได้มีที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ปิเนดากล่าวว่า "การที่คนได้เห็นภาษาของตัวเอง เห็นถ้อยคำของตัวเองอยู่ในหนังสือ ในรูปแบบลายลักษณ์อักษรพร้อมภาพประกอบจะช่วยเสริมแต่งให้คำพวกนี้มีความหมายแล้วคนจะกลับมาผูกพันกับคำและกลับมารักภาษาของตัวเอง"

คำจากหัวใจ

คนหนุ่มสาวมีบทบาทสำคัญในการประเมินค่าและหยิบภาษาเหล่านี้มาใช้ใหม่ เอริกา เฮอร์นันเดซ จิตรกรสาวชาวนาวาจากรัฐมอเรลอสในเม็กซิโกตอนกลางบอกว่าภาษานาวัตล์เป็นภาษาซึ่งมองโลกอย่างที่ไม่แบ่งแยกกีดกันและไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่างเพศ "เวลาฉันใช้บางคำพูดถึงธรรมชาติหรืออารมณ์แล้ว จะรู้สึกว่าไม่เหมือนกัน" เธออธิบาย "มันเป็นคำที่มาจากหัวใจและเป็นส่วนตัวมาก ซึ่งถ้าหากแปลไป ก็อาจจะได้ความหมายของคำนั้นไม่ครบถ้วน"

หนังสือ Intraducibles สร้างความชัดเจนจับต้องได้สำเร็จพร้อมสะท้อนความลึกล้ำและความหมายของหลาย ๆ คำจึงช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมพื้นเมืองได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตั้งแต่ด้านอาหารการกินไปจนถึงพิธีกรรม เมื่ออ่านดูแล้วก็ได้เรียนรู้มากขึ้นเกี่ยวกับความคิดเบื้องหลังอาหารงานเฉลิมฉลอง และความเชื่อของคนพื้นเมือง

โรงเรียนหลายแห่งโดยเฉพาะในหมู่บ้านคนพื้นเมืองสั่งหนังสือเล่มนี้กันไปแล้ว ถึงแม้ประสบความสำเร็จเช่นนี้ ปิเนดาก็ยังรู้สึกเสียใจที่ไม่อาจค้นหารวบรวมคำได้ครบทั้ง 68 ภาษาที่มี "บางภาษาเสียหายไปมากเลย" เป็นคำชี้แจงของกวีหญิงผู้ไม่เห็นด้วยที่ภาษาพื้นเมืองยังถูกดูหมิ่นดูแคลนและขาดความรู้และความเข้าใจ "แต่เราก็ไม่อาจจะชื่นชมสิ่งที่เราไม่รู้จักได้หรอกนะ" เธอสรุป

> **คนหนุ่มสาวมีบทบาทสำคัญในการประเมินค่าภาษาพื้นเมืองใหม่**

© Cynthia D Hernández Palomino

คำว่า ndúyuu ในภาษาซาโปเท็ค หมายถึงท่าทางของร่างกายที่คดคู้ยามพักผ่อน

ทศวรรษสากล แห่งภาษาพื้นเมือง (2022-2032)

แม้คนพื้นเมืองจะเป็นเพียง 5% ของประชากรโลกแต่คนเหล่านี้ก็พูดภาษาส่วนใหญ่ในจำนวน 7,000 ภาษาของโลก คือประมาณ 6,000 ภาษา

องค์การสหประชาชาติคาดว่าเมื่อสิ้นศตวรรษนี้ภาษากว่า 30% ในโลกจะสูญหายไป เนื่องจากไม่มีใครใช้พูดใช้สอน ใช้เขียนวรรณกรรม ใช้ถ่ายทอด อีกทั้งไม่มีปณิธานทางการเมืองที่จะรักษาไว้ การสูญเสียภาษาพื้นเมืองนอกจากทำให้ความหลากหลายทางภาษาลดน้อยถอยลงแล้ว ยังทำให้ภูมิปัญญาความรู้ดั้งเดิมสาบสูญไปอย่างไม่อาจเรียกกลับคืนมาได้

องค์การสหประชาชาติพยายามยับยั้งแนวโน้มเช่นนี้และมุ่งรักษามรดกดังกล่าวไว้ จึงประกาศให้ปี 2022-2032 เป็นทศวรรษสากลแห่งภาษาพื้นเมือง

ยูเนสโกเป็นองค์กรนำโดยร่วมกับฝ่ายกิจการเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของ UN วางแผนให้กิจกรรมทศวรรษสากลนี้ดึงดูดให้คนทั่วไปสนใจปัญหาการสูญเสียภาษาพื้นเมืองขั้นวิกฤต ตลอดจนความจำเป็นที่จะต้องสงวนรักษา รื้อฟื้น และส่งเสริมให้นำกลับมาใช้ใหม่ รวมทั้งใช้เป็นสื่อด้านการศึกษาด้วย

ปฏิญญาลอสปินอส (Los Pinos Declaration) ซึ่งรองรับไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2020 ในกรุงเม็กซิโกซิตี้ โดยเม็กซิโกเป็นตัวตั้งตัวตี พร้อมกับแผนปฏิบัติงานทั่วโลก ที่นำเสนอเมื่อปี 2021 สนับสนุนให้ลงมือปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมทั่วโลกเพื่อช่วยสงวนรักษาภาษาพื้นเมือง

บาร์บารา กัสแซ็ง : “เราต้องต่อต้านการโลกาภิวัตน์ภาษาอันหลากหลาย”

บาร์บารา กัสแซ็ง นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสผู้ให้นิยามการแปลว่า
ความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดการกับความแตกต่าง
ได้อธิบายว่าแต่ละภาษาต่างก็โอบอุ้มวิสัยทัศน์การมองโลกเชิงเดี่ยวของตนเอาไว้

บาร์บารา กัสแซ็ง

นักปรัชญาผู้เชี่ยวชาญด้านกรีซศึกษา นักภาษาศาสตร์ อีกทั้งเป็นกรรมการในราชบัณฑิตยสถานฝรั่งเศส และเป็นสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งเครือข่ายนักปรัชญาสตรีระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยยูเนสโก บาร์บาราได้ตีพิมพ์หนังสือจำนวนมาก อาทิ สดุดีการแปล (Éloge de la traduction) ในปี 2016 และเป็นบรรณาธิการพจนานุกรมศัพท์ที่มิอาจแปลได้หมด (the Dictionary of Untranslatables) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาฝรั่งเศสในปี 2004

แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

บทสัมภาษณ์โดย **แอร์เว ชแนแวส**

ยูเนสโก

ขอเริ่มคำถามแรกที่นิยาม...การแปลคืออะไร?

การแปลหมายถึง การนำทางผ่าน หรือการจัดช่องทางจากภาษาหนึ่งให้ผ่านไปยังอีกภาษาหนึ่ง นิทรรศการที่ฉันจัดขึ้นที่พิพิธภัณฑ์อารยธรรมยุโรปและเมดิเตอร์เรเนียนในเมืองมาร์เซย ซึ่งใช้หัวข้อว่า “เมื่อเมืองบาเบลถือกำเนิดขึ้น การแปลก็ตามมา” (Après Babel, traduire) นั้นเปิดตัวด้วยการนำเสนอคำว่า ‘translate’ (แปล) ในหลากหลายแนวทาง คำว่า translate มาจากคำว่า traducere ในภาษาละติน และมิได้มาจากภาษากรีกโบราณ ซึ่งไม่มีคำใดที่มีความหมายเหมือน translate เลย หากแต่มีการใช้คำอื่นคือ ‘hermêneuein’ ซึ่งหมายความว่า ‘to interpret’ (ตีความ) ในภาษาอารบิก คำว่า ‘translate’ ก็ครอบคลุมความหมายของคำว่า ‘interpret’ ด้วย (เหมือนในภาษาไทย – ผู้แปล)

ส่วนในภาษาจีน ตำราโบราณกล่าวว่า การแปลคือการพลิกผืนผ้าไหมที่ปัก – ทั้งนี้เพราะด้านหลังของผืนผ้าปักย่อมไม่เหมือนด้านหน้า แต่กระนั้นมันก็คือผ้าผืนเดียวกันนั่นเอง นี่เป็นการอุปมาที่งดงามมาก การแปลคือการทำให้สิ่งหนึ่งกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่ง แต่ทั้ง 2 สิ่งก็ใกล้เคียงกันมาก ดั่งที่นักเขียนชาวอาร์เจนตินา ฮอร์เก ลุยส์ บอร์เจส กล่าวไว้ว่า ต้นฉบับต่างหากที่พยายามทำตนให้ละม้ายคล้ายคลึงกับสำนวนแปล

แต่ละภาษาล้วนมีจุดแข็งและความคงเส้นคงวาของตนเอง ซึ่งบางครั้งเราเรียกว่า ‘ความเป็นอัจฉริยะ’ เราต้องจินตนาการการแปลให้ตรงข้ามกับที่เพลโตบรรยายไว้ใน Cratylus ว่ากระบวนการในการแปลเป็นเพียงแค่การเปลี่ยนเสื้อผ้าเท่านั้น เพราะอันที่จริงการแปลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพด้วย ดังนั้นการแปลจึงเป็นการนำอะไรจากต่างชาติใส่เข้ามาในของของเรา และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสองทิศทาง

คนเราสามารถนึกคิดในหลาย ๆ ภาษาได้หรือไม่?

ตอนเรากำลังคิดในภาษาหนึ่ง เราจำเป็นต้องคิดเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ๆ ด้วย ในยุคกรีซโบราณ การแปลไม่ใช่ปัญหาเลย เพราะในสมัยนั้นมองว่ามีภาษาเพียงภาษาเดียว ดังนั้นคำว่า ‘logos’ จึงครอบคลุมความหมายของตรรกะ ความสามารถในการพูด และภาษา – นั่นคือภาษากรีก สำหรับชาวกรีกแล้ว logos เป็นภาษาสากลที่ใช้ในการนิยามมนุษยชาติ เพราะฉะนั้นใครที่ไม่พูดภาษากรีกก็คือ ‘barbarians’ (คนป่าเถื่อน) ซึ่งเป็นคำล้อเลียนที่เปล่งออกมาโดยไม่มีความหมาย นั่นคือ blah blah blah คำนี้ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้กับใครก็ตามที่พูดไม่รู้เรื่อง เพราะเขาไม่ได้พูดเหมือนฉัน และบางทีเขาอาจจะไม่ใช่คนเหมือนฉันด้วย

การที่จะคิดในภาษาของฉัน ฉันก็จำเป็นต้องคิดถึงภาษาอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ตอนที่ฉันเอ่ยคำว่า ‘bonjour’ (สวัสดีตอนเช้า) ในภาษาฝรั่งเศส ฉันไม่ใช้คำว่า ‘salaam’ หรือ ‘shalom’ 2 คำนี้ในภาษาอารบิกและภาษาฮีบรูเป็นการทักทาย ซึ่งอวยพรให้ผู้ฟังพบกับสันติสุข แต่ฉันทักทายในภาษาฝรั่งเศสเพื่ออวยพรให้วันนี้เป็นวันที่ดีของผู้ฟังเท่านั้นเอง และฉันก็ไม่ทักทายแบบชาวกรีกโบราณที่ใช้คำว่า ‘khaîre’ เพื่ออวยพรให้ผู้ฟังมีความสนุกสนานรื่นเริง และไม่ทักทายแบบชาวโรมันที่ใช้ภาษาละตินว่า ‘salve’ เพื่ออวยพรให้ผู้ฟังสุขภาพดี การทักทายในภาษาฝรั่งเศสของฉัน ฉันแค่ต้องการทักทายอรุณสวัสดิ์ในตอนเช้า ดังนั้นแต่ละภาษา จึงเป็นการถักทอวิสัยทัศน์ในการมองโลกอย่างมีอัตลักษณ์ของตนเอง

> “ **แต่ละภาษา ล้วนเป็นกระบวนการ เป็นพลังงาน และเป็นชิ้นงาน ที่ยังไม่เสร็จสิ้น**

ทว่าเราต้องอธิบายเพิ่มเติมทันทีด้วยว่า ตามนิยามแล้ว ทุกภาษาต่างก็มีลักษณะของการผสมผสาน นั่นคือไม่มีภาษาใดที่บริสุทธิ์ผุดผ่องทางด้านเชื้อชาติ คำพูดก็เป็นเฉกเช่นความนึกคิดที่จำต้องผ่านวิวัฒนาการ ทั้งการนำเข้า ส่งออก และกระบวนการย่อยจนตกผลึก แต่ละภาษาล้วนเป็นกระบวนการ เป็นพลังงาน และเป็นชิ้นงานที่ยังไม่เสร็จสิ้น ดังนั้นภาษาทั้งมวลจึงไม่เคยหยุดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ในปี 2004 คุณเป็นบรรณาธิการหนังสือ ‘the Dictionary of Untranslatables’ ถ้าพูดให้ตรงจุด คุณหมายถึงอะไรที่ใช้คำว่า ‘untranslatable’?

ความสนใจของฉันในคำศัพท์กลุ่มนี้เริ่มจากการทำงานแปลผลงานของบรรดานักคิดในยุคสมัยก่อนโสเครตีส เนื่องจากไวยากรณ์และความหมายของคำในภาษากรีกแตกต่างจากภาษาฝรั่งเศส ดังนั้น ตลอดเวลาจึงมีสำนวนการแปลที่เป็นไปได้ออกมาอย่างหลากหลาย หนังสือ the Dictionary of Untranslatables พิสูจน์ให้เห็นความจริงที่ว่า แม้แต่ในแวดวงปรัชญา เราก็พูดและคิดเป็นคำ ๆ ในหลายภาษา โดยไม่มีความเป็นสากลมาครอบคลุมภาษาเหล่านี้ ตัวอย่างเช่น ถ้าฉันใช้คำว่า ‘mind’ (ความคิด) ในภาษาอังกฤษ ฉันก็ไม่ได้หมายถึงคำว่า ‘Geist’ (จิต) ในภาษาเยอรมัน หรือคำว่า ‘esprit’ (จิตวิญญาณ) ในภาษาฝรั่งเศส ฉะนั้นการแปลผลงานของเฮเกลเรื่อง Phénoménologie de l’esprit จากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาอังกฤษ อาจจะได้ออกมา 2 สำนวนคือ Phenomenology of the Mind (ปรากฏการณ์ทางความคิด) หรือ Phenomenology of the Spirit (ปรากฏการณ์ทางจิตวิญญาณ) ผลลัพธ์งานแปลทั้งสองสำนวนย่อมจะแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

The Untranslatable จึงมิใช่คำที่มีความคลุมเครือ แต่ก็แน่นอนว่า หลาย ๆ คำในพจนานุกรมเล่มนี้มีความคลุมเครืออยู่บ้างในภาษาหนึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับภาษาอื่น เช่น คำว่า ‘pravda’ ในภาษารัสเซียมิได้หมายความถึง ‘truth’ (ความจริง) เพียงประการเดียว ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ คำนี้หมายรวม ‘justice’ (ความยุติธรรม) เข้าไว้ด้วย แต่คำที่มีความหมายตรงตัวว่าความจริง ในภาษารัสเซียก็มีอยู่คือ ‘istina’

[1] ซึ่งเป็นภารกิจของล่าม (intrepreter) – ผู้แปล

ด้วยเหตุนี้ ในภาษารัสเซียจึงมองคำว่า 'vérité' (ความจริง) ในภาษาฝรั่งเศส ว่ามีความคลุมเครือ แต่หากว่าคุณมองจากฝั่งภาษาฝรั่งเศส 'pravda' ก็ย่อมเป็นคำที่คลุมเครือ ไม่มีความชัดเจน นี่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมุมมองเสมอ กลุ่มคำพ้องรูปนับเป็นหนึ่งในความยากลำบากของการแปลเช่นกัน เนื่องเพราะมีความหมายให้ค้นหามากมาย

สิ่งที่ดึงดูดความสนใจของฉันคือ ความไม่สอดคล้องระหว่างภาษาต่าง ๆ ทั้งความแตกต่างในเรื่องไวยากรณ์ หลักภาษา และความหมาย ดังนั้น The Untranslatable จึงไม่ใช่คำศัพท์ที่เราแปลไม่ได้

เมื่อมี 'globlish' หรือภาษาอังกฤษแบบที่ใช้กันทั่วโลก บรรดาภาษาที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งรวมภาษาอังกฤษด้วย ก็กลายสถานะเป็นภาษาถิ่นโดยปริยาย

เพราะเราสามารถแปลได้ทุกอย่าง แต่เป็นคำที่เราหยุดแปลไม่ได้ การแปลคือความเคลื่อนไหว นักปรัชญาวิลเฮล์ม ฟอน ฮัมบอลด์ กล่าวไว้ว่า เขาไม่เคยเผชิญหน้ากับภาษาเดียวโดด ๆ แต่ต้องพบเจอภาษาที่หลากหลาย เหมือนไม่ได้เข้าไปในโบสถ์เล็ก ๆ แต่เป็นการเข้าไปในมหาวิหารมากกว่า

งานแปลหมายถึงการเลือก (แปล) ด้วยเช่นกัน เราเลือกแปลเนื้อหานี้แทนเนื้อหาอื่น ๆ และเลือกภาษาที่จะใช้แปลด้วย ดังนั้นการแปลจึงเป็นภาพสะท้อนของสัมพันธภาพในแวดวงของผู้มีอิทธิพลครอบงำใช่หรือไม่?

ภาษาเป็นตัวอย่างอันชัดเจนของประเด็นการเมืองมาโดยตลอด วิถีที่ชาวกรีกกำหนดนิยามคำว่า 'logos' ก็เป็นเรื่องการเมืองอย่างเด่นชัด จุดมุ่งหมายในการจัดทำ Dictionary of Untranslatables ก็เพื่อให้ใช้เป็นอาวุธสงครามต่อสู้ภัยอันตราย 2 ด้านที่กำลังคุกคามยุโรป ด้านแรกคือ 'ลัทธิชาตินิยม' ทางภาษา ซึ่งจัดสร้างลำดับชั้นให้กับภาษาต่าง ๆ โดยมีภาษากรีกและเยอรมันอยู่บนยอดในสถานะ 'ต้นตำรับ' ทางภาษา ด้านที่สองคือ 'globlish' หรือ 'global English' (ภาษาอังกฤษแบบที่ใช้กันทั่วโลก) ซึ่งถูกมองว่าเป็นภาษาสำหรับคนทุกคน ทว่าภาษาพูดมิได้ใช้เพื่อการสื่อสารเท่านั้น 'Globlish' จึงนับเป็นภาษาที่อ่อนด้อยมากที่สุดเป็นภาษาที่ปรากฏในเอกสารและรายงานของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนภาษาแห่งวัฒนธรรมทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งรวมภาษาอังกฤษด้วยที่ได้รับการสรรค์สร้างโดยนักเขียน และผลงานไม่ว่าจะเป็นงานเขียนหรือมุขปาฐะ ก็กลายสถานะเป็นภาษาถิ่นที่ใช้พูดกันในบ้าน

เราต้องต่อต้านการโลกาภิวัตน์เพื่อจัดลำดับภาษา ตอนที่ฉันทำงานที่ศูนย์การวิจัยแห่งชาติฝรั่งเศส (CNRS) ฉันไม่ยอมให้นักวิจัยภายใต้ความรับผิดชอบของฉันเขียนรายงานเป็นภาษาอังกฤษโดยตรง ฉันขอให้พวกเขาเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสก่อน จากนั้นจึงค่อยแปลเป็นภาษาอังกฤษที่สละสลวยต่อไป

Illustration: © Sylvie Serprix for *The UNESCO Courier*

แน่นอนว่าความหลากหลายทางภาษานับเป็นสินทรัพย์อย่างหนึ่ง แต่เราจะหาจุดร่วมจากความแตกต่างนี้ได้อย่างไร?

การจะทำเช่นนั้นได้ เราจำต้องใคร่ครวญเรื่องความแตกต่าง เราต้องหาวิธีทำความเข้าใจในสิ่งที่เราไม่เข้าใจให้ได้ นี่คือหนึ่งในเหตุผลที่ว่า ทำไมเราจึงก่อตั้งสมาคมที่ชื่อว่า Maison de la sagesse – Traduire (บ้านภูมิปัญญา – การแปล) หนึ่งในเป้าหมายสำคัญของสมาคมนี้คือ การจัดทำอภิธานศัพท์บัญญัติของทางการฝรั่งเศส เพื่อช่วยเหลือผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่มาถึงแผ่นดินฝรั่งเศส รวมทั้งผู้คนที่ทำหน้าที่ต้อนรับพวกเขา ที่จริงไม่มีอะไรที่จะง่ายไปกว่าการบอกชื่อ นามสกุล และวันเดือนปีเกิดอีกแล้ว ทว่า ขอยกตัวอย่างในกรณีของชายชาวมาลีที่มีนามสกุลเป็นพรานล่าสัตว์ หรือนักรบ ภรรยาของพวกเขาจะใช้นามสกุลของสามีไม่ได้ ซึ่งสร้างปัญหาตามมาเป็นพรวนให้กับการบริหารจัดการของทางการ และคุณจะแจ้งวันเดือนปีเกิดได้อย่างไรในเมื่อคุณมาจากประเทศที่ใช้ปฏิทินไม่เหมือนกัน? กลุ่มผู้มาใหม่จำต้องเผชิญกับประเด็นต่าง ๆ มากมายที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบราชการฝรั่งเศสมานานหลายศตวรรษ เราพยายามอธิบายเรื่องเหล่านี้ในอภิธานศัพท์ที่จัดทำขึ้น โดยการฉีดวัคซีนเรื่องวัฒนธรรมให้กันและกันทั้งสองฝ่าย ที่งานแปลเป็นเรื่องซึ่งสำคัญยิ่ง เนื่องเพราะเป็นการใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อรับมือกับความแตกต่าง ■

ดง กีโฆเต้: จากภาษาสเปนแท้ สู่จีนกลาง แล้วแปลกลับไปอีก

ซิน หงจ้วน

อาจารย์ประจำคณะภาษาต่างประเทศ
มหาวิทยาลัยหนิงโป
เป็นผู้เชี่ยวชาญการศึกษาผลงานแปล
และวรรณกรรมเปรียบเทียบ
เน้นด้านประวัติศาสตร์การแปล
ของโลกโดยเฉพาะ

แปลโดย นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี

หนังสือ Don Quixote ฉบับภาษาจีนกลางสำนวนแรกที่แปลโดย ลิน ซู นักวิชาการจีนผู้ศึกษาด้วยตัวเอง ปรากฏขึ้นเมื่อ 1 ศตวรรษที่แล้ว ปัจจุบันงานเขียนของเซร์วังเตสฉบับนี้ซึ่งตีความใหม่อย่างสร้างสรรค์ยิ่งสำหรับผู้อ่านชาวจีนได้รับการแปลกลับไปสู่ภาษาสเปน อันนี้เป็นตัวอย่างชิ้นงานที่สำคัญของการผสมผสานทางวรรณกรรม

ในห้วงเวลา 4 ศตวรรษที่ดำรงคงอยู่ วรรณกรรมเรื่อง Don Quixote ของนักเขียนนามมิเกล เด เซร์วังเตส นับเป็นผลงานวรรณกรรมซึ่งมีผู้อ่าน แปล และวิเคราะห์มากที่สุดในโลกชิ้นหนึ่ง รูปแบบเชิงทดลองและลีลายั่วล้อทางวรรณกรรมทำให้ผลงานชิ้นนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นรากฐานสำคัญของวรรณกรรมสมัยใหม่ โดยการชวนเชิญให้ผู้อ่านติดตามเรื่อง ดง กีโฆเต้ สุภาพบุรุษชาวสเปน ซึ่งความเพ้อฝันหลอกตนเองทำให้หลงทำตัวเป็นอัศวินพเนจร เขามีซานโฉ่ ปันซ่า คนรับใช้ผู้ซื่อสัตย์คอยติดสอยห้อยตามตระเวนผจญภัยไปในสเปนยุคศตวรรษที่ 17 และทิ้งเรื่องราวขบขัน รักใคร่ และเศร้าโศกไว้เป็นมรดก

วรรณกรรมขึ้นหิ้งของสเปนเล่มนี้ซึ่งเดิมทีฉบับแรกจัดพิมพ์เป็น 2 เล่มเมื่อปี 1605 และ 1615 ไม่เคยมีใครแปลเป็นภาษาจีนตราบจนอีก 3 ศตวรรษให้หลัง ในปี 1922 มีการจัดพิมพ์ฉบับแปลสำนวน ลิน ซู (1852-1924) นักเขียนและนักแปลชาวฝูเจี้ยน โดยใช้ชื่อว่า Moxia Zhuan (ความเป็นมาของอัศวินผู้ต้องมนต์) ทว่าข้อที่ทำให้ฉบับแปลนี้ โดดเด่นเป็นพิเศษก็คือตัวลินเอง พูดหรืออ่านภาษาสเปนไม่ได้ อันที่จริงเขาไม่รู้ภาษาตะวันตกใด ๆ เลย

ดง กีโฆเต้ ในรูปแบบลัทธิขงจื๊อ

เฉิน เจียหลิน ซึ่งเป็นผู้ช่วยลินแนะให้ลินรู้จักเรื่องราวการผจญภัยของอัศวินต่ำศักดิ์นักฝันรายนี้ หลังจากที่มีผู้แปลต้นฉบับสเปนเป็นภาษาอังกฤษแล้ว 3 สำนวน ผู้เชี่ยวชาญเรื่อง เซร์วังเตส ศึกษา คาดว่าลินน่าจะแปลจากเล่มที่เป็นสำนวนของปิแอร์ ม็อตเตอซ์ นักเขียนและนักแปลชาวอังกฤษ ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1885 อย่างไรก็ดี ลิน ได้สอดแทรกส่วนที่ตนแต่งเองไว้ทั่วเล่ม ใส่บทสนทนาและยังตัดทอนเนื้อหาหลายบทให้สั้นลง รวมถึงบทเกริ่นนำอันเลื่องลือของต้นฉบับเดิมจึงกลายเป็นงาน 'แปลแบบสร้างสรรค์' คือเติมแต่งจินตนาการใหม่สะท้อนรับกับอีกวัฒนธรรมหนึ่งได้ดีกว่า ไม่ใช่การแปลตรง ๆ ตามต้นฉบับ

นอกจากคิดฉากใหม่ ๆ และปรับสำนวนที่ภาษาสเปนนิยมใช้ให้เป็น เฉิงหยู คือสำนวนภาษาจีนโบราณแบบหนึ่ง ลินยังเปลี่ยนบุคลิกลักษณะตัวละครด้วย ในฉบับที่เขาแปลนั้น ดง กีโฆเต้ กลายเป็นบุรุษผู้ทรงภูมิความรู้ ไม่ใช่คนเพ้อเพี้ยน ส่วนซานโฉ่ ปันซ่าซึ่งเป็นคนรับใช้กลายเป็นลูกศิษย์ ส่วนดุลสิเนอาสาวงามของเขาก็กลายเป็น 'แม่นางหยก' และเจ้าโรสินันเต้ ม้าแก่ผอมโซได้เลื่อนชั้นเป็น 'ม้าวิ่งไว'

© Shanghai Library

ปกหนังสือฉบับภาษาจีนเล่มแรกที่แปลโดยลิน ซู (1922) ซึ่งตีความ Don Quixote ใหม่ เก็บรักษาอยู่ในห้องเก็บหนังสือโบราณที่ห้องสมุดเซี่ยงไฮ้

ทั้งยังตัดส่วนที่เอ่ยพาดพิงถึงพระเจ้าออกไปหมด ลินใช้สำนวนอันมีมนต์ขลังสร้างเรื่องนี้ใหม่ให้ "เพี้ยนน้อยลง โรแมนติกมากขึ้น" ตามข้อสรุปของอลิเซีย รีลิงเก้ นักจีนวิทยาและนักแปลซึ่งเป็นอาจารย์สอนวรรณกรรมจีนคลาสสิกที่มหาวิทยาลัยกรานาดา เพราะเขาเปลี่ยนบุคลิก ดง กีโฆเต้ ให้กลายเป็นพระเอกผู้โรแมนติกตามที่นักอ่านวรรณกรรมจีนคุ้นเคยมากกว่า

ทว่าฉบับแปลของลิน ไม่ได้ต่างจากต้นฉบับเดิมเฉพาะรูปแบบและถ้อยคำเท่านั้น หากแต่ลินยังผสมผสานความนิ่มนวลและไหวพริบเฉียบแหลมรวมทั้งค่านิยมแบบขงจื๊อและภาษิตท้องถิ่นเพิ่มเข้าไปในงานเขียนอันหลักแหลมของเซร์วังเตส ด้วยโดยแต่งแต้มให้ดง กีโฆเต้ มีลักษณะแตกต่างเฉพาะตัวแบบจีนมากขึ้นไปอีก เช่น อัศวินตัวเอกกลับละม้ายคล้ายนักปราชญ์ขงจื๊อที่ยึดมั่นค่านิยมดั้งเดิม อาทิ มีความกตัญญูแรงกล้าและเคารพอดีต อีกทั้งการเปลี่ยนให้บ่าวที่ตามรับใช้กลายเป็นศิษย์ก็ปรับแปลงความสัมพันธ์ฉันนายกับบ่าวให้กลายเป็นครูกับศิษย์ตามธรรมเนียมขงจื๊อซึ่งเคารพนับถือครูอาจารย์

Moxia Zhuan
เป็นงาน 'แปลแบบสร้างสรรค์'
ไม่ใช่การแปลตามต้นฉบับ

'อัศวินผู้ต้องมนต์' หวนคืนสู่ลามานชา

ในยุคของลินนั้น จีนถูกบังคับให้เปิดประเทศสู่โลกภายนอก บริบทเช่นนี้ทำให้ลินปรารถนาให้ผลงานแปลวรรณกรรมของตนช่วยทำหน้าที่เปิดหูเปิดตาชาวจีนทั่วไป แม้จะแต่งเติม ตัดทอน ดัดแปลง และกระทั่งนำเสนอผิดเพี้ยน สำนวนแปล *ความเป็นมาของอัศวินผู้ต้องมนต์* ซึ่งมีผู้วิพากษ์วิจารณ์และตั้งข้อสังเกตตีความโดยกว้างขวางก็เป็นที่ยกย่องในหมู่ปัญญาชนจีน ได้รับคำสรรเสริญจากนักเขียนชั้นนำอย่าง เหมาตุ้น และเฉิง เฉินตั่ว แล้วเฉียน จงซู นักเขียนและนักวิชาการวรรณกรรมชื่อดังแห่งศตวรรษที่ 20 ก็เคยกล่าวว่า การจงใจนำเสนอให้ผิดแผกไปนั้นมีองค์ประกอบเด่นชัดมากเสียจนไม่อาจลดชั้นสำนวนแปลของลินไปเสียหมดได้

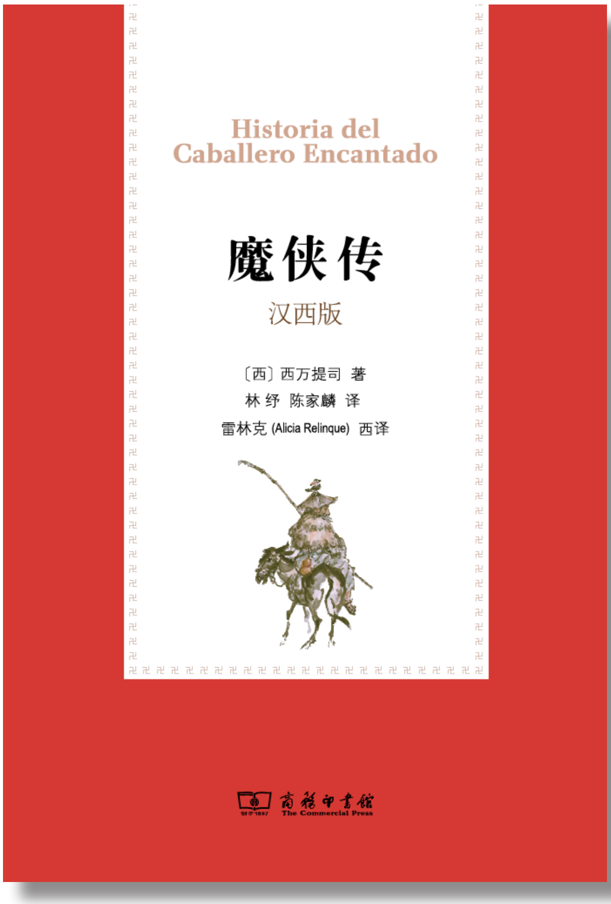

© the Commercial Press / illustration by Liu Bangyi

ปกหนังสือฉบับ 2 ภาษา (ภาษาสเปนกับภาษาจีน) เรื่อง History of the Enchanted Knight แปลกลับเป็นภาษาสเปน โดยอลิเซีย รีลิงเก้ นักจีนวิทยาและนักแปล

เมื่อมองจากแง่สำนวนโวหารแล้ว การที่ลินแปล Don Quixote ของเซร์วังเตสโดยตีความเองใหม่นั้นส่งผลให้เกิดการเปิดหูเปิดตาผู้อ่านจริง ๆ แต่ถึงจะได้รับคำชื่นชมยกย่อง สำนวนแปลเล่มนี้ก็โดนวิจารณ์กว้างขวางและถูกกล่าวหาว่าแปลผิดเพี้ยนและเว้นข้ามส่วนสำคัญ ๆ ในตัวต้นฉบับ ภายหลังเมื่อมีสำนวนแปลใหม่ ๆ ซึ่งยึดตามต้นฉบับมากกว่า ก็ดูเหมือนว่าแวดวงงานแปลวรรณกรรมของจีนจะลืมเลือนสำนวนแปลแบบแปลก ๆ ของลินไปเนิ่นนาน

เมื่ออินมา กอนซาเลซ ปุย ผู้อำนวยการสถาบันเซร์ วังเตส (Cervantes Institute) ในเซี่ยงไฮ้ได้ค้นพบสำนวนแปล Don Quixote ของลินในปี 2013 ก็เริ่มคิดจะกู้ชีพผลงานที่ถูกลืมนี้โดยการแปลกลับไปเป็นภาษาสเปนอีกที เธอขอให้รีลิงเก้ช่วยแปลเพราะต้องการทำความเข้าใจ โดยสังเขปว่าเมื่อ 1 ศตวรรษที่แล้ว ชาวจีนรับภาพลักษณ์ของดง กีโฆเต้เอาไว้อย่างไร ในที่สุดก่อนครบรอบ 405 ปีที่เซร์วังเตสถึงแก่กรรมก็ได้มีการจัดพิมพ์ Historia del Caballero Encantado ที่รีลิงเก้แปลเอาไว้ประกอบด้วยเชิงอรรถกว่า 650 รายการซึ่งบรรจุข้อมูลว่าด้วยเนื้อหาอันผิดแปลกไปที่อาจช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจประเทศจีนและวัฒนธรรมจีนได้ดีขึ้น

ผลงาน 2 ภาษาที่รีลิงเก้แปลจากต้นฉบับ History of the Enchanted Knight ได้รับการประกาศยกย่องเป็นความสำเร็จที่ทำให้ Don Quixote เดินทางยาวนานข้ามศตวรรษกลับคืนถิ่นเกิด ซึ่งนับเป็นภูมิทัศน์ทางวรรณกรรมแบบผสมผสานในประวัติศาสตร์วรรณกรรม ตัวรีลิงเก้เองเห็นว่างานแปลของเธอทำหน้าที่เป็น "ตัวอย่างที่ฉายชัดว่าวรรณกรรมเดินทางจากประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศอย่างไร" อันที่จริง Don Quixote สำนวนที่ลินแปลย่อมไม่ใช่ตัวอย่างการแปลแบบสร้างสรรค์เพียงชิ้นเดียวในประวัติศาสตร์งานแปล ตัวอย่างอื่นบางส่วนได้แก่ ผลงานของหาน-ซัน (Hans-shan) กวีจีนซึ่งนำเสนอผิดเพี้ยนแต่ก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป รวมทั้ง Tao Te Ching ผลงานร้อยแก้วต้นตำรับ ผลงานแปลแบบสร้างสรรค์ดังกล่าวไม่เคยถูกขัดขวางเมื่อเคลื่อนย้ายถ่ายเทสู่สภาพแวดล้อมใหม่ ยังความอุดมให้แก่ชีวิตด้านวัฒนธรรมและสติปัญญาให้แผ่ซ่านไปทั่วโลก ■

โครงการของยูเนสโกเพื่อเก็บรวบรวม **ผลงานต้นแบบ**

ระหว่างปี 1948-2005 โครงการนี้ของยูเนสโกมุ่งสนับสนุนการแปลงานวรรณกรรมชิ้นเอกของโลก โดยหลัก ๆ แปลจากภาษาซึ่งไม่ค่อยมีผู้รู้จักเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายมากกว่า แต่ก็รวมถึงในทางกลับกันด้วย ในปี 2005 แคตตาล็อกมีรายชื่อผลงานแปลต่าง ๆ 1,060 ชิ้น ตั้งแต่ Je suis un chat ของนัตซึเมะ โซเซกิ นักเขียนญี่ปุ่น (แปลจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาฝรั่งเศส) และ Aus dem Diwan ของซาดี กวีและนักเขียนร้อยแก้วชาวเปอร์เซีย (แปลจากภาษาเปอร์เซียเป็นภาษาเยอรมัน) Hamlet ของเชคสเปียร์ นักเขียนบทละครชาวอังกฤษ (แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอินโดนีเซีย)

อารมณ์ขัน: โจทย์ขนานแท้ของนักแปล

มารินา อิลารี

นักแปลชาวสเปนผู้เชี่ยวชาญการแปลอย่างสร้างสรรค์และการปรับวิดีโอเกมให้เข้ากับท้องถิ่นเป็นผู้บริหารสูงสุดของบริษัท Terra Translations และเป็นพิธีกรร่วมจัดรายการพอดแคสต์ชื่อ En Pantuflas ซึ่งเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการแปล

เพราะวัฒนธรรมคือสาระสำคัญ การแปลมุขตลกขบขันจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งจึงไม่ง่าย นักแปลต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างยิ่งเพื่อรักษาเจตนารมณ์ของมุขต้นฉบับเอาไว้

แปลโดย นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี

อะไรหนอทำให้คุณหัวเราะได้? เรื่องที่คุณรู้สึกว่าชวนขันอาจต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะ เช่น อายุ และอุปนิสัยส่วนตัว แต่วัฒนธรรมและภาษาก็เป็นปัจจัยหลักที่กำหนดได้เช่นกัน อารมณ์ขัน ประกอบเป็นเนื้อเดียวกันกับวัฒนธรรมที่สร้างมันขึ้นมา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งแปลได้ยากที่สุด

เนื่องจากมุขตลกมักเกี่ยวพันกับตัวภาษาเอง อย่างเช่น คำพ้องเสียงพ้องความ คำเฉพาะถิ่น การเล่นคำ และการอิงกับวัฒนธรรม โดยมากเมื่อแปลไปตรง ๆ ตามตัวอักษรมุขตลกจึงไม่ขำหรือไม่อาจเข้าใจได้ ดังนั้นเพื่อรักษาเจตนารมณ์ของมุขขำขันไว้ ผู้แปลต้องคิดหนักลำบากใจว่าควรรักษาความหมายเดิม (เช่น แปลตามความหมายคำต่อคำ) หรือควรดัดแปลงใหม่ให้เข้ากับอีกภาษาหนึ่งไปเลย แนวคิดที่ใช้กันคือนักแปลจะสร้างสรรค์บางส่วนใหม่แต่ยังรักษาเจตนาและอารมณ์ของต้นฉบับเอาไว้

เรื่องตลกมักจำเป็นจะต้องแปลอย่างสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตามเนื่องจากมุขตลกเล่นคำคือการใช้ไหวพริบเลือกเฟ้นคำที่ความหมายกำกวม ประกอบกับการเขียนและออกเสียงคำในต่างภาษาก็แตกต่างกัน ปัญหานี้จึงท้าทายสมองนักแปลเป็นอย่างยิ่ง เช่น ตัวอย่างนี้ซึ่งเป็นมุขตลกเล่นคำในภาษาอังกฤษ: Last night, I dreamed I was swimming in an ocean of orange soda, But it was just a Fanta sea. (เมื่อคืนฉันฝันว่าได้แหวกว่ายอยู่ในทะเลน้ำส้มโซดา แต่มันก็เป็นแค่ทะเลในความเพ้อฝัน-มุขนี้เล่นคำว่า Fanta sea ซึ่งออกเสียงเหมือน fantasy ที่แปลว่าจินตนาการเพ้อฝัน)

นักแปลอาจต้องแต่งมุขตลกขึ้นใหม่ทั้งหมดเพื่อจะแปลประโยคนี้ให้เป็นภาษาอื่น อาจพยายามรักษาบางส่วนในตัวบทต้นฉบับ เช่น เปลี่ยนเป็นมุขอีกแบบหนึ่งเกี่ยวกับเครื่องดื่ม เนื่องจากการแปลโดยเลือกใช้คำพ้องเสียงพ้องความหรือเล่นคำใหม่อาจเป็นวิธีเดียวที่ช่วยให้เข้าใจมุขตลกทำนองนี้ได้

Illustration: © Selçuk Demirel for *The UNESCO Courier*

> **อารมณ์ขันชำแหละได้เหมือนชำแหละกบ แต่ชำแหละแล้วกบก็ตาย**
>
> *อี.บี. ไวต์, นักเขียนอเมริกัน*

ตลกตรงไหน?

คุณเคยขอให้ใครอธิบายมุขตลกให้ฟังบ้างไหมว่าทำไมมันจึง (ต้อง) น่าขัน? อี.บี. ไวต์ นักเขียนชาวอเมริกันเคยเขียนไว้ว่า "อารมณ์ขันก็แยกแยะชำแหละได้เหมือนชำแหละกบ แต่พอชำแหละไปกบย่อมจะตาย แล้วก็ไม่มีใครชมชอบเครื่องในหรอกนอกจากคนที่สนใจแต่เรื่องวิทยาศาสตร์"

คำกล่าวนี้ฉายภาพชัดว่าถ้านักแปลเลือกที่จะอธิบายมุขตลกให้เป็นที่เข้าใจในภาษาอื่นแล้วอาจเกิดอะไรขึ้นแม้จะน่าสนใจในแง่ภาษาแต่สุดท้ายมุขนั้นก็ไม่ตลกแล้ว เนื้อหาบางประเภทจะใส่เชิงอรรถหรือคำอธิบายก็ไม่ได้ด้วยซ้ำ อย่างเช่น คำอธิบายภาพยนตร์หรือเสียงพากย์

วิดีโอเกมปัญหาอีกอย่างที่ท้าทายนักแปลคือเวลาเจอมุขตลกที่ไม่เอาไหนควรจะทำอย่างไรดี? ควรแปลอย่างสร้างสรรค์ให้เป็นมุขพยายามตลกไม่เข้าท่าหรือว่าจะแต่งเติมให้น่าขำกว่าเดิม? นักแปลพบเจอเรื่องลำบากใจเช่นนี้กันมาก คำตอบคือมักต้องดูจากเจตนารมณ์ของตัวผู้เขียน

→

เขาอาจมีเหตุผลที่ตั้งใจใส่เรื่องตลกฝืด ๆ ไว้ซึ่งทำให้นักแปลจำเป็นจะต้องถ่ายทอดไปตามเจตนารมณ์นั้น ในทางตรงข้าม ถ้าหากนักเขียนตั้งใจจะเขียนให้ผู้อ่านผู้ฟังขบขัน นักแปลก็ต้องพยายามแปลให้ได้ผลตามความตั้งใจนั้น

ตอกมุขเด็ดให้อยู่หมัด

เวลาปรับแปลงเนื้อหาซึ่งจำต้องเกี่ยวข้องกับตัวภาษาเอง นักแปลจะต้องพยายามเก็บบางส่วนในมุขตลกต้นฉบับเอาไว้ ข้อนี้นับว่าสำคัญเป็นพิเศษถ้าหากมุขนั้นโยงกับภาพหรือเสียงด้วย เช่น กรณีเนื้อหาที่เผยแพร่ทางสื่อมัลติมีเดีย

ขออธิบายข้อคิดนี้ด้วยฉากหนึ่งในภาพยนตร์อเมริกันเรื่อง Top Secret! หนังแอ็คชั่นตลกเบาสมองที่ฉายเมื่อปี 1984 ในฉากนั้นมีคนพูดภาษาเยอรมันเข้ามาทักทายพระเอกนางเอก พระเอกกล่าวขอโทษแล้วบอกไปว่าเขาพูดภาษานั้นไม่ได้แต่นางเอกตอบว่า “ไม่เป็นไรค่ะ ฉันพอจะรู้จักเยอรมันเล็ก ๆ (น้อย ๆ) ... เขานั่งอยู่ตรงโน้นไง” เธอชี้ข้ามฟากร้านอาหารซึ่งมีลูกค้าแน่นมองไปก็เห็นผู้ชายตัวเล็ก ๆ เตี้ย ๆ แต่งกายอย่างคนเยอรมันแท้ลุกขึ้นยืนโบกมือทักตอบ ฉันดูหนังเรื่องนี้หลายรอบตอนอยู่กับครอบครัวพ่อแม่แล้วก็หัวเราะขำฉากนี้ได้ทุกรอบ คำว่า ‘a little German’ ในภาษาอังกฤษแปลได้มากกว่าหนึ่งความหมาย อาจหมายถึงพอรู้ภาษาเยอรมันบ้างเล็กน้อย หรือว่ารู้จักคนเยอรมันตัวเตี้ยเล็กก็ได้เช่นกัน

ทว่ามุขตลกอย่างนี้จะถ่ายทอดให้เป็นภาษาอื่นได้อย่างไรในเมื่อคำพูดกับภาพต้องจับคู่ไปด้วยกัน ปัญหาท้าสมองในเรื่องจับคู่ตัวบทหรือบริบทกับภาพหรือเสียงก็คือต้องปรับแปลง ซึ่งนักแปลที่แก้โจทย์ตกย่อมจะต้องหัวไวรู้จักคิดสร้างสรรค์ได้เก่ง

อย่าทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านมึน

เวลาแปลเรื่องตลก กลุ่มเป้าหมายที่รับสารก็สำคัญไม่แพ้ผู้ส่งสารและตัวสาร กรณีแปลเป็นภาษาซึ่งมีหลากหลายรูปแบบหรือมีภาษาถิ่น การรู้แน่ว่าแปลให้กลุ่มเป้าหมายแบบไหนอ่านหรือฟังย่อมทำให้นักแปลตัดสินใจได้ว่าจะใช้ศัพท์เฉพาะคำไหนได้หรือไม่ได้

ถ้าแปลเพื่อให้อ่านหรือฟังในวงกว้าง นักแปลจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงไม่ใช้บางคำที่ติดปากหรือนิยมใช้กันเฉพาะถิ่น ข้อนี้เพิ่มปัญหาขึ้นอีกชั้นในการปรับแปลงเพราะคำเฉพาะถิ่นช่วยเติมรสชาติให้ภาษาและเชื่อมโยงกับผู้ฟังเฉพาะกลุ่มได้ดี อายุของกลุ่มเป้าหมายก็เป็นอีกเรื่องที่ต้องคำนึงถึงเนื่องจากการแปลให้เด็กฟังต่างกันมากกับแปลให้ผู้ใหญ่ฟัง เช่น จะใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมหรือศัพท์สูงซับซ้อนไม่ได้

การแปลมุขตลกออกมาให้กลุ่มเป้าหมายเฉพาะขำได้นั้นต้องใช้ไหวพริบคิดสร้างสรรค์ โดยทั่วไปอารมณ์ขันมักเกี่ยวพันกับตัวภาษาเองนั่นคือเกี่ยวพันกับวิธีเขียนหรือออกเสียงคำและวิธีผสมคำรวมกัน นอกจากนั้นแต่ละวัฒนธรรมก็ยังมีอารมณ์ขันเฉพาะตัวซึ่งผูกโยงอยู่กับประวัติศาสตร์ขนบธรรมเนียม ค่านิยม และความเชื่อบ่อยครั้งข้อนี้มักทำให้มีเฉพาะคนในวัฒนธรรมหนึ่งเท่านั้นที่เข้าใจเรื่องตลกบางเรื่องหรือรู้สึกขำได้ การค้นหาถ้อยคำที่เหมาะตรงเพื่อแปลเก็บอารมณ์ขันให้ครบได้จึงเป็นศิลปะรูปแบบหนึ่งซึ่งท้าทายนักแปลอย่างยิ่งจริง ๆ ■

> เรื่องตลกมักต้องแปลอย่างสร้างสรรค์

Illustration: © Selçuk Demirel for *The UNESCO Courier*

“ที่องค์การสหประชาชาติ ภาษาไม่ควรเป็นอุปสรรค”

สำหรับลามา อาซับ ผู้ทำหน้าที่ล่ามภาษาฝรั่งเศสและอารบิกประจำสำนักงานใหญ่ องค์การสหประชาชาติ ที่กรุงนิวยอร์ก มาตั้งแต่ปี 2016 คุณสมบัติที่สำคัญยิ่งต่อภารกิจอันท้าทายนี้ก็คือความเป็นกลางและความสามารถในการปรับตัว

บทสัมภาษณ์โดย แลติเตีย กาซี

ยูเนสโก

คุณสมบัติหลัก ๆ ที่จำเป็นต่ออาชีพการเป็นล่ามมีอะไรบ้าง?

นอกเหนือจากคุณสมบัติที่จำเป็นต้องมีอย่างเห็นได้ชัด เช่น ความเชี่ยวชาญภาษาต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการทำงาน จังหวะเวลาในการแปลและความรู้ทั่วไปแล้ว หัวใจสำคัญคือ ล่ามต้องเข้าใจประเด็นปัญหาทั้งหมดในสถานการณ์นั้น ๆ ล่ามจำต้องตระหนักรู้อยู่ตลอดเวลาถึงเรื่องราวที่กำลังได้รับการถกเถียงอภิปราย

ที่สำคัญอีกเช่นกัน คือการวางตัวเป็นกลาง ก่อนจะเริ่มงาน เราต้องปล่อยวางความคิดเห็นและความรู้สึกส่วนตัวของเราไว้ข้างนอก ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายในหัวข้อใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อสร้างหลักประกันว่าผู้เข้าร่วมการถกเถียงทุกคนจะได้รับการดูแลโดยเท่าเทียมกัน การที่ต้องวางตัวเป็นกลางควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของเรา และสร้างความมั่นใจในเรื่องความเท่าเทียม ขณะเดียวกันก็ต้องเคารพความคิดเห็นอันหลากหลายของผู้เข้าร่วมอภิปรายทุกคนนั้น เป็นภารกิจที่ท้าทายตลอดเวลา

ความยุ่งยากในแต่ละวันที่คุณต้องเผชิญคืออะไร?

การเป็นล่ามหมายถึงการเรียนรู้วิธีการปรับตัว ต้องทำให้เป็นธรรมชาติให้ได้ในอาชีพนี้ คุณต้องสามารถถ่ายทอดสาระจากประเด็นหนึ่งไปยังอีกประเด็น จากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งให้ได้โดยต้องไม่เสียศูนย์ หากผู้พูดกำลังพูดอย่างรวดเร็วมาก เป็นต้น

ล่ามเป็นอาชีพที่สอนให้เราอ่อนน้อมถ่อมตน เนื่องเพราะเราไม่มีทางที่จะรอบรู้ได้เท่ากับพวกผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ดังนั้น การจะปฏิบัติภารกิจให้ได้ดี เราจึงต้องเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา นี่เป็นสิ่งสำคัญเมื่อต้องรับมือกับเนื้อหาที่หลากหลาย อาทิ การลดกำลังอาวุธ สิทธิมนุษยชน และงบประมาณ เมื่อไม่นานมานี้เอง พวกเราก็ต้องเรียนรู้วิธีการทำงานทางไกล เหมือนกับอาชีพส่วนใหญ่ทั่วโลก ซึ่งในทางเทคนิคแล้ว นับว่าเป็นการต้องปรับตัวขนานใหญ่เลยทีเดียว

การทำหน้าที่ล่ามที่องค์การสหประชาชาติมีอะไรพิเศษหรือไม่?

ความพิเศษขององค์การสหประชาชาติ หรือยูเอ็น อยู่ที่ความห่วงใยอย่างถาวรในเรื่องพหุภาษา พวกเรามุ่งมั่นสร้างหลักประกันให้ผู้เข้าร่วมอภิปรายแต่ละคนสามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่กำลังได้รับการถกเถียงกันอยู่ ขณะเดียวกันคนอื่น ๆ ในที่ประชุมก็ต้องเข้าใจพวกเขาด้วยเช่นกัน ประเด็นนี้สำคัญยิ่งเพราะเป็นเงื่อนไขในการรับรองว่า ผู้มีส่วนร่วมทุกคนได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมระหว่างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ภาษาต้องมิใช่อุปสรรค หากแต่เป็นเครื่องมือเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดี

นอกจากนี้ การบัญญัติศัพท์ก็มีความสำคัญในองค์การสหประชาชาติ เนื่องเพราะเป็นหลักประกันว่า เวลาที่พวกเราพูดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราทุกคนจะใช้คำคำเดียวกัน เพื่อส่งผ่านค่านิยมทั้งปวงของยูเอ็นไปถึงทุก ๆ คน ตัวอย่างเช่น เมื่อไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา มโนทัศน์ของคำว่า *การพัฒนาอย่างยั่งยืน* (sustainable development) แทบจะไม่มีการใช้ในภาษาอารบิก แต่ในปัจจุบัน มันได้กลายเป็นคำที่ใช้กันทั่วไป ต้องขอบคุณบรรดาผู้ร่วมงานของเราที่ฝ่ายบริการทางภาษาของยูเอ็น (นักแปล นักบัญญัติศัพท์ นักพิสูจน์อักษร และบรรณาธิการ) ที่ช่วยสนับสนุนให้ล่ามอย่างพวกเราสามารถเตรียมตัวได้อย่างเหมาะสมก่อนที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในบู๊ท ล่ามเป็นข้อต่อเดียวในห่วงโซ่อันแสนยาวซึ่งเกื้อหนุนการจัดการประชุมในแต่ละครั้ง

แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

คูริเย : นิตยสารพหุภาษา นับตั้งแต่ปี 1948

ยูเนสโก คูริเย หนึ่งในบรรดาหนังสือพิมพ์นานาชาติฉบับแรก ๆ ที่ได้รับการตีพิมพ์ นับเป็นสิ่งตีพิมพ์พหุภาษามาตั้งแต่เริ่มเปิดตัวในปี 1948 นั่นคือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน ความปรารถนาที่จะแปลบทความต่าง ๆ ให้ออกมาในภาษาที่หลากหลายมากที่สุด สะท้อนความมุ่งมั่นของกลุ่มผู้ก่อตั้งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ที่จะส่งเสริมเผยแพร่อุดมการณ์ด้านมนุษยธรรมขององค์การยูเนสโกให้กว้างไกล ต้องขอบคุณเวอร์ชั่นอันหลากหลายภาษาที่ทำให้*คูริเย* สามารถเข้าถึงผู้อ่านในระดับสากลเป็นจำนวนมากในหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งครอบคลุมบรรดาประเทศที่สื่อถูกรัฐปิดปากด้วย

จำนวนภาษาที่แปล*คูริเย* ในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่คงที่ ในปี 1957 มีการตีพิมพ์ในภาษารัสเซีย ตามมาด้วยภาษาอารบิก เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น ในปี 1967 มีการเปิดตัวเวอร์ชั่นภาษาฮินดี และทมิฬ ในช่วงปี 1968-1973 *คูริเย* ก็ปรากฏตัวในภาษาดัตช์ ฮีบรู เปอร์เซีย โปรตุเกส และตุรกี ในปี 1988 *คูริเย* ตีพิมพ์ออกมาถึง 35 ภาษา ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงเป็นประวัติการณ์

ปัจจุบัน *คูริเย* ตีพิมพ์ใน 9 ภาษา ได้แก่ 6 ภาษาทางการของยูเอ็น (อารบิก อังกฤษ จีน ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน) รวมทั้งภาษากาตาลัน เกาหลี และเอสเปรันโต

©UNESCO

หน้าปก ยูเนสโก คูริเย ฉบับภาษาทมิฬ ปี 1969 เรื่อง “ศิลปะกับมนุษย์”

เบื้องหลัง: การจัดทำคำบรรยาย

รศนาค ตัควี

ผู้สื่อข่าวประจำกรุงวอชิงตัน ดีซี เขียน

แปลโดย พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

เมื่อบรรดาแพลตฟอร์มดิจิทัลได้พากันปฏิวัติการจัดจำหน่ายภาพยนตร์และละครซีรีส์ที่พูดภาษาต่างประเทศ ทว่าพวกนักแปลที่ตกอยู่ในบริบทภายใต้ความกดดันเรื่องเส้นตายกำหนดส่งงาน และการเพิ่มค่าแรงก็แทบจะไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ จากความกระตือรือร้นต้องการเสพคอนเทนต์นานาชาติของสาธารณชนเลย

บอง จุนโฮ ผู้กำกับชาวเกาหลีใต้ ได้กล่าวไว้ในงานมอบรางวัลลูกโลกทองคำ ประจำปี 2020 ว่า... "ทันทีที่คุณก้าวข้ามอุปสรรคการอ่านคำบรรยายขนาดหนึ่งนิ้วได้สำเร็จ คุณก็จะได้สัมผัสกับภาพยนตร์อันน่าทึ่งเพิ่มขึ้นอีกมากมาย" ภาพยนตร์เรื่องชนชั้นปรสิต (Parasite) ของเขากลายมาเป็นภาพยนตร์ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษ เรื่องแรกที่ได้รับรางวัลออสการ์ประเภทภาพยนตร์ยอดเยี่ยม ส่งผลให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความสำคัญของการจัดทำคำบรรยายที่ช่วยเปิดโลกกว้างของภาพยนตร์ให้แก่ผู้ชมทั่วทั้งโลก

ความสำเร็จในระดับสากลของหนังเรื่องนี้ชี้ให้เห็นความเชื่อที่แพร่หลายอย่างผิดๆ ว่า ผู้คนที่พูดภาษาอังกฤษไม่ชื่นชอบที่จะต้องอ่านคำบรรยายขณะที่ดูคอนเทนต์บนจอ ในความเป็นจริง หนังเรื่องนี้ทำรายได้ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาได้มากกว่า 50 ล้านดอลลาร์ และในปัจจุบันมีการสตรีมมิ่ง *Parasite* ให้แก่สมาชิกทั่วโลกด้วย

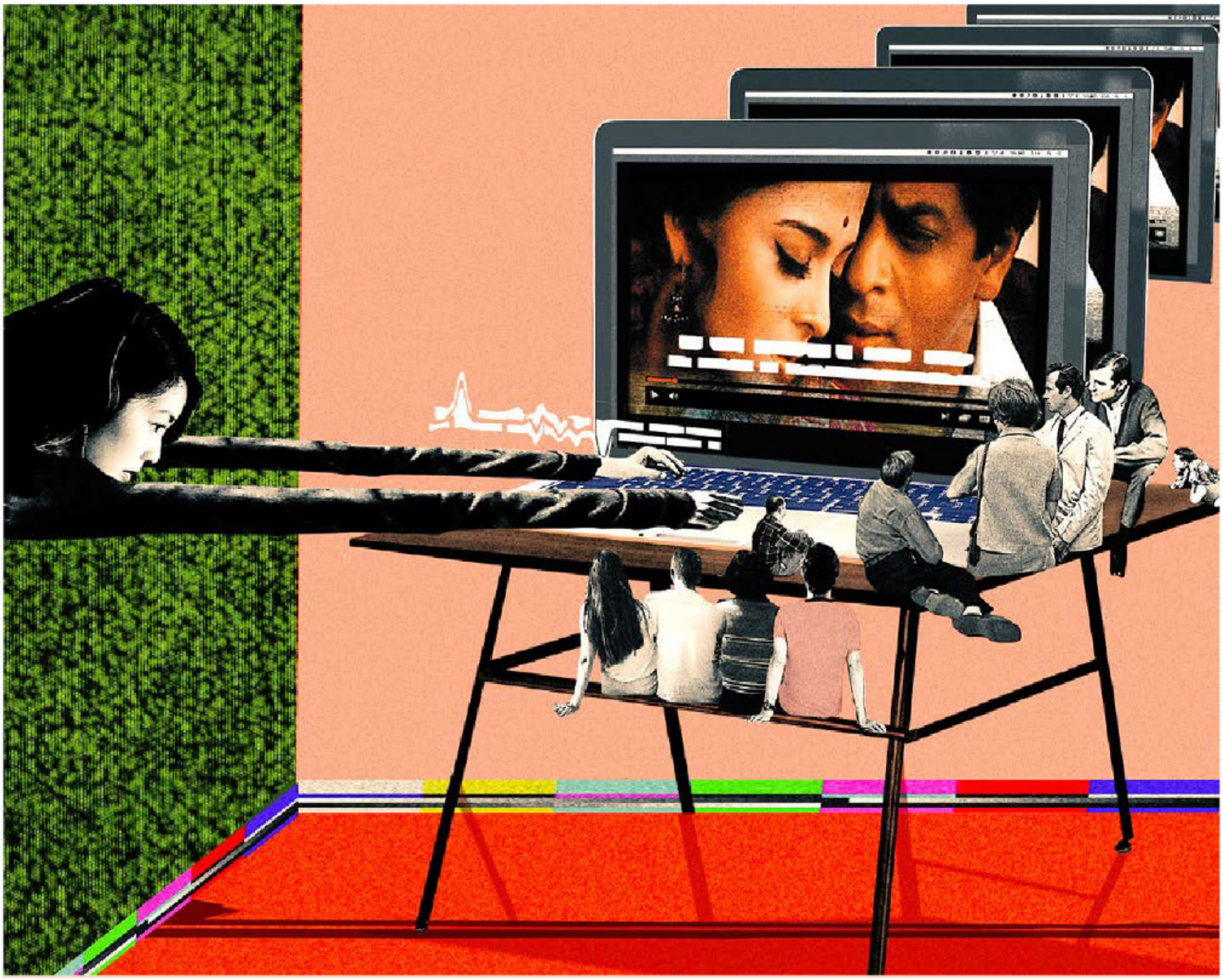

Illustration: © Nadia Diz Grana for *The UNESCO Courier*

ผลตอบรับในแบบถล่มทลายต่อหนังที่มีคำบรรยาย เช่น Parasite และซีรีส์ Squid Game ของเกาหลีใต้ ได้ทำให้เราเห็นถึงสถานการณ์อันเปราะบางของผู้จัดทำคำบรรยายเช่นกัน สภาพการทำงานที่ย่ำแย่ของพวกเขาคือสาเหตุของความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องคุณภาพคำบรรยายของหนังและรายการต่างๆ บนสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มหรือไม่? คำถามนี้กระตุ้นให้เกิดวิวาทะในหมู่สาธารณชน

ความนิยมชมชอบเกิดขึ้นอย่างไม่คาดฝัน

ภายในเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา สตรีมมิ่งแพลตฟอร์มที่อิงสมาชิกได้ปฏิวัติการนำเสนอหนังและรายการทีวีภาษาต่างประเทศข้ามพรมแดน ส่งผลให้คอนเทนต์ท้องถิ่นที่ผสานกลิ่นอายความเป็นสากลได้รับความชื่นชอบจากผู้ชมที่พูดภาษาอังกฤษอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

เบลา บาฮาเรีย หัวหน้าฝ่ายทีวีเน็ตฟลิกซ์ทั่วโลก ระบุในงานทัวร์สื่อมวลชนฤดูร้อนของสมาคมนักวิจารณ์รายการทีวี ปี 2021 ว่า ราว 36% ของสมาชิกเน็ตฟลิกซ์อยู่ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และนับตั้งแต่ปี 2019 สมาชิกกลุ่มนี้ก็รับชมคอนเทนต์ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเพิ่มสูงถึง 71%

ส่วนเกร็ก ปีเตอร์ส หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการและหัวหน้าฝ่ายการผลิตของเน็ตฟลิกซ์ เปิดเผยว่าบริษัทยักษ์ใหญ่สัญชาติอเมริกันนี้ ซึ่งสตรีมคอนเทนต์ไปยังมากกว่า 190 ประเทศในปี 2021 และได้จัดทำคำบรรยายผ่านสายตาผู้ชมถึง 7 ล้านนาที มีแผนจะส่งเสริมการแปลและจัดทำคำบรรยายให้มีความน่าสนใจเพิ่มขึ้นเพื่อสมาชิก บรรดาผู้ให้บริการด้านภาษา (Language Service Providers: LSP) มองว่าเน็ตฟลิกซ์คือแพลตฟอร์ม "บุกเบิก" ในการจัดวางมาตรฐานสำหรับการจัดทำคำบรรยายและพากย์เสียง

วงจรอุบาทว์

อย่างไรก็ดี ผู้จัดทำคำบรรยายกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จริงๆ จากความนิยมชมชอบคอนเทนต์ต่างภาษาที่เพิ่มขึ้น ปาโบล โรเมโร-เฟรสโก ศาสตราจารย์กิตติคุณด้านการแปลและการผลิตภาพยนตร์ที่มหาวิทยาลัยโรแฮมตันในกรุงลอนดอน กล่าวว่า "เราใช้รูปแบบโมเดล 'การจัดทำคำบรรยายตามมาทีหลัง' หมายความว่าเงินสำหรับค่าแปล ค่าจัดทำ ค่าพากย์เสียง จะเข้าถึงได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการผลิตหนังจบลงแล้ว เมื่องบการทำหนังหรือรายการทีวีส่วนใหญ่ใช้ไปเกือบหมดแล้ว"

โรเมโร-เฟรสโกอธิบายต่อว่า ขณะที่รายได้ 50% หรือมากกว่านั้นของหนังส่วนใหญ่มาจากหนังต่างประเทศเวอร์ชั่นที่แปลแล้ว แต่งบประมาณที่ใช้เพื่อการนี้แค่ 0.01-0.1% เท่านั้นเอง "การแก้ไขสีสันของหนังซึ่งจะพูดกับผู้ชมหลายล้านคนมันสำคัญมากกว่าการแปลหนังหรืออย่างไร? นี่คือความเหลื่อมล้ำที่น่าตระหนกตกใจ"

โดยทั่วไป ผู้ทำคำบรรยายจะได้รับค่าจ้างเป็นรายนาทีของคอนเทนต์ ไม่ได้รับค่าจ้างเหมาเป็นเรื่องแต่อย่างใด ผู้จัดแปลส่วนหนึ่งซึ่งไม่ขอเปิดเผยตัวเล่าว่า อัตราค่าแปลรายนาทีนี้ค่อย ๆ ลดลงอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่า 30 ปีที่ผ่านมา อีกปัญหาหนึ่งก็คือ ไม่มีกระบวนการที่ได้มาตรฐานในเรื่องการมอบหมายงาน การทำสัญญา การจ่ายค่าแรง ทั้งนี้อัตราค่าแรงและวิธีการทำสัญญากับบรรดาผู้ให้บริการจัดทำคำบรรยายก็แตกต่างกันอย่างมากมายในแต่ละประเทศและภูมิภาค

> "นับตั้งแต่ปี 2019 สมาชิกเน็ตฟลิกซ์ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดารับชมคอนเทนต์ที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเพิ่มสูงถึง 71%"

สตาฟรูลา โซโกลี รองประธานสมาคมยุโรปว่าด้วยการศึกษาการแปลบนจอ กล่าวว่า "สตรีมมิ่งแพลตฟอร์มและผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์ยินดีจ่ายค่าจัดทำคำบรรยายที่มีคุณภาพให้สมน้ำสมเนื้อ" อย่างไรก็ตามเงินจำนวนนี้จำเป็นต้องไปถึงมือผู้แปลด้วย ซึ่งไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป บางครั้งสตรีมมิ่งแพลตฟอร์มหยิบยื่นโครงการจัดทำคำบรรยายให้แก่บริษัทจัดให้บริการภาษา (LSP) แล้ว LSP ก็ส่งงานต่อให้ผู้รับแปลรายย่อยๆ ต่อไป ดังนั้น ถึงแม้ว่าอัตราค่าแปลเริ่มแรกจะสูง แต่หากมีคนกลางมารับช่วงงานหลายราย ค่าจ้างที่ตกถึงมือผู้แปลจริง ๆ ก็จะเหลือน้อย

นักแปลคำบรรยายภาษาฝรั่งเศสผู้คร่ำหวอดเผยว่า "ถ้าหากคุณรับงานแปลจากรายย่อย ๆ เท่านั้น หรือจากลูกค้าที่จ่ายแบบกดราคา รายได้ของคุณก็จะชักหน้าไม่ถึงหลัง จนทำให้คุณต้องทำงานแปลอยู่ตลอดเวลา และเมื่อคุณทำงานตลอดเวลา คุณก็ย่อมไม่มีเวลาออกไปเจอะเจอลูกค้า (ที่จ่ายดีกว่า) มันจะกลายเป็นวงจรอุบาทว์"

ความกดดันที่เพิ่มมากขึ้นเรื่องกำหนดเส้นตายส่งงานและค่าจ้าง ส่งผลให้นักแปลที่ยึดอาชีพจัดทำคำบรรยายมานานตัดสินใจหันหลังให้อุตสาหกรรมหนัง "ไม่กี่ปีที่ผ่านมา สตรีมเมอร์คาดหวังจากนักภาษาศาสตร์มากกว่าเก่าเยอะ พวกเขาคาดหวังคุณภาพที่สูงขึ้น แต่กลับให้เวลาพวกเราทำงานน้อยลง พวกเขาจ่ายค่าแรงเราน้อยกว่าเดิม หรือไม่ก็เท่าเดิม ทั้ง ๆ ที่ค่าครองชีพในโลกขึ้นไปถึงไหน ๆ แล้ว" หัวหน้าฝ่ายบริษัท LSP ที่ไม่ขอเปิดเผยชื่อคนหนึ่งให้ข้อมูล

กำหนดเส้นตายให้เหมาะสม

หลายต่อหลายคนในอุตสาหกรรมจัดทำคำบรรยายระบุว่า ควรบูรณาการงานจัดทำคำบรรยายไว้ในงบประมาณตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสร้างหนัง เพื่อกำหนดอัตราค่าจ้างให้เหมาะสม อีกทั้งควรเลือกใช้บริการ LSP ที่เหมาะควรเช่นกัน บริษัทจัดให้บริการทางภาษาที่ได้รับการคัดเลือกก็จะมีทั้งเงินตราและเวลาไปเลือกเฟ้นผู้แปลคำบรรยายที่เหมาะกับงานชิ้นนั้นๆ และนี่คือเหตุผลที่หนัง Parasite ของบอน จุน-โฮ ถึงประสบผลสำเร็จแบบถล่มทลาย เขาเลือกทำงานกับดาร์ซี ปาเกต์ นักแปลคำบรรยายที่มีประสบการณ์เฉพาะตัว ผู้สร้างหลักประกันในความถูกต้องของบริบทและความละเมียดละไมในภาษาที่เขาเลือกใช้

อีกไม่นาน สตรีมมิ่งแพลตฟอร์มอาจจะหาทางออกด้วยการร่วมมือกับผู้รับงานแปล เพื่อสร้างหลักประกันเรื่องความคงเส้นคงวาด้านการจ่ายค่าจัดทำคำบรรยาย รวมทั้งกำหนดเส้นตายเวลาส่งงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้นด้วย กระบวนการนี้ได้เริ่มขึ้นแล้วที่ฝรั่งเศส โดยที่หนังบางเรื่องก็จ่ายค่าแปลคำบรรยายแบบเหมาทั้งเรื่อง แทนการจ่ายเป็นรายนาทีเหมือนเดิม นอกจากนี้ สตรีมมิ่งแพลตฟอร์มยังสื่อสารแบบใช้ไม้แข็งกับบริษัทคนกลาง เพื่อให้จ่ายอัตราค่าแรงที่สูงขึ้นแก่ผู้แปล

ซาบีน เดอ อันเดรีย นักแปลประจำกรุงปารีส ผู้แปลคำบรรยายมานานกว่า 20 ปี กล่าวว่า "บรรดาผู้ผลิตภาพยนตร์ฝรั่งเศสรู้ว่าพวกเขาต้องส่งออกหนังไปยังประเทศต่าง ๆ ที่พูดภาษาอื่น ดังนั้น พวกเขาส่วนใหญ่จะคำนึงถึงการแปลคำบรรยายตั้งแต่ต้นแล้ว ถ้าหากจะมองมิติด้านบวกสักอย่างหนึ่งของโลกาภิวัตน์ มันทำให้มองเห็นความสำคัญของการแปลคำบรรยายและการพากย์เสียงได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นงานที่จำเป็นต้องทำให้ประณีตถูกต้องและเหมาะสม"

> "งบประมาณของหนังแต่ละเรื่อง มักจะเจียดเป็นค่าแปลคำบรรยายเพียง 0.01-0.1% เท่านั้น

นักแปล ใกล้จะสูญพันธุ์หรือไม่?

จอส มูร์เคนส์

รองศาสตราจารย์
ในคณะภาษาประยุกต์
และการศึกษาข้ามวัฒนธรรม
รวมทั้งประจำที่ศูนย์ ADAPT
ของมหาวิทยาลัยดับลินซิตี้
ไอร์แลนด์

แปลโดย นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี

นับจากครั้งแรกที่ทดลองใช้เครื่องแปลเผยแพร่ทั่วไปในทศวรรษ 1950 ก็มีการคาดเดากันมาตลอดว่าสมองกลจะเก่งกว่ามนุษย์ ทว่าทุกวันนี้กลับมีคนทำงานอยู่ในวงการแปลมากยิ่งกว่าแต่ก่อน ระบบบริการแปลออนไลน์ซึ่งเริ่มมีประสิทธิภาพมากและคนส่วนใหญ่เข้าถึงง่ายไม่ได้ทำลายอาชีพนี้ แต่ปรับให้มันแปรเปลี่ยนไป

มีการทดลองใช้สมองกลแปลเผยแพร่เป็นครั้งแรกในปี 1954 ซึ่งนักวิจัยจากบริษัท IBM และมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เป็นตัวตั้งตัวตีวางเป้าไว้ว่าจะใช้เครื่องแปลอัตโนมัติแปลภาษารัสเซียให้เป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพสูงภายในไม่กี่ปี นับจากความพยายามครั้งแรกนั้นก็มีผู้กล่าวเรื่อยมาว่าอีกไม่นานเครื่องแปลจะเข้ามาแย่งงานนักแปล ในปี 2018 บริษัท Microsoft แถลงว่างานแปลข่าวจากภาษาจีนเป็นภาษาอังกฤษของทางบริษัททำได้มีคุณภาพเทียบเท่ากับการใช้คนแปล ทว่าความย้อนแย้งในตัวเองก็คือ แม้คนส่วนใหญ่จะเข้าถึงระบบบริการแปลได้ง่าย แต่จำนวนผู้ทำงานในวงการแปลกลับสูงยิ่งกว่าที่เคยเป็น คือมีประมาณ 600,000 คนทั่วโลก ในบริบทเช่นนี้ นักแปลมืออาชีพสมควรจะต้องกังวลจริง ๆ หรือ?

> **ในการใช้เครื่องแปล จะสังเกตอคติทางเพศ ได้ยากมาก**

ความจริงคือสภาพการณ์ซับซ้อนกว่าที่ดูเหมือนจะเป็น ประการแรก เนื่องจากตัวนักแปลเองก็ใช้เครื่องมือดิจิทัลช่วยแปล นักแปลที่รับงานแปลตัวบทซึ่งใช้คำวน ๆ ซ้ำ ๆ มักอาศัยหน่วยความจำช่วยแปลอันเป็นเครื่องมือประหยัดแรงงานสำหรับใส่ซ้ำคำแปลประโยคที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับประโยคซึ่งเคยแปลไว้ก่อนแล้ว นักแปลจำนวนมากจะใช้เครื่องแปลเบื้องต้นก่อนตรวจแก้ไขอีกรอบ หากอีกหลายคนก็ไม่นิยมใช้เครื่องช่วยแปลเพราะเห็นว่างานลักษณะนั้นไม่น่าสนใจและให้ค่าตอบแทนไม่ดี

แน่นอนว่าย่อมจะมีเนื้อหาซึ่งใช้เครื่องแปลล้วน ๆ โดยไม่มีคนตรวจทาน เนื่องจากปัจจุบันมีการผลิตเนื้อหาดิจิทัลขึ้นมามากมายกว่าแต่ก่อน จึงมีนักแปลไม่มากพอที่จะแปลเนื้อหาได้ทั้งหมดหลักการซึ่งยอมรับทั่วไปที่ใช้บอกว่าระดับไหนควรต้องใช้ฝีมือนักแปลหรือใช้เครื่องแปลอัตโนมัติคือ ให้พิจารณาจากอายุการใช้งานของตัวเนื้อหา รวมทั้งระดับความเสี่ยงในแง่ผลกระทบที่อาจตามมาหากแปลผิดพลาด ทั้งนี้ หมายถึงถ้าหากแปลเนื้อหาออนไลน์เพื่อแนะนำการท่องเที่ยวหรือแปลข้อความทวีต จะทำแบบอัตโนมัติก็ได้ ส่วนเนื้อหาที่ลงสิ่งตีพิมพ์ เช่น เนื้อหาด้านการตลาดหรือการแพทย์ก็ควรใช้ฝีมือนักแปลกำกับดูแลให้มากขึ้น

ความหวังที่พังภินท์

นับจากช่วงแรก ๆ ที่เริ่มใช้เครื่องแปลอัตโนมัติก็มีแนวโน้มเสมอมาว่ามักประเมินคุณภาพงานแปลลักษณะนั้นสูงเกินจริง ความหวังซึ่งฝากไว้กับการใช้เครื่องแปลเมื่อปี 1954 ไม่สมประสงค์และคำแถลงเมื่อปี 2018 ว่าเครื่องสามารถแปลข่าวได้ดีพอ ๆ กับฝีมือคนก็มาจากเกณฑ์ประเมินที่จำกัดมาก ทว่าระยะหลัง ๆ เทคโนโลยีด้านนี้ก็ก้าวหน้าขึ้นมาก

ระบบที่ใช้ช่วงแรกสุดอาศัยชุดกฎเกณฑ์ซึ่งเข้ารหัสด้วยมือร่วมกับพจนานุกรม 2 ภาษา ทว่า นับจากทศวรรษ 1990 จึงเปลี่ยนมาอาศัยข้อมูลจากงานที่แปลทำไว้แล้วค้นหาคำแปล ซึ่งในเชิงสถิติเหมาะสมกับประโยคต้นฉบับมากที่สุด ถึงทศวรรษ 2000 เริ่มมีบริการแปลฟรีออนไลน์แพร่หลาย และราวปี 2016 คุณภาพการแปลก็ก้าวกระโดดขึ้นจากวิธีฝึกให้เครื่องหัดแปลเหมือนสมองคน (neural machine translation - NMT) ระบบดังกล่าวนี้ตั้งใจจำลองเครือข่ายเซลล์ประสาทในสมองคนเพื่อพยายามสร้างคำแปลประโยคให้ตรงความหมายที่สุดในเชิงสถิติโดยอาศัย 'ข้อมูลซึ่งใช้ฝึกสอน' คือประโยคต้นทางกับประโยคต่าง ๆ ที่เคยมีคนแปลเอาไว้

เนื่องจากมีคุณภาพดีขึ้นและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ระบบบริการแปลออนไลน์จึงมีประโยชน์มากกว่าเดิมจนได้รับความนิยมสูงยิ่งกว่าที่เคย เช่น ในปี 2016 บริษัท Google แถลงว่าระบบ Google Translate ของตนให้บริการแปลมากกว่า 143 พันล้านคำต่อวัน แม้บางครั้งยังจะต้องปรับปรุงเรื่องความแม่นยำอยู่บ้าง

การแปลผิดพลาดและอคติ

แม้ว่าการใช้สมองกลทำงานซับซ้อนด้วยวิธีการ NMT จะช่วยให้งานแปลสละสลวยดีขึ้น แต่บางครั้งก็ได้คำแปลที่อาจคาดไม่ถึงเลย ซึ่งนักวิจัยเรียกว่า 'อาการหลอน' ปัญหาที่พบมากได้แก่การแปลคำนามหรือคำกริยาในประโยคผิดพลาด โดยแปลแล้วแม้จะอ่านรู้เรื่องก็จริง แต่ได้ความหมายไม่ตรงกับประโยคต้นทาง

หลุมพรางอีกอย่างคืออคติในตอนเข้ารหัสป้อนใส่ระบบ ซึ่งอาจทำให้สมองกลสร้างข้อสรุปว่าคำขยายบางคำ เช่น ‘beautiful/สวย’ ‘sassy/แสบซ่า’ หรือ ‘sexy/ยั่วสวาท’ ใช้กับเพศหญิง ส่วนคำอื่น ๆ อย่างสุภาพ ‘decent/สุภาพ’ ‘hard-nosed/ดื้อรั้น’ หรือ ‘likable/น่าคบ’ ใช้กับเพศชาย

ประเด็นทำนองนี้สังเกตและแก้ไขได้ยากมาก ยิ่งกว่านั้นคำที่มีความหมายคลุมเครือซึ่งทำให้ระบบช่วงต้น ๆ สับสนก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยบางครั้งบางคราวการแปลพลาดเพี้ยนก็ทำให้สื่อเกิดความโกลาหล ในรายงานเมื่อปี 2018 เผยตัวอย่างที่โปรแกรม Google Translate แปลโดยสุ่มประกอบตัวอักษรจนกลายเป็นคำพยากรณ์ทางศาสนา

สุดท้ายคือเจตนารมณ์ของผู้เขียนและเป้าประสงค์ของตัวเนื้อหาที่เขียนนั้น ไม่อาจเข้ารหัสป้อนใส่ระบบเครื่องแปลได้ ดังนั้นงานที่เครื่องแปลออกมาจะตัดคำศัพท์อันรุ่มรวยทิ้ง เลือกใช้แต่คำที่พบมากที่สุดจากข้อมูลซึ่งป้อนให้เครื่องฝึกใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบทที่สร้างสรรค์เมื่อเครื่องแปลแล้วจะไม่เหลือร่องรอยน้ำเสียงของผู้เขียนอยู่เลย ยกเว้นว่าสักวันหนึ่งระบบแปลอัตโนมัติจะพัฒนาไปถึงจุดซึ่งมีแววว่าจะทำงานส่วนที่สร้างสรรค์มาก ๆ เช่นนี้ได้

ลดต้นทุน

ถึงแม้จะยังมีข้อจำกัด แต่ก็มักมีการใช้เครื่องทำงานแปลอยู่บ่อย ๆ จนการตรวจทานแก้ไขภายหลังกลายเป็นงานส่วนหนึ่งซึ่งคาดหวังให้นักแปลจำนวนมากทำคุณภาพระดับใช้ฝีมือคนบวกกับการประหยัดต้นทุนทำให้บางทีเจ้าของงานมักเลือกจะแปลด้วยเครื่องแล้วเพิ่มขั้นตอนให้นักแปลตรวจแก้อีกรอบและเนื่องจากนักแปลส่วนใหญ่ทำงานแบบไม่มีเงินเดือนประจำจึงอาจไม่อยู่ในฐานะมั่นคงพอจะปฏิเสธงานดังกล่าว ตัวอย่าง เช่น การแปลบทบรรยายภาพยนต์ซึ่งมักมอบหมายให้นักแปลตรวจแก้ไขงานที่เครื่องแปลมาแล้วเพื่อประหยัดต้นทุนและให้งานเสร็จไวขึ้น แต่มักทำให้ผู้ชมที่ใส่ใจตำหนิคุณภาพการแปล ดร.อานา เกอร์เบรอฟ อาเรนาส อาจารย์อาวุโสในแผนกการแปลและเทคโนโลยีที่หลากหลายของมหาวิทยาลัยเซอเรย์ในสหราชอาณาจักร เพิ่งบอกเล่าเมื่อไม่นานมานี้ว่า ถึงแม้ผู้ชมอาจจะอ่านแล้วเข้าใจแต่ไม่ค่อยรู้สึกมีอารมณ์ร่วมไปกับคำบรรยาย และอ่านไม่เพลินเท่างานที่ใช้คนแปล

> **เจตนารมณ์ของผู้เขียน ไม่อาจเข้ารหัสใส่ไว้ ในระบบเครื่องแปลได้**

สรุปได้ว่าการใช้เครื่องแปลก็มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ได้โดยที่จะมีหรือไม่มีนักแปลเข้าแทรกแซงก็ได้ ถึงจะเป็นเช่นนั้น ก็มีความเสี่ยงว่ากระบวนการทำงานที่ใช้ระบบอัตโนมัติกันมากอาจทำให้อาชีพนักแปลน่าทำน้อยลง ความกังวลดังกล่าวนั้นเกี่ยวกับความยั่งยืนทั้งของการแปลด้วยเครื่องและแปลด้วยฝีมือคน หากก็ดังที่ศาสตราจารย์โดโรธี เคนนี จากคณะภาษาประยุกต์และการศึกษาข้ามวัฒนธรรมที่มหาวิทยาลัยดับลินซิตี้ในไอร์แลนด์ตั้งข้อสังเกตไว้ คือเราต้องไม่ลืมว่ากว่าที่เครื่องจะเข้ามาแย่งงานนักแปลได้ก็ต้องพึ่งพาให้นักแปลช่วยป้อนข้อมูลฝึกฝนและช่วยรับรองความถูกต้องให้ ■

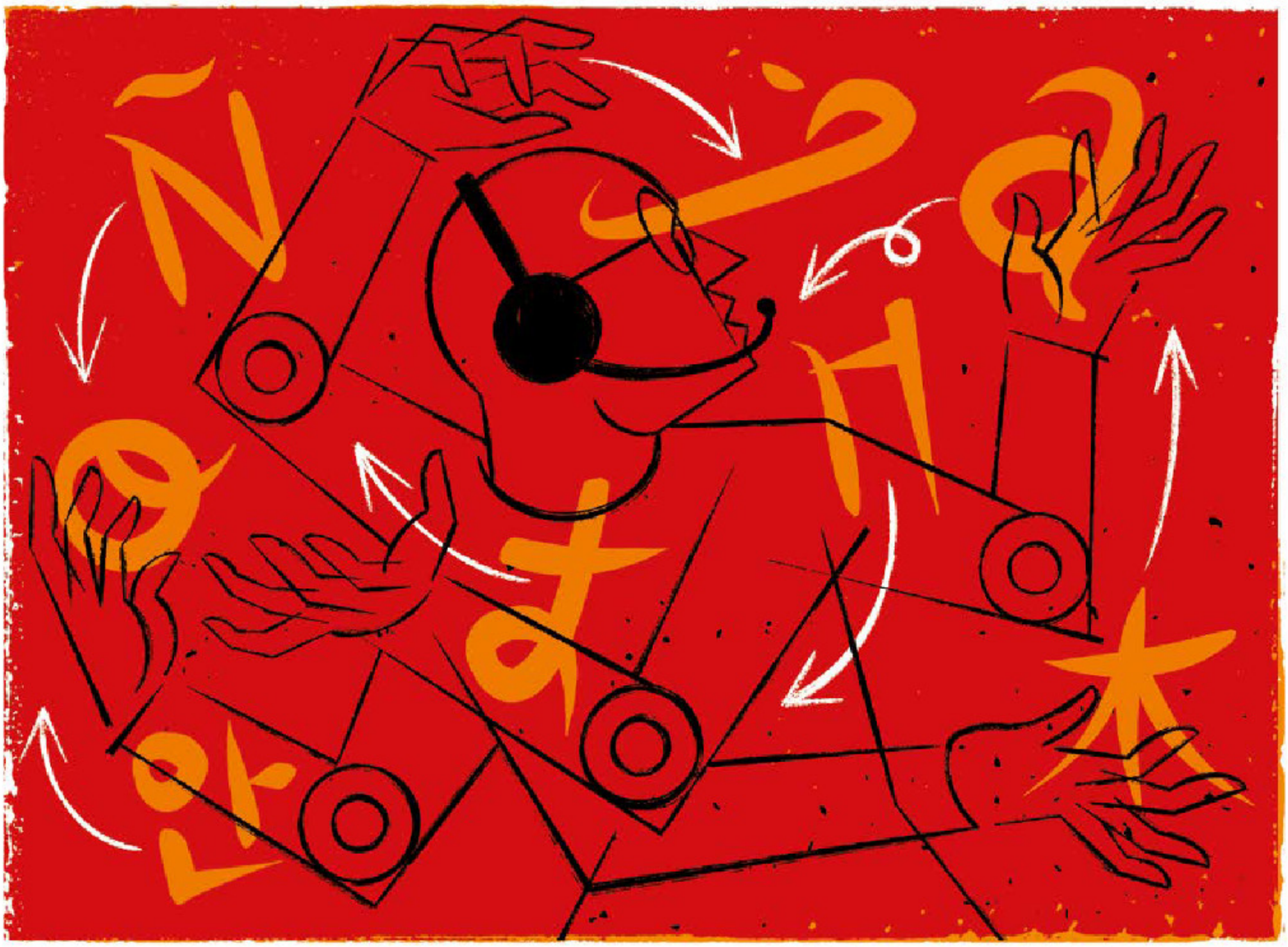

Illustration: © Adrià Fruitós for *The UNESCO Courier*

ZOOM

แนวปะการัง: จดหมายเหตุสภาวะโลกอันเปราะบาง

ภารกิจค้นคว้าวิจัยภายใต้การสนับสนุนจากยูเนสโก ขณะกำลังสำรวจปะการังนอกชายฝั่งตาฮีตี หนึ่งในแนวปะการังที่ใหญ่ที่สุดของโลก

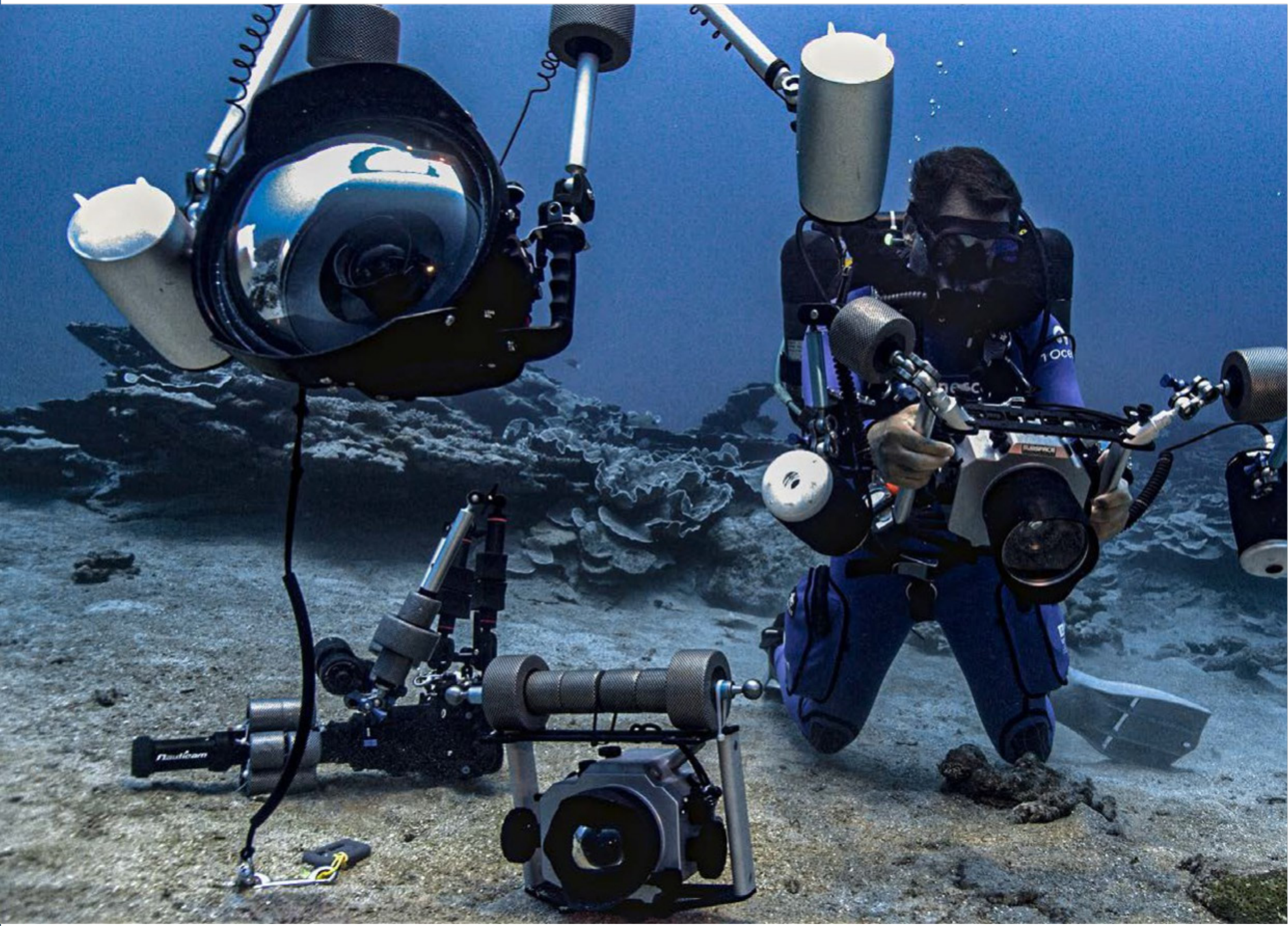

ภาพ: **อเล็กซิส โรเซนเฟลด์**
เนื้อหา: **คาเทรีนา มาร์เคโลวา – ยูเนสโก**
แปลโดย: **จงจิต อนันต์คูศรี**

แนวปะการังที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกกำลังเผยโฉมเหมือนไม้ดอกที่ถักทอเป็นผืดยาวเกือบสามกิโลเมตร ทั้งยังเป็นแนวปะการังที่ลึกที่สุดแห่งหนึ่งอีกด้วย ขุมทรัพย์ใต้น้ำแห่งนี้เป็นที่รู้จักกันดีมายาวนานในหมู่ชาวประมงท้องถิ่น แต่ขอบเขตพื้นที่นั้นเกินจะหยั่งรู้ได้ ภายใต้การดำน้ำสำรวจวิจัยโดยการสนับสนุนจากองค์การยูเนสโก ในปี 2021 อเล็กซิส โรเซนเฟลด์ นักสำรวจและช่างภาพชาวฝรั่งเศส ได้ส่งมอบภาพภูมิทัศน์อันสวยงามโดดเด่นจากพื้นที่แห่งนี้ให้พวกเราได้ชม

แนวปะการังที่พิเศษแห่งนี้แตกต่างจากแนวปะการังอื่น ๆ มากมายหลายแห่ง เนื่องจากสามารถรอดพ้นจากปรากฏการณ์การฟอกขาว ซึ่งเป็นหายนะที่กำลังทำลายกลืนกินแนวปะการังส่วนใหญ่ ระบบนิเวศต่าง ๆ ของปะการังเกือบครึ่งหนึ่งเสียหายและถูกทำลายไปตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1870 อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การทำการประมงที่เกินขนาด และมลภาวะเป็นพิษ โดยหนึ่งในสามของแนวปะการังทั้งหมดที่ยังคงหลงเหลืออยู่ก็ถูกคุกคามจนตกอยู่ในภาวะเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์

นี่เป็นเพียงการประมาณการ เพราะจนถึงปัจจุบันนี้มีการบันทึกแผนที่ก้นทะเลลึกได้เพียงแค่ 20% เท่านั้น นี่คือเหตุผลที่ยูเนสโกได้ให้คำมั่นว่าจะจัดทำแผนที่พื้นมหาสมุทรให้ได้อย่างน้อย 80% ภายในปี 2030 เพื่อที่ว่าสักวันหนึ่ง ความรู้เกี่ยวกับก้นทะเลอันลึกล้ำน่าจะเผยให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของระบบนิเวศแบบต่าง ๆ ที่สามารถปรับตัวให้สอดรับกับอุณหภูมิของมหาสมุทรที่เพิ่มสูงขึ้นได้ ■

บน: อเล็กซิส โรเซนเฟลด์ นักสำรวจและช่างภาพชาวฝรั่งเศส ผู้ก่อตั้งโครงการรณรงค์ 'the 1 Ocean' ซึ่งเป็นโครงการร่วมกับยูเนสโก เพื่อปลุกจิตสำนึกให้สาธารณชนเห็นความจำเป็นในการปกปักรักษามหาสมุทร

ซ้าย: ปะการังตามแนวแห่งนี้เบ่งบานออกราวกับกลีบกุหลาบ เพื่อรับแสงซึ่งหาได้ยากยิ่งในพื้นที่ที่ลึกกว่า 30 เมตร

ล่าง: ที่หมู่เกาะมัลดีฟส์ ดาวทะเลหรือปลาดาวกินเนื้อสองตัว สายพันธุ์อะแคนแธสเตอร์ แพลนซี (Acanthaster planci) กำลังเกาะกินกลุ่มปะการังอยู่ ในปัจจุบัน ดาวทะเลสายพันธุ์นี้นับเป็นสาเหตุหลักทางธรรมชาติที่ทำลายปะการังจนสูญสลาย

ล่าง: ขณะยึดเกาะอยู่กับปะการังกอร์โกเนียน ณ อุทยานธรรมชาติแห่งทะเลคอรัลในนิวแคลิโดเนีย สาธารณรัฐฝรั่งเศส ไครนอยด์หรือพลับพลึงทะเลใช้แขนยาวที่ยืดหยุ่นได้ช่วยจับกินแพลงก์ตอนสัตว์น้ำสายพันธุ์นี้ดำรงชีวิตอยู่ในมหาสมุทรมาประมาณ 500 ล้านปีมาแล้ว

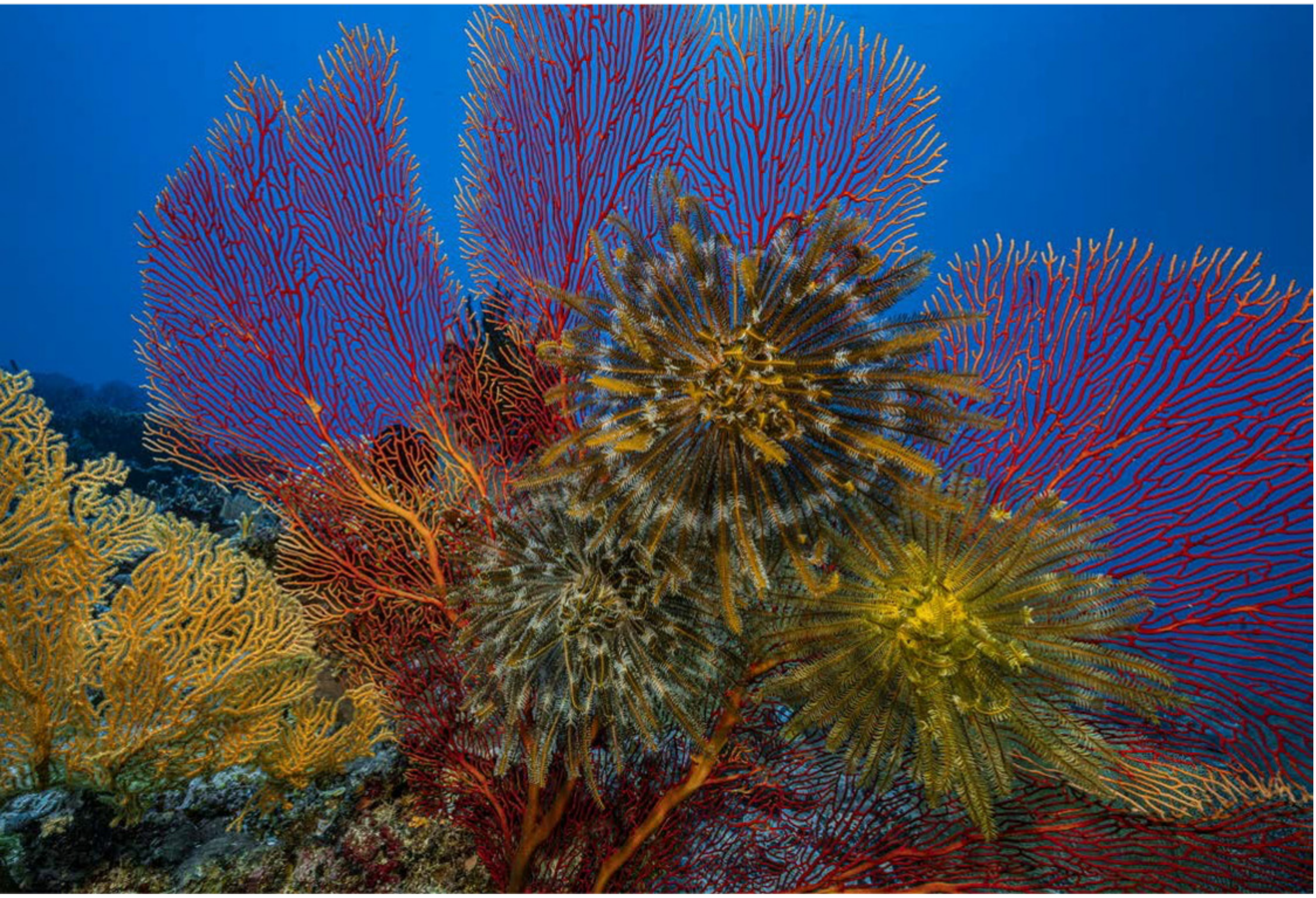

บน: นักวิทยาศาสตร์จากห้องปฏิบัติการ CNRS-CRIOBE ของฝรั่งเศส นอกชายฝั่งมูเรีย (เฟรนช์พอลินีเซีย) นำต้นปะการังเหล่านี้มาทดลองใช้เพื่อศึกษาผลกระทบจากภาวะโลกร้อนที่มีต่อปะการัง

ขวา: ปลาการ์ตูนมักอาศัยอยู่ในกลุ่มดอกไม้ทะเลแอนแทคเมีย ควอดริคัลเลอร์ (Entacmaea quadricolor) ณ ที่แห่งนี้ ที่อุทยานธรรมชาติแนวปะการังทับบาตาฮา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

หมู่เกาะแกมเบียร์
ในเฟรนช์พอลินีเชีย
ทะเลสาบริกิเทียเป็นที่อยู่
ของกลุ่มปะการังดอกเห็ด
(*Fungia scruposa*)
ที่สามารถเคลื่อนไหวได้
อย่างน่าประทับใจ

ซ้าย: ฝูง 'ซาล์ป' แพลงก์ตอนสัตว์ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน วัฏจักรชีวิตของสัตว์สายพันธุ์นี้มีสองช่วงเวลา คือ ช่วงแรกอยู่แบบโดดเดี่ยวและมีการสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ ส่วนช่วงที่สองอยู่รวมเป็นกลุ่ม โดยมีการสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ

ล่าง: ถุงพลาสติกเกี่ยวติดอยู่ที่ครีบอกของโลมากระโดด (*Stenella longirostris*) ขยะที่ย่อยสลายไม่ได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามอย่างแท้จริงต่อสัตว์ทะเล

บน: หมู่เกาะอีโอเลียนของอิตาลีในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เมื่อปี 2018 มีการค้นพบเดอะสโมคกิ้งแลนด์ พื้นที่ใต้น้ำที่ตั้งอยู่ระหว่างเกาะพานาเรียกับเกาะบาซิลุซโซ ที่มีปล่องภูเขาไฟกว่าสองร้อยปล่องกำลังปลดปล่อยกรดของเหลวที่อุดมไปด้วยแก๊สออกมา

ตาฮีตีในเฟรนช์พอลินีเซีย ปลาฉลามสีเทา (Carcharhinus amblyrhynchos) อาศัยอยู่เป็นกลุ่มในช่วงกลางวัน ฝูงฉลามเหล่านี้จะแยกกันเฉพาะตอนออกไล่ล่าหาอาหารในยามค่ำคืน

เต่ากระ (*Eretmochelys imbricata*) ในน่านน้ำของอุทยานธรรมชาติแนวปะการังทับบาตาฮา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

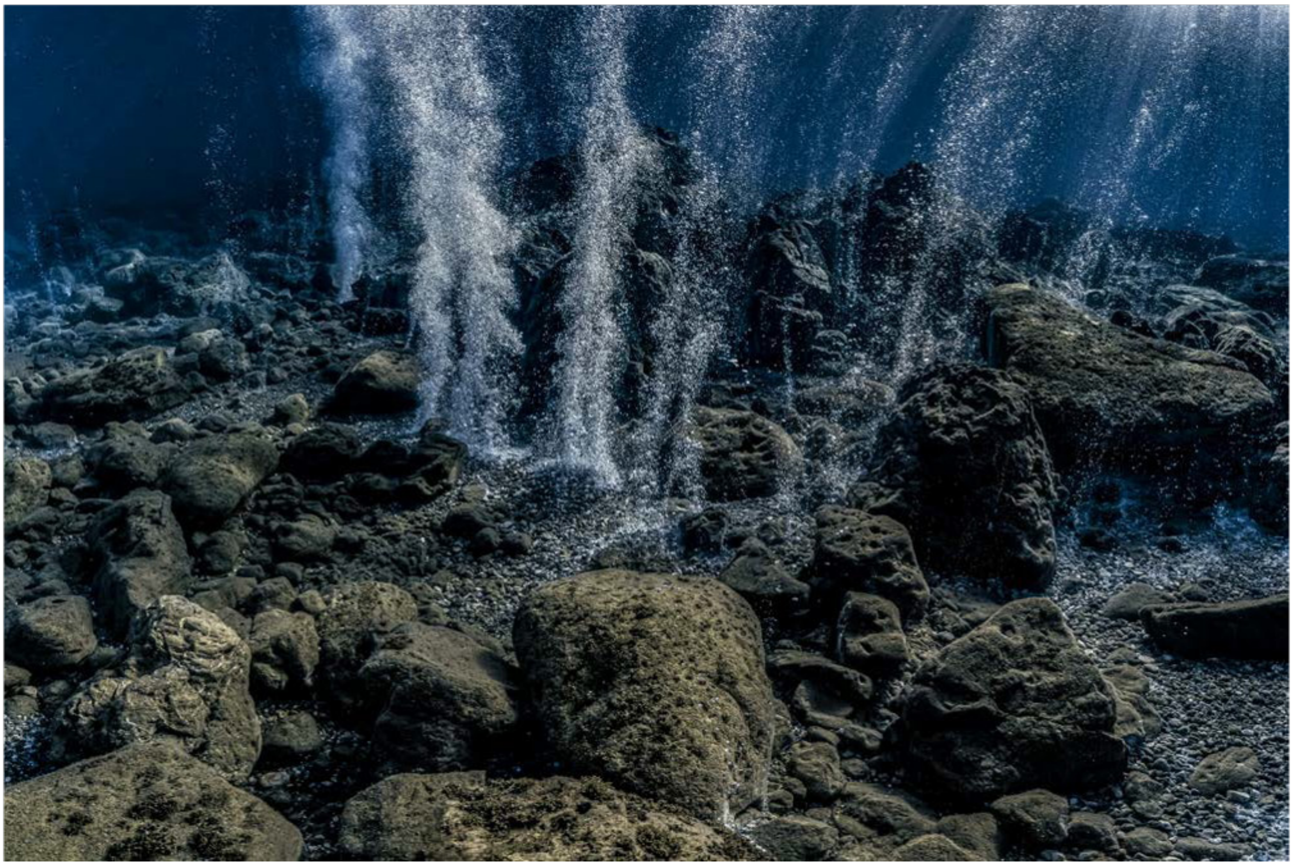

การปะทุของแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ตรงใจกลางปล่องภูเขาไฟพานาเรีย นอกเกาะซิซิลี ดินแดนแถบนี้ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
อยู่ในเขตที่ภูเขาไฟยังคุกรุ่นใกล้ปะทุ

อุทยานธรรมชาติทางทะเลมายอตต์ (ฝรั่งเศส) ตั้งอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย ป่าชายเลนเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่างผืนดินกับมหาสมุทรอย่างแท้จริง โดยช่วยดูดซับความแรงของคลื่นและทำหน้าที่เป็นตัวกรองตามธรรมชาติ

มิลา อิบราฮีโมวา
ยูเนสโก

แปลโดย: **จงจิต อนันต์ภูศรี**

น้ำบาดาล: จะเป็นวิถีเยียวยาวิกฤติการณ์น้ำได้หรือไม่?

ปริมาณการใช้น้ำที่สูงขึ้นควบคู่ไปกับความกดดันซึ่งเพิ่มมากขึ้นในการต้องเสาะหาแหล่งน้ำผิวดิน ทำให้เกิดวิกฤติการณ์น้ำทั่วโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เว้นเสียแต่ว่าเราจะสามารถใช้ประโยชน์จากน้ำจืดในแหล่งน้ำใต้ดินจำนวนมหาศาลให้เต็มสมรรถนะ

น้ำบาดาลมีปริมาณคิดเป็นร้อยละ 99 ของน้ำจืดที่อยู่ในสภาพของเหลวทั้งหมดบนโลก โดยในปัจจุบันตอบสนองความจำเป็นในการใช้น้ำทั้งหมดของมนุษย์ได้ถึงหนึ่งในสี่ ทว่าทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้กลับถูกประเมินค่าไว้ต่ำเกินไป อีกทั้งยังมีการจัดการอย่างผิดพลาด หรือแม้แต่ถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม รายงานการพัฒนาแหล่งน้ำในโลกขององค์การสหประชาชาติฉบับล่าสุด เรื่อง *"น้ำบาดาล : ทำสิ่งที่มองไม่เห็นให้ปรากฏ"* (Groundwater: Making the invisible visible) ที่ตีพิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2022 โดยยูเนสโกในนามของ UN-Water ได้ชี้ชัดให้เห็นถึงสมรรถนะของทรัพยากรน้ำบาดาลที่มีอยู่มากมายในการสนองตอบความต้องการของเราได้ หากมีวิธีการจัดการอย่างยั่งยืน

การทำแผนที่น้ำบาดาล

คาดว่าการใช้น้ำทั่วโลก
จะเพิ่มขึ้นประมาณ
1% ต่อปีในช่วงอีก 30 ปีข้างหน้า

คาดว่าผู้คนประมาณ 4 พันล้านคน
อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำทางกายภาพอย่างรุนแรงเป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งเดือนต่อปี

มนุษย์สูบน้ำบาดาลได้ประมาณ
1,000 ลูกบาศก์กิโลเมตร
ต่อปี ซึ่งดูเหมือน
กำลังเพิ่มปริมาณราว 2% ทุกปีในช่วงเวลากว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา

นี่เทียบเท่ากับ

ของปริมาณน้ำจืดทั้งหมดที่มนุษย์นำมาใช้อุปโภคและบริโภค

ความต้องการใช้น้ำบาดาลทั่วโลก

40% ของน้ำทั้งหมดที่ใช้ในการชลประทานเพื่อการเพาะปลูกธัญพืช **มาจากน้ำบาดาล**

ปริมาณน้ำบาดาลที่เข้ามาทดแทนส่วนใหญ่มาจาก **น้ำฝนและหิมะที่ไหลซึมลงสู่พื้นดิน**

อุตสาหกรรมแฟชั่นในปัจจุบันใช้น้ำในปริมาณมากพอที่จะดับความกระหายน้ำของ **ผู้คน 110 ล้านคนได้ตลอดทั้งปี**

น้ำเป็นวัตถุดิบสำคัญที่สุดที่ใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตเบียร์ **โดยเฉลี่ยราว 92% ในเบียร์**

น้ำใต้ดินเป็นทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด ในบรรดาทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด **ของโลก**

การผลิตเสื้อเชิ้ตผ้าฝ้ายเพียงตัวเดียวต้องใช้ **ปริมาณน้ำราว 2,500 ลิตร**

น้ำใต้ดินถึง **70%** ถูกนำไปใช้ **เพื่อการเกษตรกรรม**

ประชากรสหรัฐอเมริกา จำนวน 44% ต้องพึ่งพาน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค

อินเดียใช้น้ำใต้ดินมากกว่า 90% ในการชลประทานเพื่อการเกษตร

น้ำบาดาลในฝรั่งเศส

การอุปโภคและบริโภคน้ำบาดาลภายในประเทศ	66%
เกษตรกรรม	37%
อุตสาหกรรม	31%

ประเทศ 5 อันดับแรก

ที่มีปริมาณการสูบน้ำบาดาลสูงที่สุด ณ ปี 2010

1. อินเดีย
2. จีน
3. สหรัฐอเมริกา
4. ปากีสถาน
5. อิหร่าน

เราใช้น้ำบาดาลกันอย่างไร และที่ไหน?

การสูบน้ำบาดาล

69%
ของการสูบน้ำบาดาลทั้งหมด
ถูกนำมาใช้ใน
ภาคเกษตรกรรม

22%
เพื่อ
การใช้ภายในครัวเรือน

9%
เพื่อการใช้งาน
ในภาคอุตสาหกรรม

เป็นที่คาดการณ์กันว่า
มีการจัดสรรน้ำ
จากแหล่งน้ำใต้ดิน
ให้แก่ประชากรในเมืองทั่วโลก

เกือบ
50%

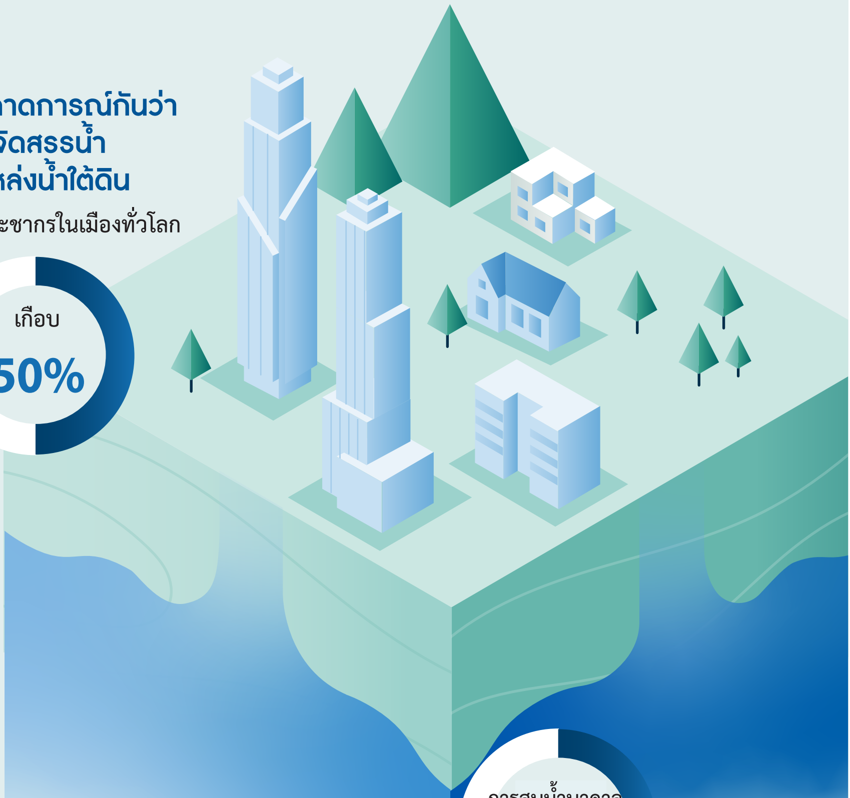

การสูบน้ำบาดาล
ในปริมาณราว
15% - 25%

ได้มาจาก
แหล่งที่ใช้แล้วหมดไป
โดยไม่มีน้ำใหม่มาทดแทน

ภูมิภาคที่ต้องพึ่งพาน้ำบาดาลเพื่อการชลประทานอย่างมาก

พื้นที่ที่มีระบบ
ใช้น้ำใต้ดิน
ในการชลประทาน

อเมริกาเหนือ
59%

เอเชียใต้
57%

3%
ของพื้นที่เพาะปลูก
ในอนุภูมิภาคซาฮารา
มีระบบเพื่อการชลประทาน

มีเพียง 5%
ของพื้นที่นี้เท่านั้น
ที่ใช้น้ำบาดาล
แม้ว่าจะมีชั้นหินอุ้มน้ำที่ตื้น
ขนาดกว้างใหญ่แต่ส่วนใหญ่
ก็ยังไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์

น้ำบาดาลช่วยรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แต่การจะทำเช่นนั้นได้ เราต้องปรับปรุงเรื่องการใช้ประโยชน์จากน้ำบาดาล

พื้นที่ชุ่มน้ำช่วยดูดซับ
คาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศ

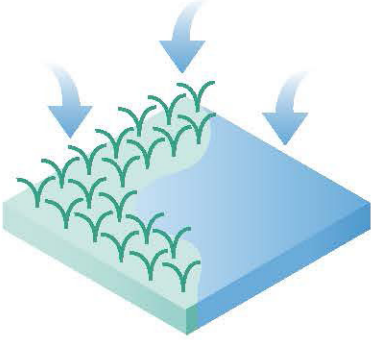

การปลูกพืชพรรณที่ช่วยอุ้มน้ำเป็นการป้องกัน
น้ำท่วมและการกัดเซาะดิน

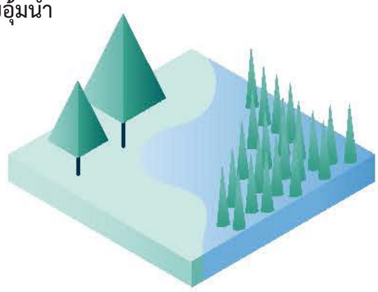

การกักเก็บน้ำฝน
ไว้ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับช่วงแห้งแล้ง เท่ากับช่วยลดการพึ่งพาน้ำใต้ดินและน้ำผิวดิน

น้ำเสียสามารถนำกลับมาใช้ใหม่
เพื่อลดการสูญเสียน้ำ

เกษตรกรรมที่เท่าทันต่อสภาพภูมิอากาศ
จะสัมฤทธิ์ผลได้ด้วยการรู้จักปรับปรุงการใช้น้ำในพื้นที่การเกษตร

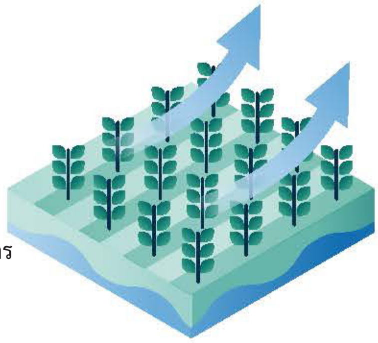

เราจะนำสมรรถนะอันมหาศาลของน้ำบาดาลออกมาใช้ได้อย่างไร?

เราต้องจัดทำและแบ่งปันข้อมูลความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะและคุณสมบัติของระบบน้ำบาดาล ยิ่งเข้าใจมากเท่าไร เราก็ยิ่งสามารถจะ:

1 **กำหนดปริมาณน้ำบาดาลที่เราจะสูบขึ้นมาได้ จากที่ไหน เมื่อไร**
โดยไม่ใช้ประโยชน์มากเกินไปจนทำให้ทรัพยากรหมดสิ้น

2 **หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดมลพิษในน้ำบาดาล**
โดยเฉพาะการปกป้องหน้าดินและระบบนิเวศในเขตชั้นหินอุ้มน้ำที่ยังมีน้ำไหลเข้ามาทดแทน ซึ่งมักเป็นจุดที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน

3 สร้างความมั่นใจได้ว่ามีการกระจายการเข้าถึง (และได้รับประโยชน์จาก) น้ำบาดาล **อย่างเท่าเทียมกัน**

อ้างอิงจาก *“น้ำบาดาล : ทำสิ่งที่มองไม่เห็นให้ปรากฏ”* (Groundwater: Making the invisible visible), ยูเนสโกในนามของ UN-Water, 2022

กลุ่มโบสถ์ไม้ในหมู่บ้าน: *มรดกโลกของประเทศโปแลนด์*

โดย สาวิตรี สุวรรณสถิตย์[1]

โบสถ์ไม้

เป็นสถาปัตยกรรมคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิคในท้องถิ่นชนบทในยุโรปที่เก่าแก่และทรงคุณค่ามาก ส่วนใหญ่ก่อสร้างมาตั้งแต่ยุคกลาง

ในปัจจุบันนี้หลายประเทศในยุโรปมีการสำรวจพบ "โบสถ์ไม้" จำนวนมากกระจายตัวกันอยู่ในหมู่บ้านในแคว้นต่าง ๆ ของหลายประเทศ โบสถ์เหล่านี้บางแห่งมีสภาพทรุดโทรมมากแต่มีจำนวนหนึ่งที่ได้รับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์สืบต่อ ๆ มาในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ทำอาชีพกสิกรรมและมีฝีมือด้านช่างไม้ แกะสลักไม้และวาดภาพบนแผ่นไม้

กลุ่มโบสถ์ไม้จำนวนไม่น้อยในหลายประเทศ ได้มีการอนุรักษ์ไว้อย่างดี มีการศึกษาวิจัยว่ามีคุณค่าโดดเด่นและมีความหมายทางอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชนจนสามารถเสนอขึ้นบัญชีมรดกโลกได้ เช่นโบสถ์ไม้ในนอร์เวย์ โรมาเนีย โปแลนด์ และรัสเซีย เป็นต้น

เมืองคราเคา

การเดินทางของผู้เขียนไปชมมรดกโลกโบสถ์ไม้ในโปแลนด์

ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมมรดกโลกกลุ่มโบสถ์ไม้ของประเทศโปแลนด์ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.2017 เนื่องจากผู้เขียนได้เดินทางไปกับคณะของเมืองเชียงใหม่เพื่อร่วมสังเกตการณ์การประชุมคณะกรรมการมรดกโลกครั้งที่ 41 ที่เมืองคราเคา ซึ่งเมืองคราเคานั้นเป็นศูนย์กลางของแคว้นประวัติศาสตร์สำคัญทางใต้ของโปแลนด์ ชื่อแคว้น "มาโลโปลสกา" แปลว่า "โปแลนด์น้อย" อยู่ติดกับประเทศสาธารณรัฐเชก ในประวัติศาสตร์ของโปแลนด์ แคว้นเคยมีราชวงศ์ประทับอยู่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 14-18 ดังนั้นในเมืองหลวงของแคว้น คือเมืองคราเคาจึงมีปราสาทราชวังโบราณที่โอ่อ่าอยู่หลายแห่ง แต่นอกเมืองหลวงเคยมีหมู่บ้านสำคัญ ๆ ที่ทำการเกษตรและเป็นหมู่บ้านช่างฝีมืออยู่จำนวนมากสำคัญ ๆ ที่ทำการเกษตรและเป็นหมู่บ้านช่างฝีมืออยู่จำนวนมาก

---

[1] กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะอนุกรรมการมรดกโลกทางวัฒนธรรมและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยมรดกโลก

สภาพทางภูมิศาสตร์ของบริเวณในภาคนี้สวยงามและอุดมสมบูรณ์ เพราะส่วนใหญ่เป็นบริเวณเป็นเทือกเขา "คาร์พาเทียน" และยังมีแม่น้ำ "วิสทูล่า" หล่อเลี้ยงพื้นที่อยู่ด้วย ดินแดนแถบนี้มีชนกลุ่มต่าง ๆ หลากหลายชาติพันธุ์และหลายภาษาอาศัยอยู่

เส้นทางมรดกโลก "โบสถ์ไม้" ของแคว้น "โปแลนด์น้อย"

การเดินทางไปชมมรดกโลกโบสถ์ไม้กลุ่มนี้เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน ค.ศ. 2017 นั้น เป็นการจัดนำไปชมโดยเจ้าหน้าที่ทางวัฒนธรรมของโปแลนด์ในวันหยุดระหว่างสัปดาห์ของการประชุมมรดกโลก โดยเจ้าหน้าที่จัดพานั่งรถจากเมืองคราเคาไป-กลับตาม "เส้นทางสถาปัตยกรรมไม้" ซึ่งยาว 1500 กม. ได้ภายในวันเดียว เส้นทางมรดกโบสถ์ไม้นี้จัดสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 2001 ตัดผ่านบริเวณอาคารที่สร้างด้วยไม้รวม 252 หลัง

นักท่องเที่ยวทั่วไปก็สามารถเดินทางไปเที่ยวเองได้เพราะตามเส้นทางนี้มีป้ายบอกทางตลอดทาง และที่หน้ากลุ่มอาคารก็มีป้ายอธิบายข้อมูลอยู่อย่างชัดเจนจำนวนมาก ซึ่งเป็นลักษณะการบริหารจัดการเส้นทางมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้ผู้มาชมตระหนักถึงคุณค่าของกลุ่มสถาปัตยกรรมไม้ในแถบนี้

หลังจากที่จัดทำเส้นทางนี้เสร็จอีก 2 ปีต่อมา กลุ่มโบสถ์ไม้จำนวน 6 แห่งในแถบแคว้นนี้ ก็ได้รับการคัดเลือกเฉพาะที่มีคุณค่าโดดเด่นและมีความสมบูรณ์เป็นของแท้จริงที่สุด เสนอไปขอขึ้นบัญชีมรดกโลกของยูเนสโกได้สำเร็จในปี 2003 โดยแฟ้มได้รับการประเมินผ่านด้วยเกณฑ์ข้อ 3 และข้อ 4 และให้ขึ้นบัญชีในลักษณะเป็นชุด (serial) มีพื้นที่มรดกโลกรวมกัน 8.26 เฮคตาร์ และมีพื้นที่กันชนรวมทั้งสิ้น 242 เฮคตาร์

ที่ตั้งของโบสถ์ไม้ที่ยูเนสโกจารึกไว้ในโปแลนด์

โบสถ์ St. Michael the Archangelใน Binarowa

คุณค่าของสถาปัตยกรรมไม้

สถาปัตยกรรมโบสถ์ไม้ในกลุ่มนี้สะท้อนคุณค่าของการก่อสร้างที่มีฝีมือของศาสนสถานคริสต์นิกายโรมันคาธอลิค ที่เป็นมรดกวัฒนธรรมร่วมกันในยุโรปตะวันออกและยุโรปเหนือในสมัยกลาง โดยมีเทคนิคการใช้ไม้ซุงที่หนาเนื้อแน่นปูวางเป็นฐานของโบสถ์ในแนวนอน แทนที่จะก่อฐานโบสถ์ด้วยหินก้อนดังที่เห็นในเมืองใหญ่ ๆ แล้วจึงสร้างโบสถ์ทั้งหลังด้วยไม้รวมทั้งหลังคาก็เป็นแป้นไม้มุงแทนกระเบื้อง มีการใช้ลิ่มไม้ตอกแทนตะปู

โบสถ์ไม้ส่วนใหญ่เหล่านี้แม้จะไม่ใหญ่โตมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่โอ่อ่าแบบโบสถ์ในนครสำคัญ ๆ ในโปแลนด์ แต่ก็มีศักดิ์ศรีและคุณค่าที่สำคัญ เพราะเจ้าศรัทธาหรือเจ้าภาพใหญ่ที่มาก่อสร้างสถาปนาวัดจะเป็นขุนนางผู้มีทรัพย์สินและรสนิยมสูง โบสถ์ไม้กลุ่มนี้จึงมีความอลังการซ่อนอยู่ในความสมถะของรูปแบบภายนอกด้วย

รูปแบบของโบสถ์

รูปแบบของโบสถ์ไม้กลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมแบบโกธิคซึ่งแพร่หลายอยู่ในภูมิภาคยุโรปในยุคนั้น แต่ในยุคต่อ ๆ มาก็ได้รับอิทธิพลเพิ่มเติม จึงมีการผสมผสานกันในรูปแบบและสไตล์ที่เน้นอิทธิพลโกธิค แต่ก็มีเรเนสซองส์และบาร็อค เข้ามาปะปนอยู่อย่างไม่ขัดแย้งกัน

พื้นที่ภายในโบสถ์เป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่กว้างขวาง มีทางเดินยาวระหว่างที่นั่งจากประตูทางเข้าไปยังแท่นบูชาและมักมีมุข 3 ด้านยื่นออกไป และบางทีก็มีการสร้างห้องหอคอยทางด้านตะวันตกด้วย

ส่วนหลังคามีโครงสร้างสูงสอบ ทำด้วยโครงไม้ทั้งหมดและมุงด้วยแผ่นไม้ที่ตัดเป็นแผ่นบาง ๆ ขนาดเท่า ๆ กันมุงเรียงอย่างเป็นระเบียบสวยงาม ซึ่งแผ่นไม้มุงหลังคาแบบนี้คนไทยในภาคเหนือก็มี เรียกว่า "แป้นเกร็ด"

หลังคาโบสถ์กลุ่มนี้เหมาะสมกับดินฟ้าอากาศ และมีรูปทรงเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นซึ่งเป็นชุมชนพื้นบ้านในชนบทในแถบเนินเขา แต่เนื่องจากผู้ก่อตั้งโบสถ์ส่วนใหญ่เป็นขุนนางหรือเชื้อพระวงศ์ ดังได้กล่าวแล้ว โบสถ์เหล่านี้จึงมีความสง่างามแต่เรียบง่ายในรูปทรงและการออกแบบด้านนอก ส่วนการตบแต่งภายในโบสถ์นั้น ที่แสดงถึงศิลปะด้านจิตรกรรมและปฏิมากรรมที่สวยงามตามความเชื่อของชาวคาธอลิคในสไตล์โกธิค

ยิ่งกว่านั้น บริเวณแว่นแคว้นแห่งนี้ ยังมีชุมชนกลุ่มชาติพันธ์ต่าง ๆ อาศัยอยู่ ซึ่งต่างกลุ่มก็ต่างมีอัตลักษณ์ในช่างฝีมือการตบแต่งโบสถ์ แต่ก็สามารถผสมกลมกลืนกันได้อย่างลงตัว

ที่ตั้งและบริเวณโดยรอบ

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของโบสถ์ไม้กลุ่มนี้ ก็คือ ที่ตั้งและบริเวณโดยรอบของโบสถ์แต่ละแห่งที่กว้างใหญ่แวดล้อมไปด้วยป่าไม้ ขุนเขาและแม่น้ำ ซึ่งธรรมชาติทั้งหมดนี้เป็นวิถีชีวิตของชุมชนในแว่นแคว้นนี้ ที่ได้รับการดูแลรักษาไว้อย่างดี ทำให้มีความสงบร่มรื่นสวยงาม

ภายในบริเวณโบสถ์ ยังเป็นที่ตั้งของ "ป่าช้า" ของชุมชนมาเป็นเวลายาวนานหลายร้อยปีอีกด้วย ฉะนั้นโบสถ์เหล่านี้จึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชุมชน และยังมีการจัดงานฉลองนักบุญที่เจ้าศรัทธาได้สร้างโบสถ์ถวายอุทิศไว้ในสมัยโบราณ แม้ในปัจจุบันนี้ ชาวโปแลนด์โดยเฉพาะเยาวชนส่วนใหญ่จะไม่นิยมการนับถือศาสนาก็ตาม แต่โบสถ์และบริเวณโดยรอบโบสถ์เหล่านี้ ก็ยังรับใช้สังคมและชุมชนด้วยการเป็นสถานที่จัดคอนเสิร์ตหรือการแสดงของหมู่บ้านที่ชาวบ้านจำนวนมากเดินทางมาพักผ่อนหย่อนใจในวันหยุดด้วย

แม้โบสถ์เหล่านี้จะก่อตั้งมานานตั้งแต่ศตวรรษที่ 14-15 แต่ยังรักษารูปแบบและเทคนิควิธีของช่างไม้ในท้องถิ่นใช้วัสดุก่อสร้างแบบเดิม และรักษาโครงสร้างของสถาปัตยกรรมเดิมในประวัติศาสตร์ที่โบสถ์รับใช้ชุมชนในชนบทมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างวัฒนธรรมกับธรรมชาติที่ลงตัวอย่างแท้จริง ไม่มีการพัฒนาแปลกปลอมปรากฏให้เห็นเป็นความขัดแย้งกันระหว่างสิ่งก่อสร้างกับสิ่งแวดล้อมเลย

การปกป้องคุ้มครอง

มรดกโลกชุดนี้ใช้มาตราการทางกฎหมายด้านการคุ้มครองโบราณสถานและธรรมชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายระดับชาติแต่มอบให้คณะผู้บริหารศาสนสถานคาธอลิคในแคว้นและในเมืองอันเป็นที่ตั้งของโบสถ์ได้แก่ เมืองBlizne, Binarowa, Dębno Podhalańskie, Haczów, Lipnica Murowana, and Sękowa มีหน้าที่ควบคุมรักษากฎหมายดังกล่าวให้เคร่งครัด โดยมีคณะผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์อนุสรณ์สถานในเมืองเป็นผู้แนะนำควบคุมดูแลอีกระดับหนึ่ง

ในการเดินทางไปชมมรดกโบสถ์ไม้ในแคว้น "โปแลนด์น้อย" ในครั้งนี้ มีคณะผู้บริหารจัดการวัดในพื้นที่มาต้อนรับและอธิบายให้ข้อมูล สำหรับคณะของไทยเราก็ยังมีเจ้าหน้าที่สตรีจากกระทรวงวัฒนธรรมโปแลนด์มาดูแลอย่างใกล้ชิดหนึ่งคน และร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เช่นการสาธิตเต้นรำแบบโปโลแนสระหว่างอาหารกลางวัน และการร่วมฟังคอนเสิร์ตร่วมสมัยในชุมชนในบริเวณโบสถ์อีกด้วย จึงถือโอกาสขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

INTERNATIONAL DAY OF PEACE

วันสันติภาพสากล 21 กันยายน

ที่มาของวันสันติภาพสากล

ในปี ค.ศ. 1981 คณะกรรมการสหประชาชาติได้ลงประกาศรับรองโดยคอสตาริกา โดยประกาศให้ทุกวันอังคารที่ 3 กันยายนที่เป็นวันเปิดประชุมสามัญนั้น เป็นวันสันติภาพโลก หรือ วันสันติภาพสากล เพื่อเป็นการให้ความสำคัญกับสันติภาพ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมา เดิมแล้ววันสันติภาพไม่ได้กำหนดไว้แน่นอนเช่นทุกวันนี้ จากนั้นในปี ค.ศ. 2001 หรืออีกประมาณ 20 ปีต่อมา ก็ได้มีมติใหม่จากสหราชอาณาจักร และคอสตาริกากำหนดให้วันที่ 21 กันยายนของทุกปีเป็นวันยุติการสู้รบและประกาศ ให้เป็นวันสันติภาพโลก หรือ วันสันติภาพสากล (The International Day of Peace)

เพื่อให้ความสำคัญกับสันติภาพ เป็นการรณรงค์ให้หยุดใช้ความรุนแรงกันทั่วโลก และหยุดการทำสงครามตลอดทั้งวัน โดยได้เชิญประเทศสมาชิก และหน่วยงานต่าง ๆ มาเข้าร่วมงานเฉลิมฉลองและร่วมมือกันสร้างสันติภาพทั่วโลก โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ เคารพต่อหลักประชาธิปไตย ให้ความเคารพต่อชีวิต และศักดิ์ศรีของชนทั้งมวลโดยไม่แบ่งชนชั้นและเพศ และไม่ใช้ความรุนแรงในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะกับเด็กและสตรี ทั้งยังกำหนดให้ ค.ศ. 2001 - 2010 เป็นทศวรรษสากล เพื่อวัฒนธรรมสันติภาพและความไม่รุนแรงเพื่อเด็กของโลก

จุดมุ่งหมาย 6 ประการ ในวันสันติภาพสากล

1. ให้ความเคารพต่อชีวิตทั้งมวล เคารพชีวิตและศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล โดยไม่แบ่งชนชั้น หรือลำเอียง
2. ไม่ใช่ความรุนแรงในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชน
3. แบ่งปันกับผู้อื่นอย่างมีน้ำใจ เพื่อขจัดการแบ่งแยก ความไม่ยุติธรรม และการกดขี่ทางการเมืองและเศรษฐกิจ
4. รับฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกัน เคารพเสรีภาพในการแสดงออก และยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม
5. สงวนรักษาผืนโลก ฝึกดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบ และเคารพต่อทุกชีวิตในโลก เพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติบนผืนโลก
6. สร้างความสมานฉันท์ เคารพต่อหลักประชาธิปไตย และให้โอกาสทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรี

"นกพิราบ"สัญลักษณ์ของสันติภาพ

ในการแทนความหมายของ สันติภาพ จะใช้เป็นภาพของนกพิราบคาบกิ่งมะกอกซึ่งเป็นสัญลักษณ์ ที่ใช้กันอย่างสากล เนื่องจากชาวตะวันมีความเชื่อว่า *นกพิราบ* เป็นวิญญาณของพระผู้เป็นเจ้า เป็นตัวแทน ของความบริสุทธิ์ตามพระคัมภีร์ไบเบิล อีกทั้งยังเป็นสัญลักษณ์ของเรียนเรียกร้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงเป็นการแสดงสัญลักษณ์ทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนอีกด้วย เพราะนกพิราบนั้นมีความสามารถในการจดจำ เส้นทางได้อย่างแม่นยำ ผู้คนส่วนใหญ่จึงใช้นกพิราบในการสื่อสาร ส่วน กิ่งมะกอก ก็เป็นสิ่งที่ชาวกรีกโบราณ ใช้งานพิธีสำคัญ เป็นมงกุฎสวมให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งและมอบให้ผู้ชนะในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกด้วย

วารสาร ความร่วมมือกับต่างประเทศ

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

THE BULLETIN ON INTERNATIONAL COOPERATION OF THE MINISTRY OF EDUCATION

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการด้านต่างประเทศที่สำคัญ สำหรับใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานการศึกษาและการวิจัยของหน่วยงาน สถานศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ
3. เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจ สามารถติดตามความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าในงานด้านต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ
4. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงวิชาการเกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการในอันที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศในอนาคตให้มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. เพื่อเป็นแหล่งรวมข้อมูลที่เกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับใช้ในการสืบค้น อ้างอิงและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

กำหนดออก วารสารราย 3 เดือน ปีละ 4 ฉบับ

ที่ปรึกษา
สุภัทร จำปาทอง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
วีระ แข็งกสิการ รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ในฐานะเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก)

บรรณาธิการอำนวยการ
สมทรง งามวงษ์
ผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

บรรณาธิการบริหาร พิมพ์วรัชญ์ เมืองนิล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ฐิติ ฟอกสันเทียะ

ออกแบบรูปเล่ม พิมพ์ชนา ดาราธวัช

เผยแพร่เว็บไซต์ สุเมธ อรรถพันธ์พจน์

ผู้แปล
พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี
นุชนาฎ เนตรประเสริฐศรี
จงจิต อนันต์คูศรี

ผู้ตรวจแก้ไขงานแปล พิศวาส ปทุมุต์ตรังษี

สำนักงาน
สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก ดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2628 5646 ต่อ 122-124 โทรสาร. 0 2281 0953
www.bic.moe.go.th

หมายเหตุ บุคคลหรือองค์กรใดต้องการนำข้อเขียน บทความหรือภาพถ่าย ที่อยู่ในวารสารฉบับนี้ไปตีพิมพ์หรือประโยชน์ ในสิ่งตีพิมพ์อื่น หรือเผยแพร่ทางเว็บไซต์ ขอความกรุณาแจ้งสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการทราบเป็นการล่วงหน้าและขอให้ระบุชื่อผู้เขียนหรือชื่อวารสารในการอ้างอิงด้วย

September 21
International
Day of Peace